

Proiect finanțat de
Uniunea Europeană

România-Republica Moldova
ENI-COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ

ISSN 2587-4179

Nr. 1 (1)

ISSN 2587-4179

9 772587 417007 >

Revista
ECONOMIA SOCIALĂ

ADV Fundația
Alături de Voi
România

FUNDAȚIA
ECOUL
CERNOBÎLULUI

ACADEMIA **ADV**

Proiect finanțat de
Uniunea Europeană

România-Republica Moldova
ENI-COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ

Revista ECONOMIA SOCIALĂ

Proiect finanțat de
Uniunea Europeană

România-Republica Moldova
ENI-COOPERARE TRANSFRONTALIERĂ

ISSN 00000

”Parteneriat transfrontalier pentru dezvoltarea antreprenoriatului social”
Program finanțare: Uniunea Europeană în cadrul Programului Operațional Comun România-Republica Moldova 2014-2020, prin intermediul Instrumentului European de Vecinătate (ENI)

”Cross-border partnership for the development of social entrepreneurship”
Grant program: European Union within the Joint Operational Program Romania-Republic of Moldova 2014-2020, through the European Neighborhood Instrument (ENI).

2SOFT/1.1/107

REVISTA ECONOMIA SOCIALĂ

Prima revistă teoretico-practică transfrontalieră, trimestrială, bilingvă

SOCIAL ECONOMY MAGAZINE

The first cross-border theoretical-practical magazine, quarterly, bilingual

Nr. 1 (1)

Ianuarie-martie 2021 January-march

<https://www.aap.gov.md>

Editori:

*Academia de Administrare Publică – Chișinău, Republica Moldova
Fundatia Alături de Voi – Iași, România
Fundatia “Ecoul Cernobilului” – Chișinău, Republica Moldova.*

Editors:

*Academy of Public Administration – Chisinau, Republic of Moldova
Close to You Foundation – Iasi, Romania
“Ecoul Cernobilului” Foundation – Chisinau, Republic of Moldova.*

Chisinau, 2021

Colegiul de redacție

redactor-șef, dr. habilitat în drept,
rector Academia de Administrare Publică

redactor-șef-adjunct, prorector, Academia
de Administrare Publică, doctor în istorie,
conferențiar universitar

Redactor-stiintific:

doctor în economie, conferențiar universitar

șef Direcție, Ministerul Economiei și Infrastructurii,
șef Direcție politici economice și mediul de afaceri

doctor în economie,
conferențiar universitare

președinte Fundația
Alături de Voi (ADV), România

manager de proiect AAP, Comisia
Națională Pentru Antreprenoriat Social

coordonator Centru de Resurse și Informații
în domeniul Economiei Sociale

manager proiect ADV,
România

expert newsletter ADV,
România

expert informare și comunicare ADV,
România

Echipa redacțională:**Redactor-șef:**

rector al Academiei de Administrare Publică,
doctor habilitat în drept, profesor universitar

Redactor-șef adjunct:

prorector al Academiei de Administrare Publică,
doctor în științe politice, conferențiar universitar

Redactor-stiintific:

doctor în economie, conferențiar universitar

Redactori:

manager de proiect AAP, Comisia Națională
Pentru Antreprenoriat Social

coordonator Centru de Resurse și Informații în
domeniul Economiei Sociale

președinte Fundația
Alături de Voi (ADV), România

manager proiect ADV,
România

Traducere:

doctor, conferențiar
universitar AAP

asistent comunicare și marketing,
ADV, România

Diracția editorială AAP:

VLADÎCA Sergiu, AXENTI Ion, PAȘNIC Ana-Laura, PASTUH Marina

BALAN
Oleg

PALHOVICI
Serghei

TOFAN Tatiana

VULPE
Vasile

DRAGOMIR
Liliana

ACHIȚEI
Angela

MANOLE
Dinu

BUTNARU
Veronica

MARIAN
Ramona

SOBIESKI-
CAMERZAN

Rodica

VASILIU
Elena

BALAN
Oleg

PALHOVICI
Serghei

TOFAN Tatiana

MANOLE
Dinu

BUTNARU
Veronica

ACHIȚEI
Angela

MARIAN
Ramona

GOREA
Ana

ENACHE
Ingrid

Editorial board

editor-in-chief, habilitate doctor in law, rector
of the Academy of Public Administration

deputy editor-in-chief, prorector of the
Academy of Public Administration, doctor of
political science, associate professor

Scientific editor:

doctor of economics, associate professor

head of economic policy and business Depart-
ment, Ministry of Economy and Infrastructure

doctor of economics,
associate professor

president of the Close to You
Foundation (ADV), Romania

project manager, APA, National
Commission for Social Entrepreneurship

coordinator of the Resource and Information
Center in the field of Social Economy

project manager, ADV,
Romania

expert newsletter ADV,
Romania

information and communication expert, ADV,
Romania

The editorial team:**Editor-in-Chief:**

rector of the Academy of Public Administration,
habilitate doctor in law, university professor

Deputy Editor-in-Chief:

prorector of Academy of Public Administration,
doctor of political science, associate professor

Scientific editor:

doctor of economics, associate professor

Editor:

project manager APA, National Commission
for Social Entrepreneurship

coordinator of the Resource and Information
Center in the field of Social Economy

president of the Close to You Foundation
(ADV), Romania

project manager, ADV,
Romania

Translation:

doctor, associate professor,
APA

communication and marketing assistant,
ADV, Romania

Editorial Department, APA:

SUMAR CONTENTS

Dimensiuni ale antreprenoriatului social în România și Republica Moldova	4
<i>Dimensions of social entrepreneurship in Romania and the Republic of Moldova</i>	<i>4</i>
Aspecte teoretice ale economiei sociale	14
<i>Theoretical aspects of social economy</i>	<i>14</i>
Economia socială la nivel european: dimensiuni ale celui de-al treilea sector	22
<i>The european social economy: dimensions of the third sector.....</i>	<i>22</i>
Tipologia întreprinderilor sociale în România	32
<i>Social enterprises typology in Romania</i>	<i>32</i>
Formele organizatorico-juridice ale antreprenoriatului social în Republica Moldova	46
<i>Juridical and organizational elements of social entrepreneurship in the Republic of Moldova.....</i>	<i>46</i>
Social economy in the context of sustainable development.....	57
<i>Economia socială în contextul dezvoltării durabile.....</i>	<i>57</i>
Economia socială din perspectiva viitorului	70
<i>Social economy – a view to the future</i>	<i>70</i>
Poziționarea responsabilității sociale corporative în raport cu antreprenoriatul social.....	83
<i>Corporate social responsibility and social entrepreneurship</i>	<i>83</i>
Impactul economiei sociale asupra integrării persoanelor cu dizabilități.....	95
<i>The impact of the social economy on the integration of people with disabilities</i>	<i>95</i>
Managementul sistemului de determinare a dizabilităților din Republica Moldova.....	107
<i>The management of the system for disability determination in the Republic of Moldova... </i>	<i>107</i>
Oilright – un exemplu de replicare regională și de parteneriat local	118
<i>Oilright – an example of regional replication and local partnership</i>	<i>118</i>
Antreprenoriatul social în mediul rural – perspective, necesități și priorități	128
<i>Social entrepreneurship in rural areas - perspectives, needs and priorities</i>	<i>128</i>

DIMENSIUNI ALE ANTREPRENORIALULUI SOCIAL ÎN ROMÂNIA ȘI REPUBLICA MOLDOVA

DIMENSIONS OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN ROMANIA AND THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Președinte Fundația „Alături de Voi”
România & antreprenor social

Angela
ACHIȚEI

President of the “Alături de Voi”
Romania Foundation & social
entrepreneur

Rezumat. Atât în România, cât și în Republica Moldova economia socială / antreprenorialul social este un sector care abia începe să se dezvolte: cadrul juridic național din România s-a constituit prin Legea nr. 219/2015, privind Economia Socială, și prin Legea 223/2017 privind Antreprenorialul Social, în Republica Moldova. Ambele legi definesc economia socială / antreprenorialul social ca totalul activităților organizate independent de sectorul public, cu scopul de a servi interesului general, intereselor unei colectivități și / sau ale intereselor personale nepatrimoniale, prin creșterea gradului de angajare a oamenilor din grupuri expuse riscului și / sau prin producția și furnizarea de bunuri, servicii de diferite lucrări. În Europa se estimează că economia socială cuprinde 2,8 milioane de întreprinderi, reprezentând 10% din afacerile din UE, și că mai mult de 13,6 milioane de oameni lucrează în acest sector, adică 6,3% din angajații din populația activă. De asemenea, din sector fac parte peste 232 milioane de membri ai cooperativelor și societăților mutuale¹ și mai mult de 82,8 milioane de voluntari, echivalentul a 5,5 milioane de lucrători cu normă întreagă.

Cuvinte cheie: antreprenorial social; economie socială; întreprindere socială; întreprindere socială de inserție; politică publică; eco-sistem favorabil; incluziune socială; proiecte europene.

Nucleul economiei sociale / antreprenorialului social este inițiativ

Abstract. Both in Romania and in the Republic of Moldova, social economy / social entrepreneurship are sectors just beginning to grow: the national juridical framework in Romania is constituted through the Law 219/2015 on Social Economy and through the Law 223/2017 on Social Entrepreneurship. Both laws define social economy / social entrepreneurship as the complexity of activities organized independently from the public sector, with the goal of serving the general interest, the interests of a community and / or the non-patrimonial personal interests through increasing the degree of employment of people at risk and / or through production or selling different goods / services. In Europe are estimated to function over 2.8 million social enterprises, representing 10% of EU businesses, with more than 13.6 million people working in these structures, representing 6.3% of employees in the EU. The social economy sector involves more than 82.8 million volunteers, the equivalent of 5.5 million fulltime workers. In addition, the sector includes over 232 million members of mutual aid cooperatives and companies¹ and more than 82.8 million volunteers, the equivalent of 5.5 full-time workers.

Key words: social entrepreneurship; social economy, work integration social enterprise, public policy; favorable eco-system; social inclusion; European projects.

The core of social economy / social entrepreneurship is the private,

¹ Recent evolutions of the Social Economy in the European Union, by CIRIEC-International - Centre international de recherches et d'information sur l'économie publique, sociale et coopérative Directors: Jose Luis Monzón & Rafael Chaves, CES/CSS/12/2016/23406, 2017

¹ Recent evolutions of the Social Economy in the European Union, by CIRIEC-International - Centre international de recherches et d'information sur l'économie publique, sociale et coopérative Directors: Jose Luis Monzón & Rafael Chaves, CES/CSS/12/2016/23406, 2017

va privată, voluntară și comună, cu un grad ridicat de autonomie și responsabilitate, precum și distribuția limitată a profitului către asociați. În acest sector, actorii cheie sunt întreprinderile sociale, inclusiv cele de inserție, care înglobează în modul lor de funcționare o serie de principii economice și sociale după care își ghidează activitatea zi de zi, cum ar fi: o misiune socială clară și asumată prin actele constitutive; reinvestirea a 90% din profit pentru atingerea misiunii sociale; nivel de salarizare echilibrat (în România raportul de salarizare este de 1:8, iar în R. Moldova – 1:5); proces participativ la modul de luare a deciziilor (un om înseamnă un vot, indiferent de numărul de acțiuni deținut / aport de capital); un grad mare de autonomie față de instituțiile statului; transferarea bunurilor către o altă întreprindere socială dacă intervine falimentul ș.a.

ANTREPRENORIATUL SOCIAL ÎN ROMÂNIA

Din punct de vedere conceptual, în România donatorii tradiționali internaționali publici sau privați și beneficiarii acestora, în special cei care au dezvoltat servicii sociale, să se gândească la s tip de activități.

În România, Legea Economiei Sociale a fost adoptată în iulie 2015, după 5 ani de eforturi susținute alături de reprezentanții Ministerul Muncii și alți actori sociali implicați în domeniu, inclusiv ADV România.

Ulterior, au fost aprobate următoarele documente: Hotărârea nr. 585/2016 de aprobare a normelor metodologice de aplicare a legii economiei sociale; Ordinul nr.

voluntary and common initiative, having a high degree of autonomy and responsibility, as well as the limited distribution of the profit towards the associates. In this sector, key actors are the social enterprises, including the work integration social enterprises who function according to several economic and social principles, such as: a clear social mission statement, assumed through the articles of incorporation; reinvesting 90% of the profit in order to reach this mission statement; balanced payroll (in Romania the payroll ratio is 1:8, while in the Republic of Moldova – 1:5); participative decision – making processes (one individual equals one vote, whatever the number of shares owned / the invested capital); a high percentage of autonomy with respect to governmental institutions; transfer of goods to another social enterprise in case of bankruptcy, etc.

SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN ROMANIA

From the conceptual point of view, in Romania, discussions about social economy are relatively recent, being stimulated first of all, by the promotion measures included in the projects financed by the European Social Fund, especially through the Operational Sectoral Program Human Resources Development 2007 - 2013.

However, the discussion on income being generated by organizations with social goals in order to support specific objectives is much older and is estimated to have begun immediately after 2000. At that point, the perspective of the European integration determined traditional international donors, public or private, together with their beneficiaries,

1986/2016 care a reglementat elementul specific de identitate vizuală a întreprinderii sociale de inserție și regulile specifice de utilizare; Ordinul nr. 2034/2016 care a reglementat procedura de organizare, actualizare și utilizare a Registrului unic de evidență a întreprinderilor sociale; Ordinul nr. 406/2017 prin care s-a elaborat un ghid orientativ privind indicatorii de rezultat, de realizare imediată/output și indicatori de impact, care să fie utilizați de întreprinderile sociale/întreprinderile sociale de inserție în raportările anuale; Ordinul nr. 1600/2435/2017, pentru aprobarea modelului extrasului situațiilor financiare anuale care se publică de întreprinderile sociale/întreprinderile sociale de inserție în Registrul unic de evidență a întreprinderilor sociale.

Din păcate, cu excepția acestor reglementări legislative și alocarea de fonduri europene pentru dezvoltarea afacerilor sociale (în perioada 2020-2021 se vor înființa cel puțin 2400 de întreprinderi sociale în România, prin finanțarea care a fost contractată de aproximativ 100 de administratori de grant pe Programul Operațional Capital Uman), alte demersuri nu au mai fost făcute.

În acest context, considerăm că, pentru dezvoltarea acestui sector, se impune o strategie și un plan de acțiune pe termen mediu și lung, consolidate în jurul a cel puțin patru piloni, pentru o abordare integrată și de impact – promovare; suport, dezvoltare, competențe:

especially those having developed social services, to consider long-term sustainability for these activities.

In Romania, the Law on Social Economy was passed in July 2015, after 5 years of efforts of representatives of the Ministry of Labor and of other social actors involved in the field, including Adv Romania.

Subsequently, the following documents were approved: The Decision no. 585/2016 on approving the methodological norms for applying the law on social economy; The Order no. 1986/2016, which established the specific element of visual identity of the work integration social enterprise and its specific rules of use; The Order no. 2034/2016, which established the procedure for organizing, updating and using the Register of Social Enterprises; The Order no. 406/2017, which developed guidelines on result indicators, immediate achievement / output and the impact indicators to be used by social enterprises / work integration social enterprises in their annual reports; The Order no. 1600/2435/2017, for the approval of the model of excerpts of the annual financial statements published by social enterprises / work integration social enterprises in the Register of Social Enterprises.

Unfortunately, except for these documents and the European funds allocated for development of social businesses (during 2020-2021, will be established at least 2400 social enterprises in Romania through the financing granted to approximately 100 grant administrators within the Operational Program Human Capital), there have been no other steps taken.

În Raportul de țară 2020, Uniunea Europeană a semnalat câteva probleme ce influențează situația socială și economică la nivel național: rata de inactivitate rămâne ridicată, iar politicile active pentru piața muncii au un impact scăzut asupra reducerii acesteia; grupurile vulnerabile și economia socială se confruntă cu provocări semnificative; politicile din domeniul economiei sociale nu sunt integrate cu politicile active din domeniul pieței forței de muncă pentru grupurile vulnerabile; actualele cadre de politică publică nu valorifică potențialul întreprinderilor sociale de a inova și de a contribui la obiectivele de mediu.

Pentru remedierea acestor probleme, UE recomandă următoarele acțiuni pentru România: să extindă măsurile de protecție socială și accesul la serviciile esențiale pentru toți; să atenueze impactul crizei asupra ocupării forței de muncă prin dezvoltarea unor formule flexibile de lucru și a unor măsuri de activare; să

Given this context, we believe that in order to ensure sector growth, in order to ensure an integrated and impactful approach, it is necessary to have a strategy and an action plan for middle and long-term, consolidated around at least 4 pillars – promotion; support; development; skills.

In Romania's Country Report for 2020, the European Union signaled several issues influencing the country's national social and economic situation: the inactivity rate remains at high levels and active labor market policies have a low impact on reducing it; vulnerable groups and social economy face significant challenges; social economy policies are not integrated with active labor market policies for vulnerable groups; current public policy frameworks do not capitalize on the potential of social enterprises to innovate and contribute to environmental goals.

To address these issues, the EU recommends the following actions for Romania: to extend social protec-

îmbunătățească eficacitatea și calitatea administrației publice, precum și previzibilitatea procesului decizional, inclusiv printr-o implicare adecvată a partenerilor sociali.

De asemenea, pentru a contribui la repararea daunelor economice și sociale cauzate de pandemia de COVID-19, Comisia Europeană, Parlamentul European și liderii UE au convenit asupra unui plan de redresare care să ne ajute să ieșim din criză și să punem bazele unei Europe moderne, mai durabile: PNRR 2021-2027 – Planul Național de Redresare și Reziliență!

Pentru a beneficia de pachetul de stimulente finanțat din Bugetul UE, fiecare stat membru trebuie să elaboreze propriul Plan de Redresare și Reziliență (PNRR) prin care își stabilește domeniile prioritare de investiții în scopul ieșirii din criză, relansării economice și creșterii capacității de reziliență. Din alocarea totală de 672,5 miliarde de euro pentru Mecanismul de Redresare și Reziliență (MRR) la nivelul UE, România poate beneficia de aproximativ 30,5 miliarde de euro.

În această perioadă, România se află în etapa de elaborare a Planului de Redresare și Reziliență, care se constituie într-un Document Strategic ce stabilește prioritățile investiționale și reformele necesare pentru redresare și creștere sustenabilă, corelate tranziției verzi și digitale avute în vedere de Comisia Europeană. Astfel, RISE - Rețeaua Întreprinderilor Sociale de Inserție România, din care face parte și ADV România, a formulat un pachet de propuneri pentru PNRR 2021 "Economia socială – ocupare incluzivă, economie rezilientă și inovativă." – 2021, având încrederea că va fi integrat în documentul strategic:

tion measures and access to essential services for all; mitigate the impact of the crisis on employment by developing flexible working formulas and activation measures; to improve the efficiency and quality of public administration, as well as the predictability of the decision-making process, including through the appropriate involvement of the social partners.

In addition, to help repair the economic and social damages of the COVID-19 pandemic, the European Commission, the European Parliament and EU leaders have agreed on a recovery plan to help us emerge from the crisis and lay the foundations for a modern, more sustainable Europe: NRRP 2021-2027 - National Recovery and Resilience Programme!

In order to benefit from the incentive package financed from the EU Budget, each member state must draw up its own Recovery and Resilience Programme (NRRP), setting out priority investment areas in order to exit the crisis, revitalize and increase resilience. Of the total amount of 672.5 billion euros for the Recovery and Resilience Mechanism (MRR) at EU level, Romania can benefit from approximately 30.5 billion euros.

Romania is currently developing the National Recovery and Resilience Programme, which is a Strategic Document that sets out the investment priorities and reforms needed for recovery and sustainable growth, related to the green and digital transition envisaged by the European Commission. RISE – Romanian Network of Work Integration Social Enterprises, in which ADV Romania is member, formulated a

ANTREPRENORIATUL SOCIAL ÎN R. MOLDOVA

În Republica Moldova, Legea Antreprenoriatului Social a fost adoptată în luna decembrie 2017, pornind de la tendința existentă în România de a dezvolta sectorul. Deși, atât Legea Economiei Sociale, cât și Legea Antreprenoriatului Social se referă la aceleași criterii de funcționare economice și sociale și definesc în același mod actorii din domeniu (întreprinderi sociale și întreprinderi sociale de inserție), România pare să fi adoptat conceptul de economie socială promovată de țări cu tradiție în domeniu, precum Italia, Franța, Spania, în timp ce Republica Moldova a urmat modelul Austriei, definind domeniul ca fiind antreprenoriat social.

Așadar, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat Legea privind modificarea și completarea unor acte legislative (Legea nr. 845/1992 cu privire la

package of proposals for the NRRP under the title “Social economy - inclusive employment, resilient and innovative economy” - 2021, with the confidence that it will be integrated in the strategic document:

SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

In the Republic of Moldova, the Law on Social Entrepreneurship was passed in December 2017, starting from the existing trend in Romania for developing the sector. Although both the Law on Social Economy and the Law on Social Entrepreneurship refer to the same criteria of economic and social functioning and define in the same way the actors in the field (social enterprises and work integration social enterprises), Romania seems to have adopted the concept of social economy of countries with a tradition in the field, such as Italy,

antreprenoriat și întreprinderi), prin care a fost reglementat legal domeniul antreprenoriatului social, în data de 02 noiembrie 2017. În conformitate cu prevederile art. 36¹ activitatea de antreprenoriat social este desfășurată de întreprinderi sociale și întreprinderi sociale de inserție. Statutul de întreprindere socială sau statutul de întreprindere socială de inserție se atribuie de Comisia Națională pentru Antreprenoriat Social, conform alin.3 al art. 36² al aceleași legi.

Ulterior, prin Hotărârea nr. 1165/28.11.2018, a fost aprobat Regulamentul de organizare și funcționare a Comisiei Naționale pentru Antreprenoriat Social și a listei genurilor de activitate ce constituie activități de antreprenoriat social, ce prevede modul de organizare și funcționare a Comisiei, componența nominală a acesteia, modul de atribuire și de retragere a statutului de întreprindere socială sau de întreprindere socială de inserție ș.a.

În prima parte a acestui an (2021), urmează să fie aprobat în Parlament, Programul Național de Dezvoltare a Antreprenoriatului Social 2021-2025, fundamentat pe baza unei cercetări derulate la nivel național, în anul 2019, de Ministerul Economiei și Infrastructurii cu sprijinul Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ).

Concluziile acestei cercetări au fost cuprinse în „Raportul de analiză a antreprenoriatului social în R. Moldova” (2019), care propune 4 obiective specifice de dezvoltare a sectorului:

1. Dezvoltarea și promovarea unei culturi a antreprenoriatului social în rândul populației din Republica Moldova: a. Promovarea impactului economic și social pe care îl generează întreprinderile sociale în comunitate; b. Recunoașterea rolului pe care îl au întreprinde-

France, Spain, while the Republic of Moldova followed the Austrian model, defining the field as social entrepreneurship.

On November 2nd 2017, in the Parliament of the Republic of Moldova was passed the Law on amending and supplementing some legislative acts (Law no. 845/1992 on entrepreneurship and enterprises), which legally regulated the field of social entrepreneurship. According to the art. 36¹ the activity of social entrepreneurship is carried out by social enterprises and work integration social enterprises. The status of social enterprise / work integration social enterprise is assigned by the National Commission for Social Entrepreneurship, according to paragraph 3 of the art. 36² of the same law.

Later on, through the Decision no. 1165/28.11.2018 were approved the Regulation on the organization and functioning of the National Commission for Social Entrepreneurship and the list of types of activities that may be considered as social entrepreneurship activities. The Regulation stipulates on the organization and functioning of the Commission, its nominal composition, the method of granting and withdrawing the status of social enterprise / work integration social enterprise and other aspects.

One of the future actions to be taken in 2021 will be the elaboration and the approval of the National Program for Development of Social Entrepreneurship 2021-2025, drawn in accordance to a national research developed in 2019 by the Ministry of Economy and Infrastructure with support from the German Agency for International Cooperation (GIZ).

rile sociale în crearea și păstrarea unor locuri de muncă de calitate, contribuind major la reușita Pilonului european al drepturilor sociale, implementarea Strategiei Naționale de Dezvoltare Moldova 2030 și a Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030; c. Colectarea anuală de date cu privire la impactul economic și social pe care îl au întreprinderile sociale și utilizarea acestora pentru cercetare, promovare și crearea unui cadru favorabil dezvoltării.

2. Crearea unui cadru normativ favorabil antreprenoriatului social și valorificarea potențialului acestui sector în dezvoltarea economică și socială:
 - a. Întărirea rolului Comisiei Naționale de Antreprenoriat Social în ceea ce privește coordonarea strategică în dezvoltarea antreprenoriatului social în Republica Moldova;
 - b. Simplificarea procedurii de obținere a statutului de întreprindere socială;
 - c. Dezvoltarea unui pachet de facilități fiscale și non-fiscale de stimulare a sectorului de antreprenoriat social în valorificarea potențialului pe care îl au în dezvoltarea comunitară întreprinderile sociale.
3. Facilitarea accesului la piață și instrumente financiare specifice sectorului de antreprenoriat social din Republica Moldova:
 - a. Includerea întreprinderilor sociale ca entități eligibile în mecanismele și programele de finanțare legate de incluziunea socială, dezvoltarea economică, dezvoltarea rurală, inovare socială și ocuparea grupurilor vulnerabile;
 - b. Crearea de piețe rezervate pentru întreprinderile sociale conform art. 20 al Directivei 2014/24/UE a parlamentului european și a consiliului privind achizițiile publice.
4. Îmbunătățirea abilităților și competențelor profesionale în domeniul antreprenoriatului social:
 - a. Dezvol-

The conclusions of the research were integrated in the “Report on the analysis of social entrepreneurship in the Republic of Moldova” (2019), includes 4 specific objectives for sector development:

1. To develop and promote a culture of social entrepreneurship among the population of the Republic of Moldova.
 - a) Promoting the economic and social impact generated by social enterprises in the community.
 - b) To acknowledge the role of social enterprises in creating and maintaining quality workplace, having a major contribution to the success of the European Pillar of Social Rights, the implementation of the National Development Strategy Moldova 2030 and of the Sustainable Development Agenda 2030.
 - c) Annual assembly of data on the economic and social impact of social enterprises and their role in research, promoting and creating a framework favoring development.
2. To create a legislative framework favoring social entrepreneurship and to value the potential of the sector for economic and social growth.
 - a) Strengthening the role of the National Commission of Social Entrepreneurship with respect to the strategic coordination for the development of social entrepreneurship in the Republic of Moldova.
 - b) Simplifying the procedure for obtaining the status of social enterprise.
 - c) Development of a package of fiscal and non-fiscal benefits for stimulating the social entrepreneurship sector to fully value the potential of social enterprises for community development.
3. To facilitate the access to the market and financial instruments

țarea de programe educaționale în domeniul antreprenoriatului social;

b. Dezvoltarea mecanismelor de monitorizare și evaluare a calității, inovației sociale și a relevanței sectorului de antreprenoriat social.

Tot pe parcursul anului 2021, ne așteptăm să fie elaborat și aprobat Programul Național de Finanțare a Antreprenoriatului Social 2021-2025, care va fi gestionat de către ODIMM – Organizația pentru Dezvoltarea Întreprinderilor Mici și Mijlocii din R. Moldova. Pentru implementarea acestui program național de finanțare și mentorat pentru start-upuri/întreprinderi sociale existente, se preconizează alocarea din bugetul de stat pentru cei 5 ani, a sumei de 36 milioane de lei, aproximativ 1,8 milioane de Euro, care va stimula înființarea a 50 de start-upuri în domeniu și dezvoltarea unui număr de 54 de întreprinderi sociale active în piață.

CONCLUZII

Economia socială și principiile după care se ghidează este noul trend în lume de a face afaceri sustenabile, durabile și prietenoase cu omul. Deși aflate la început de drum în acest sector, atât România, cât și Republica Moldova au premisele necesare pentru a dezvolta o cultură a antreprenoriatului social, prin investirea în resursele umane care activează în domeniu, adoptarea unor facilități fiscale și non-fiscale, menite să sprijine sectorul, crearea unor instrumente de finanțare, subvenționare, creditare, adaptate nevoilor, construirea unei piețe „prietenoase” și acordarea de contracte rezervate și un cadru legislativ eficient.

specific to the field of social entrepreneurship in the Republic of Moldova. a) Including social enterprises as entities eligible for accessing financing mechanisms and programs for social inclusion, economic growth, social innovation and employment of groups at risk. b) Creating markets reserved for social enterprises according to art. 20 of the Directive 2014/24/UE of the European Parliament and the Council for public procurements.

4. To improve professional skills and abilities in the field of social entrepreneurship. a) Development of educational programs in the field of social entrepreneurship. b) Development of mechanisms for monitoring and assessing the quality, social innovation and the importance of social entrepreneurship.

CONCLUSIONS

Social economy and its principles represent the new global trend for sustainable and human-friendly businesses. Although both Romania and the Republic of Moldova are just starting out in the field, both countries have the necessary premises to develop a culture of social entrepreneurship, by investing in human resources working in the field, adopting fiscal and non-fiscal facilities, meant to support the sector, the creating instruments for financing, subsidizing, lending, needs-adapted, together with the construction of a “friendly” market and the award of reserved agreements and an effective legislative framework.

BIBLIOGRAFIE

1. *Recent evolutions of the Social Economy in the European Union*, by CIRIEC-International - Centre international de recherches et d'information sur l'économie publique, sociale et coopérative Directors: Jose Luis Monzón & Rafael Chaves, CES/CSS/12/2016/23406, 2017.
1. *Social Entrepreneurship in Ukraine, Economic and legal analysis*, EU4Youth – Unlocking the potential of young social entrepreneurs in Moldova and Ukraine, 2020.
2. *Raport de analiza a Antreprenoriatului Social în R. Moldova*, GIZ, 2019.
3. *Programul Național de Dezvoltare a Antreprenoriatului Social în R. Moldova, 2021-2025*, Ministerul Economiei și Infrastructurii.
4. *Legea Economiei Sociale 219/2015 din România*.

ASPECTE TEORETICE ALE ECONOMIEI SOCIALE

THEORETICAL ASPECTS OF SOCIAL ECONOMY

*doctor în economie, conferențiar
universitar, șef Catedră Economie și
management public,
Academia de Administrare Publică*

**Tatiana
TOFAN**

*Associate professor, Head of the
Department of Economy and Public
Management, The Academy of
Public Administration*

Rezumat. În acest articol a fost realizat studiul cu privire la apariția și etapele de dezvoltare a economiei sociale în Uniunea Europeană. Au fost studiate definițiile economiei sociale, care și ele au evoluat odată cu dezvoltarea economiei sociale. La fel sunt expuse și principiile de funcționare a economiei sociale.

Cuvinte-cheie: economie, economie socială, etape de dezvoltare a economiei sociale etc.

Abstract. The article presents a study on the emergence and stages of development of the social economy in the European Union. The author also studied the emerging definitions of social economy, as they advanced with the field, as well as the principles of functioning of social economy.

Keywords: economy, social economy, stages of development of the social economy, etc.

Economia socială își are rădăcinile în secolul al XIX-lea din nevoia de a orienta producția de bunuri și servicii, plecând de la nevoile tuturor și nu de la interesele unora. La fel, dezvoltarea economiei sociale în sec. al XIX-lea s-a datorat și revoluției industriale: capitalismul industrial a creat noi cerințe la care statul și sectorul privat nu puteau răspunde. Este vorba de aplicarea principiilor democratice în activitățile economice, cum ar fi acela de „un om, o voce”. Având în vedere capitalismul și revoluția industrială care au caracterizat secolul al XIX-lea, reformatorii sociali împreună cu gânditorii utopici ai acelor vremuri au căutat alte soluții decât acelea privind naționalizarea mijloacelor de producție. Au inventat o altă formă de a produce a bunurile și serviciile de o manieră colectivă, creând astfel cooperativele, organizațiile mutuale și apoi asociațiile. [6,p.8]

Expresia „economie socială” desemnează ansamblul de structuri care pun la comun ceea ce au și care sunt active și completează sistemul de

Social economy emerged in the 19th century from the need to direct the production of goods and services, starting from global needs and not from personal interests. The development of social economy in the nineteenth century was also due to the industrial revolution: industrial capitalism created new demands to which the state and the private sector could not respond. We are talking about applying democratic principles to economic activities, such as “one man, one voice.” Given the capitalism and industrial revolution that characterized the nineteenth century, social reformers along with the utopian thinkers of the time sought solutions other than those for the nationalization of the means of production. They invented another form of producing goods and services in a collective way, thus creating cooperatives, mutual organizations and, later on, associations. [6, p. 8]

The phrase “social economy” refers to the set of structures that share

protecție socială, asigurărilor, băncilor, acțiunilor sociale și educației etc. Lansarea economiei sociale a constituit de asemenea reacția spontană, nereglementată juridic a grupurilor sociale celor mai vulnerabile și mai lipsite de protecție, nevoite să găsească soluții pentru a-și câștiga existența. La începutul secolului XX, economia socială a devenit o noțiune neclară, rar întrebuințată. În prima jumătate a secolului XX s-a dezvoltat progresiv, recâștigându-și rolul important, ajungând să se bucure de o popularitate în economie. Al doilea război mondial a marcat însă o pauză în dezvoltarea economiei sociale. În Europa dezvoltarea economiei sociale a fost fragmentată de cele două războaie mondiale și de experiența comunistă. În Europa Occidentală, au fost două perioade majore în evoluția economiei sociale: anii 1945–1970 și perioada până la mijlocul anilor 1970. [1, p.54]

Începând cu a.1945, economia socială a avut o evoluție sinusoidală caracterizată de regres și relansare. După cel de-al doilea război mondial, mișcările cooperatiste, mutuale și asociative au dezvoltat diferite activități sub aceeași denumire generică. Aceasta a condus la fragmentarea modelului asociaționist și la criza formelor de economie socială. În timpul celor trei decenii de creștere economică de după cel de-al doilea război mondial, s-a impus statul bunăstării, bazat pe sectorul privat capitalist tradițional și pe sectorul public. Criza anilor 1970 a demonstrat dificultățile de a reduce șomajul pe termen lung, excluziunea socială și dependent de sistemul de asistență socială, în special în mediul rural. Economia socială era forma care răspundea cel

what they have and are active and complement the system of social protection, insurance, banking, social actions and education, etc. The launch of social economy was also the spontaneous, legally unregulated reaction of the most vulnerable and unprotected social groups, forced to find solutions to earn a living. At the beginning of the twentieth century, social economy became an unclear notion, rarely used. In the first half of the twentieth century, it developed progressively, regaining an important role, reaching a popularity in the economy. However, World War II marked a break in the development of social economy, since in Europe, the growth of the field was fragmented by the two world wars and the communist experience. In Western Europe, there were two major periods in the evolution of the social economy: the period 1945 to 1970 and the period until the mid-1970s. [1, p. 54]

Since 1945, social economy has had its ups and downs. After the Second World War, cooperative, mutual and associative movements developed different activities under the same generic name. This led to the fragmentation of the association pattern and to the crisis of types of social economy. During the three decades of economic growth following World War II, there was a prevalence of the welfare state, based on the traditional capitalist private sector and the public sector. The crisis of the 1970s demonstrated the difficulties of lowering long-term unemployment, social exclusion and dependence on the social assistance system, especially in rural areas. Social economy was the form that best responded the need to create and maintain jobs. [5, p. 52]

mai bine nevoii de a crea și de a menține locurile de muncă. [5,p.52]

În anii 1970, economia socială a revenit din nou în centrul atenției. De la sfârșitul anilor 1980, Uniunea Europeană a recunoscut rolul și importanța economiei sociale. Franța a fost prima țară care a legiferat economia socială și anume în a.1981. Inițiativa a fost urmată în a.1990 de Consiliul Valon din Belgia, prin definirea și reglementarea sectorului economiei sociale. În a.1991, o lege din Italia a reglementat statutul special al întreprinderilor sociale față de mișcarea cooperatistă. Reglementări juridice privind economia socială au mai fost adoptate în: Belgia, care în a.1995 a legiferat „compania cu scop social”; Portugalia a legiferat „cooperative sociale cu răspundere limitată”, Spania din a. 1999 prin Legea cooperativelor a inclus „cooperativele de servicii sociale”; Franța a adoptat „societățile cooperative de interes colectiv”; Regatul Unit al Marii Britanii au purtat discuțiile legate de „compania de interes comunitar” [5,p.65]

În Europa Centrală și de Est se disting trei etape de dezvoltare a economiei sociale: perioada antecomunistă, cea comunistă și după căderea regimului comunist.

Înainte de al doilea război mondial, formele economiei sociale au reprezentat strategii de supraviețuire ale populației dezavantajate și au contribuit la incluziunea socială în zonele sărace. Constituirea relativ târzie a statelor din Europa Centrală și de Sud-Est a influențat dezvoltarea spiritului civic și a structurii societății civile prin consolidarea egalității bazate mai degrabă pe etică și regle-

In the 1970s, social economy returned to the spotlight. Since the late 1980s, the European Union recognized the role and importance of social economy. In 1981, France was the first country to legislate social economy. The initiative was followed in 1990 by the Valonie Council from Belgium, through defining and regulating the sector. In 1991, a law in Italy regulated the special status of social enterprises within the co-operative movement. Legal regulations on social economy were also adopted in: Belgium, which in 1995 integrated in legislation the “company for social purposes”; in Portugal they are defined as “limited liability social cooperatives”, in 1999, through the Cooperatives Act Spain integrates “social service cooperatives”; France adopted the phrase “cooperatives of collective interest”; while in the United Kingdom discussion dealt with “the company of Community interest” [5, p. 65]

In Central and Eastern Europe can be distinguished three stages of development of social economy: before the communists, the communist period and the period following the fall of communist regimes.

Before World War II, forms of social economy supported the survival of the disadvantaged population and contributed to social inclusion in poor areas. The relatively late establishment of Central and South-Eastern European states influenced the development of civic spirit and the structure of civil society by strengthening equality based on ethics and regulations rather than on ethnic and religious affiliation. Communist regimes with centrally-planned

mentări decât pe apartenență etnică și religioasă. Regimurile comuniste cu economii planificate centralizat au stopat dezvoltarea economiei sociale. Impactul negativ asupra economiei sociale a constat în deformarea principiilor tradiționale de funcționare a economiei sociale, reducerea formelor economiei sociale, naționalizarea și încorporarea organizațiilor societății civile în structurile statului, neimplicarea cetățenilor și politizarea formelor de economie socială. Formele economiei sociale au funcționat sub controlul strict politic și administrativ al statului, considerat unică entitate legitimă pentru desfășurarea activităților economice. [7,p.83] Perioada de tranziție se împarte în două etape de dezvoltare a economiei sociale: în anii 1990 și după 2000. După a.1989, s-a trecut de la centralizarea forțată prin industrializare cu impact asupra mecanismelor de incluziune la supraliberalism și o inițială defazare și uneori lipsă a noilor mecanisme de incluziune. Modelul „cooperativist” s-a discreditat puternic în percepția publică și multe cooperative de tip comunist au falimentat. După a. 2000 asistăm la o revigorare a formelor de economie socială prin crearea parteneriatului public-privat. Renașterea inițiativelor de a dezvolta proiecte de economie sociale este reflectată și de actele normative și legislative. [7,p.85]

În contextul unor direcții europene comune de promovare a incluziunii sociale, au fost adoptate reglementări cu impact asupra economiei sociale și s-a creat un mediu favorabil dezvoltării prin: adoptarea legislației privind asistența socială și furnizarea de servicii sociale, descentralizarea administrației publice, promovarea parteneriate-

economies stopped the development of social economy. The negative impact on social economy consisted in distorting the traditional principles of functioning of the field, reducing its forms, through nationalizing and incorporating civil society organizations in state structures, through lack of involvement of citizens and politicization of forms of the field. The forms of social economy functioned under strict political and administrative control of the state, considered the only legitimate entity for carrying out economic activities [7, p.83]

The transition period is divided into two development stages: in the 1990s and after 2000. After 1989, the shift moved from forced centralization through industrialization, with an impact on inclusion mechanisms, to a supraliberalism and an initial phase shift and sometimes lack of new inclusion mechanisms. The «co-operative» model was severely discredited in public perception and many communist co-operatives went bankrupt. After 2000, we witness a revival of social economy by creating a public-private partnership. The rebirth of initiatives to develop social economy projects is also reflected in normative and legislative acts. [7, p. 85]

In the context of common European directions for promoting social inclusion, have been adopted regulations with an impact on social economy, and a favorable environment for development has been created through: adopting legislation on social assistance and providing social services, decentralizing public administration, promoting public - private partnerships, access to public fund-

lor public-privat, accesul la finanțare publică, măsuri pro-active de răspuns la nevoile grupurilor vulnerabile. Organizațiile economiei sociale sunt activ implicate în crearea locurilor de muncă, deși există distorsiuni în alocarea resurselor financiare, iar rolul lor în dezvoltarea locală rămâne subestimată. Revenirea economiilor sociale în centrul atenției se datorează strategiei defensive a mișcării cooperatiste și „de asociere” în fața globalizării economice [5,p.95]. Totodată contextul social și politic a fost favorabil pentru economiile sociale, prin nerezolvarea de către stat, sau piața liberă a problemelor sociale, prin eșecul socialismului centralizat URSS-China și prin vidul ideologic în căutarea unor alternative inovatoare. [5,p.120]

În a. 1980 reprezentanții sectoarelor cooperatist, mutual și asociativ au adoptat în Franța Carta Economiei Sociale, document actualizat în a.1995. Carta Economiei Sociale reiterează valorile și modalitatea de organizare a ei prin evidențierea principiilor ce stau la baza acestui sector, și anume:[4, p.46]

- solidaritate,
- responsabilitate,
- libertate,
- șanse egale pentru toți membrii organizației,
- respect reciproc.

Un al doilea document, Carta principiilor Economiei Sociale, a fost propus în a. 2002 de rețeaua CEP-CMAF și include principiile fundamentale ale economiei sociale:[7,p.85]

- prioritate acordată individului și obiectivelor sociale și nu capitalului;
- structuri private;
- asociere voluntară și deschisă;
- control democratic al membrilor;

ing, proactive measures to respond to the needs of vulnerable groups. Social economy organizations are actively involved in creating jobs, although there are distortions in allocating financial resources, and their role in local development remains underestimated. The new focus on social economies is due to the defensive strategy of the cooperative and to the tendency to «associate» while being faced with economic globalization [5, p. 95]. At the same time, the social and political context favored social economies, since governments or free markets could not solve social issues, since centralized socialism from the USSR and China had failed, since there was a void in ideologies while searching for innovative alternatives. [5, p. 120]

In 1980, representatives of the cooperative, mutual and associate sectors adopted in France The Social Economy Charter, document later updated in 1995, which stipulated the values and the organizational details of social economy, by highlighting the main principles at the core of the sector [4, p. 46]:

- solidarity,
- responsibility,
- freedom,
- equal chances for all members,
- mutual respect.

A second Social Economy Charter was proposed in 2002 by the CEP-CMAF network and includes the fundamental rights of social economy [7, p. 85]:

- Primacy of people and of the social objective over capital
- Democratic control by the membership
- Voluntary and open membership
- The combination of the interest of

- îmbinarea intereselor membrilor/ utilizatorilor și / sau a interesului general;
- apărarea și aplicarea principiului solidarității și responsabilității;
- gestiunea autonomă și independența față de autoritățile publice;
- majoritatea excedentelor să fie folosite pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă și prestarea unor servicii de interes pentru membri sau de interes general.

Conform Cartei principiilor Economiei Sociale, aceasta cuprinde două sub-sectoare: cel comercial și cel ne-comercial, iar obiectivele sunt: [7, p.88]

- ocuparea forței de muncă,
- dezvoltarea serviciilor sociale,
- consolidarea coeziunii sociale.

La nivel european nu există o definiție oficială a Economiei Sociale, iar principala provocare care trebuie învinsă este depășirea „invizibilității sale instituționale”. De-a lungul timpului, economia socială a fost definită fie prin formele specifice, fie prin principiile promovate. Economia socială a fost înțeleasă ca „însușind organizațiile nonprofit, cooperativele și alte forme private de întreprinderi asociate sau folosită ca sinonim pentru întreprinderi sociale”. [2, p.247]

Economia socială poate funcționa sub diferite forme de organizare: organizațiile voluntare, structuri publice sociale, cum sunt incubatoarele de afaceri, organizații cooperatiste, sau întreprinderi ale comunității care promovează produsele și serviciile.

Definiția întreprinderii sociale formulată de OECD pune accentul pe capacitatea acesteia „de a aduce soluții inovative la problemele excluziunii sociale și șomajului” [2, p.260]. Deși obiectivul cel mai frecvent atribuit întreprinderilor sociale este cel de integrare prin muncă a grupu-

members/user and/ society (general interest)

- The defense and application of the principles of solidarity and responsibility
- Autonomous management and independence from public authorities
- Reinvestment of the essential surplus to carry out sustainable development objectives, services of interest to members or of general interest.

According to this document, social economy is made up of two sub-sectors a commercial and a non-commercial one, and its objectives are [7, p. 88]:

- To employ available workforce,
- To develop social services
- To consolidate social cohesion

At European level there is no official definition of Social Economy and the main challenge is to overcome its lack of «institutional visibility». Over time, social economy has been defined either by specific forms or by promoted principles. Social economy was understood as «the multitude of not-for-profit organizations, cooperatives and other private forms of associated enterprises or used as a synonym for social enterprises» [2, p. 247]

Social economy can have different forms of organization: voluntary organizations, public social structures, such as business incubators, cooperative organizations, or community enterprises that promote products and services.

The OECD definition of social enterprise emphasizes its ability to «bring innovative solutions to the problems of social exclusion and unemployment» [2, p. 260]. Although the most common goal of social enterprises is to integrate

rilor vulnerabile, acestea pot fi înființate și în scopuri precum dezvoltarea locală, protecția mediului, furnizarea de servicii sociale, turismul sau comerțul echitabil.

La nivel european, economia socială a adus un aport semnificativ atât din punct de vedere economic, cât și social, furnizând locuri de muncă remunerate pentru peste 14,5 milioane de euro-peni, adică aproximativ 6,5% din populația ocupată a EU-27. În țări precum Italia, Suedia, Belgia, Franța sau Olanda procentul este mai mare, ajungând la valori cuprinse între 9% și 11,5% din populația ocupată [4, p. 46].

Crearea locurilor de muncă este o consecință a obiectivului specific al întreprinderilor sociale, și anume acela de a promova incluziunea socială a grupurilor aflate în dificultate prin creșterea oportunităților de angajare. Totodată, nu trebuie să ignorăm cel de-al doilea rol major al întreprinderilor sociale: oferirea de servicii personalizate, asigurând tranziția acestei categorii de persoane de la o stare de vulnerabilitate la o piață a muncii normale, la rândul lor, toate aceste activități necesitând o alocare importantă a resurselor financiare și umane.

Cu toate acestea, una dintre principalele provocări ale întreprinderilor sociale europene este dacă ofertele lor reușesc să răspundă tuturor cererilor sociale și să soluționeze cea mai mare parte a problemelor sociale pe care guvernele le proiectează asupra lor.

În concluzie se poate menționa că economia socială a evoluat și s-a dezvoltat pe parcursul secolelor XIX și XX, având o evoluție sinusoidală caracterizată de regres și relansare. La fel, o dezvoltare activă se observă și în zilele noastre, în sec. XXI, având un

vulnerable groups through work, they can also be set up for purposes such as local development, environmental protection, the provision of social services, tourism or fair trade.

At European level, social economy has made a significant contribution both from the economic and the social point of view, providing paid employment for more than 14.5 million Europeans, or about 6.5% of the EU-27 employed population. In countries such as Italy, Sweden, Belgium, France or the Netherlands the percentage is higher, reaching values between 9% and 11.5% of the employed population [4, p. 46].

Job creation is a consequence of the specific objective of social enterprises, namely to promote the social inclusion of groups in difficulty by increasing employment opportunities. At the same time, we must not ignore the second major role of social enterprises: providing personalized services, ensuring the transition of this category of people from a state of vulnerability to a normal labor market. In their turn, all these activities require an important allocation of financial and human resources.

However, one of the main challenges for European social enterprises is whether their offers are able to meet all social demands and solve most of the social problems that governments direct to them.

To conclude, we may say that social economy evolved and developed during the 19th and 20th centuries, having a sinusoidal evolution characterized by regression and relaunch. Likewise, an active development is observed in the current 21st century, having a significant

aport semnificativ atât din punct de vedere economic, cât și social la dezvoltarea economică a Uniunii Europene. Economia socială are un rol important în dezvoltarea pieții muncii, fiindcă furnizează locuri de muncă pe piața muncii a Uniunii Europene.

De asemenea, se poate menționa, că economia socială este o formă alternativă de dezvoltare economică bazată pe principii etice, de solidaritate, democratice, dezvoltare profesională și personală, funcționând conform economiei de piață și independentă față de stat.

contribution both economically and socially to the economic development of the European Union. Social economy also has an important role to play in the development of the labor market, as it provides jobs in the European Union's labor market.

In addition, social economy can be an alternative form of economic development based on ethical principles, solidarity, democracy, professional and personal development, operating according to the market economy and independent of the state.

BIBLIOGRAFIE

1. BLANOVSCI, A. *Economia socială de piață: evoluție, realizări, perspective*. Revista metodică științifică trimestrială „Administrare Publică”, nr. 1, Ed.: AAP, 2005, p.p. 52-59
2. KERLIN, J. „Social Enterprise in the United States and Europe: Understanding and Learning from the Differences”, *Voluntas*, 2006, vol. 17, nr. 3, pp. 247-263.
3. *Manual de bune practici din economia socială din România și din alte state europene. Solidaritatea, o nouă sursă de putere economică*, publicat de Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, 2011, - 128p.
4. MONZÓN, C., CHAVES, Á. *The Social Economy in the European Union*, CIRIEC, 2012, p. 46
5. NICOLĂESCU, V., CACE, S., KOUMALATSOU, E., STĂNESCU, S. *Economia Socială*, Ed.: Expert, București, 2011, -289p.
6. *Raport de cercetare privind economia socială în România din perspectivă europeană comparată*, Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale, București, 2010, - 104p.
7. VÎRJAN, D. *Noi abordări ale economiei sociale. Economie teoretică și aplicată*, Volumul XIX, No. 6(571), 2012, pp. 85-91

E-mail: tatianatofan@yahoo.com

ECONOMIA SOCIALĂ LA NIVEL EUROPEAN: DIMENSIUNI ALE CELUI DE-AL TREILEA SECTOR

THE EUROPEAN SOCIAL ECONOMY: DIMENSIONS OF THE THIRD SECTOR.

Expert formare profesională, Coordonator centru transfrontalier de resurse în domeniul antreprenoriatului social Academia de Administrare Publică

**Veronica
BUTNARU**

Professional training expert, Cross border educational center coordinator Academy of Public Administration

Rezumat. Prezentul articol abordează elemente cu privire la recunoașterea și promovarea economiei sociale, un sector foarte important în întreaga Europă nu numai datorită locurilor de muncă create, a coeziunii sociale, ci și pentru constituirea și consolidarea unui pilon european al drepturilor sociale. Autoarea evidențiază potențialul de creștere al economiei sociale într-un moment de criză economică și socială.

Cuvinte cheie: economie sociala, politici publice, dezvoltare durabilă, ecosistem pentru dezvoltare locală, politici privind solidaritatea social și economic, măsuri naționale specific.

Economia socială și solidară este recunoscută și sprijinită în mod definitiv de anumite guverne. Indiferent de orientările unui partid sau de contextul economic, indiferent dacă legile, instituțiile noi sau procesele de certificare sunt consacrate în legi care le asigură sustenabilitatea. Imuabilitatea acestor structuri facilitează adesea colaborarea dintre actorii guvernamentali și permite procese de parteneriat constructive și intersectoriale și cu actorii din economia socială și solidară.

Discursul politic european susține că economia socială este „**un motor cheie al dezvoltării economice și sociale în Europa**” (Consiliul European) sau un pilon al modelului social european și o piatră de temelie a unei dezvoltări socio-economi-

Abstract. In the present article, the authors address the essence of the recognition and promotion of the social economy, a sector that is an absolute cornerstone not only for jobs and social cohesion throughout Europe but also for building and consolidating a European Pillar of Social Rights. The social economy's potential for growth at a time of economic and social crisis has been highlighted.

Keywords: Social Economy; public policies, sustainable development, ecosystem local development, social and solidarity economy policies, Country-specific measures.

Certain governments have chosen to render their recognition and support for the social and solidarity economy definitive. Independently of the orientations of a party or the economic context, these measures, whether laws, new institutions or certification processes are enshrined in laws that ensure their sustainability. The immutability of these structures often facilitates the collaboration between government actors and enables constructive and inter-sectoral partnership processes and with actors of the social and solidarity economy.

At the European level, the political discourse claims that the social economy is “**a key driver of economic and social development in Europe**” (European Council) or a pil-

ce durabile (Comitetul Economic și Social European - CESE), în timp ce la nivel internațional, Organizația Națiunilor Unite a declarat că economia socială joacă un rol major în realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă din Agenda 2030, abordând principalele provocări ale lumii noastre, precum sărăcia, inegalitățile, problemele de mediu, revoluțiile digitale, precum și probleme de guvernare și financiare.

Între 2009 și 2017, instituțiile europene au implementat mai multe inițiative în legătură cu economia socială, mai exact adresate întreprinderilor sociale care fac parte din economia socială, deschizând o nouă perioadă a politicilor publice europene. În ceea ce privește formele juridice, lucrurile nu s-au schimbat foarte mult. Variantele discutate includ Statutul societății mutuale europene și Statutul pentru o fundație europeană (EF), dar s-a renunțat în timp la ele din cauza lipsei de sprijin instituțional. În prezent există o inițiativă legislativă a Parlamentului European de a se lucra la un statut al întreprinderilor sociale și solidare.

Economia socială (ES) este legată istoric de asociațiile și cooperativele populare, care alcătuiesc coloana vertebrală a acesteia. Sistemul de valori și principiile de conduită ale asociațiilor populare, reflectate în mișcarea cooperativă istorică au influențat conceptul modern al ES, care este structurat în jurul a trei mari familii de organizații - cooperative, societăți mutuale și asociații, iar mai recent au fost adăugate în listă și fundațiile.

Economia socială s-a poziționat în societatea europeană ca un pol de utilitate socială între sectorul capi-

lar of the European social model and a cornerstone of a sustainable socio-economic development (EESC), while at the international level, the United Nations stated that the SE plays a major role in achieving the Sustainable Development Goals of the UN 2030 Agenda, addressing the main challenges of our world, such as poverty, inequalities, environmental issues, digital revolutions, and governance and financial issues.

Between 2009 and 2017, the European institutions have implemented several initiatives in relation to the social economy, or more exactly for social enterprises that are part of the social economy, opening a new period of European public policies. Concerning legal forms, few advances have been made. The European Mutual Society Statute and Statute for a European Foundation (EF) projects were discussed but were finally withdrawn, due to a lack of institutional support. Currently the European Parliament has taken the legislative initiative to work on a Statute for social and solidarity-based enterprises.

The social economy (SE) is historically linked to popular associations and cooperatives, which make up its backbone. The system of values and the principles of conduct of the popular associations, reflected in the historical cooperative movement, are those which have informed the modern concept of the SE, which is structured around three large families of organisations: cooperatives, mutual societies and associations, with the recent addition of foundations.

The social economy has positioned itself in European society as a pole of

talist și sectorul public, compus dintr-o mare diversitate de actori. Economia socială se adresează nevoilor sociale vechi și noi. Aceste nevoi pot fi satisfăcute de persoanele afectate printr-o afacere care funcționează pe piață, locul unde aproape toate cooperativele și societățile mutuale au acces la resurse, sau de către asociații și fundații care furnizează alt fel de servicii persoanelor fizice, gospodăriilor sau familiilor. De obicei, resursele de care asociațiile și fundațiile au nevoie se constituie din donații, cotizații, subvenții etc.

Economia socială din Europa este reprezentată de multe organizații care s-au implicat în elaborarea și implementarea politicilor naționale și europene atunci când prin aceste procese s-a asigurat implicarea acestui tip de interlocutor social. În diferite țări europene, asociațiile care reprezintă companiile și organizațiile din economia socială au apărut în principal dintr-o perspectivă sectorială, cu apariția în timp a unor organizații, asociații și platforme care să reprezinte, printre altele, cooperative de credit, ale muncitorilor și agricole, precum și cooperative și societăți de ajutor reciproc, societăți și asociații de prevedere și alte organizații neguvernamentale de acțiune socială.

La nivel european, economia socială este foarte importantă atât din punct de vedere al resurselor umane implicate, cât și din punct de vedere economic și este o realitate care ar trebui luată în considerare de societate și de factorii de decizie politică. În întreaga Europa, prin structurile de economie socială se oferă [6] :

- peste 13.6 milioane locuri de muncă;

social utility between the capitalist sector and the public sector. It is certainly composed of a great plurality of actors. Old and new social needs all constitute the sphere of action of the SE. These needs can be met by the persons affected through a business operating on the market, where almost all the cooperatives and mutual societies obtain the majority of their resources, or by associations and foundations, almost all of which supply non-market services to individuals, households or families and usually obtain most of their resources from donations, membership fees, subsidies, etc.

The social economy in Europe has set up many organisations to act as its representatives. Through these, it has taken part in drawing up and implementing national and EU policies when these processes have made space for participation by this type of social interlocutor. In the different European countries, the associations that represent social economy companies and organisations have mainly arisen from a sector perspective, giving rise to organisations, associations and platforms that represent credit, workers' and agricultural cooperatives, among others, as well as mutual insurance companies, provident societies and associations, and other social action non-governmental organisations.

The following aggregates underline the fact that the European social economy is very important in both human and economic terms and is a reality which should be considered by society and by policy makers. The European social economy provides s [6] :

- echivalentul a aproximativ 6.3% din populația activă din EU-28;
 - angajarea a 19.1 milioane persoane, inclusiv angajați și voluntari;
 - mai mult de 82.8 milioane voluntari, echivalentul a 5.5 milioane angajați cu normă întreagă;
 - mai mult de 232 milioane membri ai cooperativelor, societăților de ajutor reciproc și altor entități similare;
 - peste 2.8 milioane entități și întreprinderi;
 - 1 din 4 din întreprinderile care apar în fiecare an sunt întreprinderi sociale.
- over 13.6 million paid jobs in Europe;
 - equivalent to about 6.3% of the working population of the EU-28;
 - employment of a workforce of over 19.1 million, including paid and non-paid;
 - more than 82.8 million volunteers, equivalent to 5.5 million full time workers;
 - more than 232 million members of cooperatives, mutuals and similar entities;
 - over 2.8 million entities and enterprises;
 - 1 out of 4 new enterprises set-up every year are social enterprises.

La nivelul Uniunii Europene, situația diferă de la o țară la alta. În țări precum Belgia, Italia, Luxemburg, Franța și Țările de Jos procentul de angajați din domeniul economiei sociale reprezintă 9% și 10% [6] din totalul populației active, în timp ce în noile state membre ale UE precum Slovenia, România, Malta, Lituania, Croația, Cipru și Slovacia economia socială rămâne un sector mic, care abia apare pe piață, care angajează sub 2% din populația activă.

Agenda 2030 a Națiunilor Unite a recunoscut că entitățile din economia socială (ES) joacă un rol important în realizarea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD). Pentru a maximiza impactul ES, guvernele au început recent implementarea de noi politici cu privire la aceste entități. Agenda 2030 [7] este o acțiune la nivel mondial, concepută ca o schimbare majoră, orientată către un nou model de dezvoltare socială și economică. Sunt abordate principalele provocări ale lumii noastre, de la pandemii și dezastre la sărăcie și creșterea inegalităților cauzate de schimbările climatice și de mediu,

The panorama varies among EU countries. While employment in the social economy accounts for between 9% and 10% [6] of the working population in countries such as Belgium, Italy, Luxembourg, France and the Netherlands, in the new EU Member States such as Slovenia, Romania, Malta, Lithuania, Croatia, Cyprus and Slovakia the social economy remains a small, emergent sector, employing under 2% of the working population.

The United Nations Agenda 2030 has recognized that Social Economy (SE) entities play an important role in achieving the Sustainable Development Goals (SDG). In order to maximize the impact of the SE, governments have recently deployed new policies regarding these entities. This UN 2030 Agenda [7] is a worldwide road map, conceived as a transformative change, geared towards a hard new social and economic development model that addresses the main challenges of our world, from pandemics and disasters to poverty and the rise of inequalities, climate change and environmental issues, digital and artificial intelligence

Modele de practici la nivel european în ceea ce privește politicile publice, 2012–2016

The best cases of public policies to promote Social Economy in Europe, 2012–2016

<p>Măsuri care vizează forma juridică ca jucător privat</p> <p><i>Measures aimed at the legal form as a private player</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Legea Economiei Sociale (România) <i>Law on Social Economy (Romania)</i> 2. Acordul pentru întreprinderea solidară de utilitate socială (Franța) <i>Agreement for the solidarity enterprise of social utility (France)</i>
<p>Măsuri care vizează recunoașterea întreprinderilor sociale ca factori de decizie politică, un interlocutor în procesele de politici publice</p> <p><i>Measures aimed at recognizing SE enterprises as policymakers, an interlocutor in the public policy processes</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Comitetul de stat pentru dezvoltarea și integrarea ES în politicile publice principale la nivel național și regional (Polonia) <i>State Committee for SE Development and Incorporating SE into the mainstream public policies at the national and regional level (Poland)</i> 2. Organizația Social Economy Europe (UE) <i>Social Economy Europe (EU), the EU-level representative organization of the SE</i> 3. Clustere teritoriale de cooperare economică <i>Territorial clusters of economic cooperation</i>
<p>Măsuri axate pe creșterea gradului de conștientizare și pe informarea cu privire la domeniul economiei sociale</p> <p><i>Measures focusing on raising awareness and spreading knowledge of Social Economy</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. „Conceptul” și planul de acțiune pentru economia socială (Bulgaria) <i>The «Concept» and Social Economy Action Plan (Bulgaria)</i>
<p>Măsuri de promovare a posibilităților de formare în economia socială</p> <p><i>Measures promoting training in Social Economy</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Acord național între Ministerul Educației și rețelele de cooperare ale elevilor (Franța) <i>National agreement between Education Ministry and Pupil cooperatives networks (France)</i>
<p>Măsuri de promovare a cercetărilor în domeniul economiei sociale</p> <p><i>Measures promoting research on Social Economy</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Rețele ale cadrelor didactice universitare și ale studenților în domeniu (Franța și Spania) <i>University research/teachers' network (France and Spain)</i>
<p>Măsuri axate pe accesul la fonduri</p> <p><i>Measures focusing on access to funds</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Fondul Social European (EU)—EaSI EuSEF <i>The European Social Fund (EU)—EaSI EuSEF</i> 2. Fonduri de antreprenoriat: instrument de finanțare Braserio (Belgia) <i>Entrepreneurship funds: Braserio financial tool (Belgium)</i>
<p>Măsuri axate pe sprijinirea afacerilor (consultanță, networking, incubatoare, mentorat etc.)</p> <p><i>Measures focusing on business support (consultancy, networking, incubators, mentoring, etc.)</i></p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Platforme de economie socială la nivel național: CNCRES, CEPES și CEPS (Franța, Spania și Portugalia) <i>Social Economy platforms at the national level: CNCRES, CEPES, and CEPS (France, Spain, and Portugal)</i>

Sursa: Chaves, R.; Monzon, J.L. Best Practices in Public Policies Regarding the European Social Economy Post the Economic Crisis; European Economic and Social Committee: Brussels, Belgium, 2018

Source: Chaves, R.; Monzon, J.L. Best Practices in Public Policies Regarding the European Social Economy Post the Economic Crisis; European Economic and Social Committee: Brussels, Belgium, 2018

revoluțiile de inteligență digitală și artificială și dezechilibrele din sistemele de guvernare și financiare.

Recunoașterea rolului economiei sociale în Agenda 2030 se bazează în mare parte pe dovezi științifice. Literatura de specialitate a studiat și a dovedit în mai multe rânduri valoarea adăugată și impactul social și economic al economiei sociale, precum și relația directă dintre aceste funcții și ODD. Conform Agendei 2030, pentru a maximiza impactul economiei sociale (ES) asupra ODD, guvernele trebuie să implementeze politici publice extinse și eficiente care să stimuleze ES.

Noua economie socială se conturează în UE ca pol de utilitate socială într-un sistem de economie plurală, alături de sectorul public și sectorul privat orientat spre profit. Provocarea la care trebuie să răspundă ES este depășirea aspectelor care i-ar putea minimaliza sau diminua trăsăturile definitorii, în fapt cele care îi conferă utilitatea socială specifică. Din această cauză, actorii din domeniu trebuie să aprofundeze înțelegerea valorilor care alcătuiesc un nucleu comun de referință, să utilizeze toate resursele sociale și culturale adaptate acestor valori pentru a-și reafirma propriul profil instituțional și pentru a obține un efect care le mărește potențialul economic și social.

În ceea ce privește politicile publice pentru sectorul economiei sociale, este necesară o viziune holistică asupra domeniului. Sunt țări europene care au adoptat în ultimul deceniu legi speciale pentru domeniul economiei sociale [3]: Spania - Legea națională 5/2011 privind economia socială, Grecia - Legea 4430/2016 privind economia socială și solidară

revoluții, and imbalances in governance and financial systems.

Recognition of the role of the Social Economy in the UN 2030 Agenda is largely based on scientific evidence. Indeed, the literature has extensively studied and proved the social and economic value added and impacts of the Social Economy and the direct relation between these functions and the SDG. In order to maximize the impact of the Social Economy (SE) on SDG, governments must deploy extensive and effective public policies fostering the SE. This is what the UN 2030 Agenda states explicitly.

The new social economy is taking shape in the EU as a pole of social utility in a plural economy system, alongside a public sector and a profit-driven private sector. The challenge that the SE must face is to surmount the dangers of dilution or trivialisation of its identifying features, which are what give it its specific social utility. Because of this, SE actors need to deepen their understanding of the values that make up their shared core of reference, use all the social and cultural levers that are attuned to these values to reaffirm their own institutional profile, and achieve an effect that multiplies their economic and social potential.

This sector requires a holistic conception of public policy to address it. These policies have materialized in the new national legislation on Social Economy passed over the past decade in the following countries [3] : Spain, National Law 5/2011 on the Social Economy, Greece Law 4430/2016 on Social and Solidarity Economy (2016), Portugal National Law 30/2013 on the Social Economy, France National

(2016), Portugalia - Legea națională 30/2013 privind economia socială, Franța - Legea națională 2014-856 / 2014 privind economia socială și solidară și România - Legea numărul 219/2015 privind Economia Socială. În unele țări, cum este Belgia, doar anumite regiuni au adoptat legislație specifică domeniului economiei sociale - Valonie, Bruxelles și Flandra. În altele, au fost adoptate legi cu nume și conținut similar, cum ar fi referirea la întreprinderi sociale, precum Legea olandeză a întreprinderilor sociale (2012), Legea votată în Luxemburg în 2016 privind crearea de companii cu impact social și Riforma del Terzo Settore din Italia în 2016. Desigur, mai multe proiecte de lege privind acest subiect sunt în curs de aprobare în alte țări. În ultima perioadă au apărut de asemenea inițiative instituționale guvernamentale, cum ar fi sistemele / posibilitățile de creditare (Acordul francez pentru societatea solidară de utilitate socială), dezvăluind un interes în creștere pentru domeniul economiei sociale. Atât Acordul francez, cât și clasificările entităților făcute de Riforma italiană delimitează în mod legal domeniile considerate de interes socio-economic special și le oferă un tratament preferențial în politica de promovare a ES.

Contextul generat de pandemia de Covid-19, care a măturat Europa în prima jumătate a anului 2020.

În afară de pierderile de vieți omenești, pandemia a avut efecte sociale și economice importante, deoarece a forțat angajații să rămână acasă și anumite sectoare să se închidă, ulterior apărând o serie de

Law 2014-856/2014 on the Social and Solidary Economy, and Romania Law 219/2015 on the Social Economy. There have also been regional Social Economy laws (in the Belgian regions of Wallonia, Brussels, and Flanders), and laws with similar names and content such as social enterprises, like the Netherlands' Law on Social Enterprises (2012), Luxembourg's Law 2016 regarding the creation of companies with a social impact, and the Riforma del Terzo Settore in Italy in 2016. Finally, several bills on the subject are underway in other countries, and other institutional initiatives, such as systems of accreditation, have emerged in this period, revealing an increasing interest in this field among governments. The French Agreement for solidarity company of social utility is among these accreditation systems. Both the French Agreement and the classifications of entities made by the Italian Riforma legally delimit the areas considered of special socio-economic interest and give them preferential treatment in the policy of promoting SE.

The context of the Covid-19 pandemic, which swept across Europe during the first half of 2020.

Other than a high cost in terms of human lives, the pandemic had a strong social and economic significance, as it forced individuals to stay home and financial activities to close while further exacerbating a series of social and economic divides within European societies and globally, in particular in the ability to access services and support systems.

In this context, the contribution of the social economy has been cru-

diviziuni sociale și economice în cadrul societăților europene și la nivel global, în special în ceea ce privește capacitatea de a accesa servicii și sisteme de asistență.

În acest context, contribuția economiei sociale a fost crucială. Întreprinderile sociale și organizațiile economice au făcut tot posibilul pentru a sprijini pe cei la risc. Aceștia au oferit asistență medicală, alimente și servicii sociale celor mai vulnerabile grupuri, sprijin financiar și comercial întreprinderilor mici, asigurări, precum și alte servicii de bază, cum ar fi apa și energia pentru societate în general.

Întreprinderile și organizațiile din economia socială sunt inovatoare, rezistente și au un obiectiv social puternic. În timp ce luptau cu criza și ofereau soluții alternative la provocările economice și sociale cu care se confruntau, multe dintre ele aveau de asemenea propriile provocări de înfruntat.

Măsuri luate în unele țări și eficiența acestora [5]:

Belgia – s-au luat măsuri la nivel național, regional și / sau local, sau combinate. Printre cele mai menționate măsuri pozitive, prima de 5000 de euro este de departe cea mai populară.

Finlanda - Întreprinderile chestionate au susținut că nu au beneficiat nici de măsuri naționale, nici de măsuri locale / regionale. Imaginea realizată de respondenți indică o situație în care există într-adevăr măsuri guvernamentale, dar care nu pot fi accesate, de exemplu, de fundații și asociații.

Franta - Întreprinderile sociale și organizațiile care activează în domeniu au beneficiat fie de măsuri naționale, fie de măsuri regionale și / sau locale,

social. Social economy enterprises and organisations have been doing the utmost to support individuals and businesses, in particular those most at risk. They have been providing healthcare, food and social services to the most vulnerable groups, financial and business support to small enterprises, insurance, as well as other basic services such as water and energy to society at large.

Social economy enterprises and organisations are innovative, resilient and have a strong societal objective. While being at the forefront of the crisis and offering alternative solutions to the ongoing economic and social challenges, they also struggled through the pandemic.

Country-specific measures and their effectiveness [5]:

The **Belgian social economy** actors they benefitted either from national measures, or from regional and/or local measures, or from both. Among the most-cited positive measures, the 5000-euros premium is by far the most popular.

The **Finnish** enterprises surveyed have claimed they have not benefitted from neither national nor local/regional measures. The picture drawn by the respondents points out a situation where governmental measures indeed exist but exclude some social economy actors, for example foundations and associations.

The **French social economy enterprises and organisations** they benefitted either from national measures, or from regional and/or local measures, or from both. In particular, French social economy actors were satisfied with the in-

sau de ambele. În mare, au fost mulțumiți de informațiile și sprijinul oferit de instituțiile de sprijin pentru economia socială, menționând în special Camerele regionale ale economiei sociale și solidarare (CRESS) și rolul jucat de Camera franceză a economiei sociale și solidarare (ESS). Mai mult, respondenții au declarat că sunt mulțumiți de ajutorul financiar general (inclusiv împrumuturi bancare, subvenții și amânare a plăților), de posibilitatea de a amâna anumite termene limită și furnizarea de materiale de protecție.

Spania - Întreprinderile și organizațiile spaniole de economie socială au beneficiat fie de măsuri naționale, fie de măsuri regionale, fie de ambele. În special, inițiativele pozitive sunt: împrumuturi garantate de la Institutul Oficial Spaniol (ICO); acces mai flexibil la indemnizațiile de șomaj, astfel încât o companie să nu trebuiască să accepte un program de concediere (ERE) sau să mențină locuri de muncă care de facto nu există; scheme de șomaj temporar (ERTE) și posibilitatea de a amâna anumite plăți.

Suedia - Întreprinderile și organizațiile suedeze de economie socială chestionate au declarat că au beneficiat fie de măsuri naționale, fie de măsuri regionale și / sau locale, sau de ambele. Printre măsurile pozitive puse în aplicare, aproape jumătate se referă la impozite pe salariu mai mici. Alte măsuri guvernamentale includ reducerea chiriei, sprijin guvernamental (pentru publicitate, finanțări, disponibilizări), furnizarea de materiale de protecție, schimbul de informații și ajutor financiar general (inclusiv beneficii salariale pe termen scurt). Unii respondenți au menționat că unii actori ai economiei sociale nu au pu-

formation and support provided by Social Economy support organisations response, mentioning in particular the Regional Chambers of Social and Solidarity Economy (CRESS) and the interlocution role played by the French Chamber of Social and Solidarity Economy (ESS-France). Furthermore, respondents indicated being satisfied with the general financial help (including bank loans, subventions and deferral of payments), postponed deadlines and provision of protective material.

The **Spanish social economy enterprises and organisations**, have benefitted either from national measures, or from regional ones, or from both. In particular, positive initiatives are: guaranteed loans from the Spanish Official Institute (ICO); more flexible access to unemployment benefits, so that a company does not have to take on a redundancy programme (ERE) or maintain jobs that de facto do not exist; temporary unemployment schemes (ERTE) and access to the severance to pay.

The Swedish social economy enterprises and organisations surveyed said they benefitted either from national measures, or from regional and/or local measures, or from both. Among the positive measures implemented, almost half concern lower payroll taxes. Other government measures include rent reduction, government funds (for advertisement, funds, layoffs), provision of protective materials, sharing of information and general financial help (including short-time work benefits). Some respondents mentioned that some social economy actors were unable to access support measures.

tut accesa măsuri de sprijin.

Noua Comisie Europeană are în noua sa agenda un Plan de acțiune european pe cinci ani pentru ES pentru perioada 2020-2025, în care se afirmă că, dintr-o perspectivă generală, economia socială ar trebui să fie introdusă în diferitele politici socioeconomice ale Uniunii Europene, precum și în acțiunile viitoare pentru atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă. Ambele sunt subiecte pentru cercetări viitoare.

Planul european de acțiune pentru economia socială, anunțat de Comisie pentru 2021, constituie o oportunitate unică de a pune economia socială în centrul eforturilor de restabilire a dezvoltării durabile și a coeziunii sociale în Europa. Va fi necesară o concepție operațională clară a UE despre ceea ce este economia socială, care sunt caracteristicile sale specifice și nevoile concrete pentru a aborda recomandările care au apărut ca rezultat al sondajului.

The new European Commission has in its new agenda, a five-year European Action Plan for the SE, to take place from 2020 through 2025. In its SE frame, it states that, from a mainstream perspective, SE should be introduced into the different socioeconomic policies of the European Union, as well as into its actions to achieve the Sustainable Development Goals. Both of them are subjects for future research.

The European Action Plan for the Social Economy, that the Commission has announced for 2021, constitutes a unique opportunity to put social economy at the heart of the efforts to restore sustainable growth and social cohesion in Europe. A clear EU operational conception of what the social economy is and of its specific features and concrete needs will be required to address a major part of the recommendations that transpired through the survey results.

Bibliografie:

1. Chaves, R., Monzón, J.L. Beyond the crisis: The social economy, prop of a new model of sustainable economic development. *Serv. Bus.* 2012, 6, pp. 5-26.
2. Chaves, R., Monzon, J.L. *Best Practices in Public Policies Regarding the European Social Economy Post the Economic Crisis*; European Economic and Social Committee: Brussels, Belgium, 2018
3. Chaves, R. *Transformative Policies for the Social and Solidarity Economy: The New Generation of Public Policies Fostering the Social Economy in Order to Achieve Sustainable Development Goals. The European and Spanish Cases*, Sustainability (ISSN 2071-1050; CODEN: SUSTDE), Sustainability 2020, 12, pp.2-29
4. EU services for social economy actors in Europe and beyond. http://ec.europa.eu/growth/sectors/social-economy_fr; <https://www.socialchallenges.eu/>
5. Report on the impact of COVID-19 on social economy enterprises. SOCIAL ECONOMY EUROPE A.S.B.L., 2020
6. Recent Evolutions of the Social Economy in the European Union, European Union, 2017
7. UN General Assembly. *Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development*; A/RES/70/1; UN General Assembly: Geneva, Switzerland, 2015
8. UNRISD. *Promoting social and solidarity economy through public policy*. In UNRISD Flagship Report; UNRISD: Geneva, Switzerland, 2016; pp. 115-139

References:

TIPOLOGIA ÎNTREPRINDERILOR SOCIALE ÎN ROMÂNIA

SOCIAL ENTERPRISES TYPOLOGY IN ROMANIA

Prof. Dr. Facultatea de Sociologie și
Asistență Socială
Universitatea București

MIHAELA
LAMBRU

PhD Professor,
University of Bucharest, Faculty of
Sociology and Social Work

Rezumat. Prezentul articol își propune să prezinte o tipologie a întreprinderilor sociale active în România (organizații antreprenoriale non-profit (asociații și fundații), asociații de ajutor reciproc (în principal asociații de ajutor reciproc ale pensionarilor), întreprinderi sociale de integrare profesională (incluzând două modele - ateliere protejate și întreprinderi de inserție socială) și cooperative care urmăresc obiective de interes general. Pentru fiecare tip de întreprindere socială identificată oferim o analiză a caracteristicilor organizaționale și a tendințelor de dezvoltare.

Cuvinte cheie: economie socială, întreprinderi sociale, servicii sociale.

Peisajul întreprinderilor sociale din România a evoluat progresiv începînd cu 2006. În prezent populația întreprinderilor sociale din România este diversă și dinamică, cuprinzînd organizații funcționînd *ex lege*, cât și *de facto*, înființate cu sprijin extern sau bottom-up-uri, care încearcă să subziste și să se dezvolte într-un context socio-economic și politic dificil.

Din perspectivă istorică, întreprinderile sociale din România au rădăcini profunde, care vin din tradiția cooperatistă și a societăților de ajutor reciproc. Actori cheie, cum ar fi asociațiile și fundațiile, au contribuit semnificativ la dezvoltarea întreprinderilor sociale. Nevoia ca asociațiile și fundațiile să desfășoare activități generatoare de venituri pentru susținerea misiunilor sociale, le-a condus către valorificarea

Abstract. The present article aims to present a typology of social enterprises active in Romania (entrepreneurial non-profit organizations (associations and foundations), mutual aid associations (mainly retirees' mutual aid associations), work integration social enterprises (including two models - sheltered workshops and social insertion enterprises), and cooperatives pursuing general interest goals). For each type of social enterprise identified we provide an analysis of the organizational characteristics and development trends.

Key words: social economy, social enterprises, social services.

Romania's social enterprises landscape has incrementally evolved since 2006 and at present the country's current social enterprise population is divers and dynamic – including both *ex lege* and *de facto*, externally driven and bottom up entities trying to subsist and develop within a challenging socio-economic and political context.

From a historical perspective, Romanian social enterprises have multiple roots, which stem from cooperative and mutual aid society traditions. Key actors such as associations and foundations have significantly contributed to social enterprise development. The need for associations and foundations to pursue income-generating activities has enhanced their social missions and propelled them towards their institutionalization as social enterprises.

oportunităților oferite de modelul întreprinderilor sociale. În schimb, vechiul sector cooperatist din România a rămas într-o poziție relativ marginală în contextul noii reforme a antreprenoriatului social.

În România, dezvoltarea conceptului de întreprindere socială și punerea sa în practică este direct legată de cadrul economiei sociale. Cu toate acestea, există o anumită confuzie pentru factorii de decizie, practicieni și publicul larg, deoarece atât *economia socială*, cât și *întreprinderea socială* au fost introduse ca concepte sectoriale aproape simultan, după 2005. În plus, ambii termeni au fost interpretați în mod restrictiv ca o nouă modalitate de abordare a politicii de incluziune socială, cu finanțare UE. Aderarea României la UE în 2007 a pregătit calea pentru o nouă abordare politică în ceea ce privește economia socială, antreprenoriatul social și dezvoltarea întreprinderilor sociale, în care societățile de ajutor reciproc, asociațiile, fundațiile și cooperativele ar putea juca un rol în abordarea provocărilor societale cheie și în întâmpinarea cerințelor nesatisfăcute ale comunității. Un eveniment important în cadrul procesului de instituționalizare a întreprinderilor sociale a fost adoptarea Legii economiei sociale în 2015. Legea 219/2015 a introdus întreprinderea socială de integrare în muncă (WISE) ca o categorie specifică de întreprindere socială, pe care o identifică ca „întreprindere de inserție socială”. În ciuda acestui progres, legislația nu valorifică întregul potențial al întreprinderilor sociale, iar cadrul său fiscal este fragmentat. Legea a avut un impact limitat asupra creșterii

Conversely, Romania's "old cooperative" sector has remained relatively modest, making it one of the most disengaged stakeholders of the new social entrepreneurship reform.

The development of the social enterprise concept and its practice in Romania is directly linked to the social economy framework. However, some confusion exists for the decision makers, practitioners and general public because both social economy and social enterprise were introduced as sectorial concepts almost simultaneous, after 2005. In addition, both terms have been narrowly interpreted as a new way of approaching the social inclusion policy connected with EU funding. Romania's accession to the EU in 2007 paved the way for a new policy approach regarding social economy, social entrepreneurship and the development of social enterprises, where mutual aid societies, associations, foundations and cooperatives could play a role in addressing key societal challenges and encountering unmet community requirements. An important event within the social enterprises institutionalization process was the enactment of the Law on Social Economy in 2015. The Law 219/2015 introduced the work-integration social enterprise (WISE) as a specific social enterprise category, which it identifies as a "social insertion enterprise". Despite this advance, the legislation does not harness the full potential of social enterprises and its fiscal framework appears fragmented. The law has had limited impact on the sector's growth and the implementation of public policies that support traditio-

sectorului și a implementării politicilor publice care sprijină organizațiile tradiționale de economia socială sau întreprinderile sociale nou apărute.

La nivel internațional, avem o literatură bogată cu privire la dezvoltarea și instituționalizarea întreprinderilor sociale în diferite contexte geografice și socio-politice, culturale și economice (Borzaga, Galera, Nogales, 2008; Sepulveda, 2014; Defourny și Kuan, 2011; Defourny și Kim, 2011; Borzaga și Galera, 2012; Kerlin, 2013; Nissens și Defourny, 2017). Toate aceste studii evidențiază diversitatea rădăcinilor istorice și modelelor de dezvoltare ale întreprinderilor sociale, demonstrând în același timp că diferitele forme de organizare și strategiile de dezvoltare alese de întreprinderile sociale depind de constrângerile și oportunitățile din contextul evoluției Statului Bunăstării.

Pentru a determina o tipologie a întreprinderilor sociale active în România, a fost utilizată analiza datelor secundare din baza de date REGIS (baza de date a Institutului Național de Statistică care cuprinde informații fiscale despre toate tipurile de organizații din România). De asemenea, provocările și tendințele care afectează entitățile întreprinderilor sociale au fost examinate folosind informațiile provenite din cercetarea calitativă și interviurile cu principalii actori ai procesului de dezvoltare a întreprinderilor sociale. La analiza universului întreprinderilor sociale active în România, am folosit definiția EMES a întreprinderilor sociale, subliniind trăsăturile cheie de-a lungul a trei dimensiuni: o dimensiune antreprenorială, o dimensiune socială și o dimensiune relativă la structura de guvernare.

nal social economy entities or newly emerging social enterprises.

At international level we have a rich literature regarding the development and institutionalization of social enterprises in different geographical and socio-political, cultural and economic contexts (Borzaga, Galera, Nogales, 2008; Sepulveda, 2014; Defourny and Kuan, 2011; Defourny and Kim, 2011; Borzaga and Galera, 2012; Kerlin, 2013; Nissens and Defourny, 2017). All these studies highlight the diversity of Social Enterprises development roots and pathways, while demonstrating that the various forms of social enterprise organization and development strategies depends on Welfare State context-driven constraints and opportunities.

In order to determine a typology of social enterprises active in Romania secondary data analysis on REGIS data base was used (National Institute of Statistics database comprising fiscal information about all types of organisations in Romania). Also, challenges and trends affecting social enterprises entities were examined using the information coming from the qualitative research, interviews with main stakeholders of the social enterprises development process. When analysing the universe of social enterprises active in Romania we have used the EMES definition of social enterprises, emphasizing key features along three dimensions: an entrepreneurial dimension, a social dimension and a dimension relative to governance structure.

Our research on social enterprises models in Romania revealed the existence of four main types: entre-

Cercetările privind modelele întreprinderilor sociale din România au relevat existența a patru tipuri principale: organizații antreprenoriale non-profit (asociații și fundații), asociații de ajutor reciproc (în principal asociații de ajutor reciproc ale pensionarilor), întreprinderi sociale de integrare profesională (incluzând două modele - ateliere protejate și întreprinderi de inserție socială) și cooperativele care urmăresc obiective de interes general.

1. Organizații antreprenoriale non-profit (asociații și fundații)

Asociațiile și fundațiile cu activitate antreprenorială sunt cel mai dinamic actor din sectorul economiei sociale din România. Acestea au accesat cea mai mare parte a finanțării din Fondul European Social, stimulând crearea de noi întreprinderi sociale. Asociațiile și fundațiile sunt reglementate prin Ordonanța Guvernului 26/2000 (completată prin Legea 246/2005) și desfășoară activități în trei domenii principale (în funcție de principalii beneficiari): interesul general (care este predominant), interesul comunității și interesul membrilor proprii (organizații mutuale).

În timp ce în anii 1990, sectorul non-profit avea o dimensiune relativ mică (Salamon et al., 2000; Salamon et al., 1999), în perioada 2000-2015 am asistat la o creștere de aproape patru ori a numărului de asociații și fundații și creșterea de aproape cinci ori a numărului angajaților lor în România. În 2015, datele Institutului Național de Statistică indicau 42.707 asociații și fundații active cu 99.774 de angajați. În ciuda acestei creșteri cantitative a sectorului non-profit, dispersia teritorială a asociațiilor și a fundațiilor este

preneurial non-profit organizations (associations and foundations), mutual aid associations (mainly retirees' mutual aid associations), work integration social enterprises (including two models - sheltered workshops and social insertion enterprises), and cooperatives pursuing general interest goals.

1. Entrepreneurial Non-profit Organizations (associations and foundations)

Associations and foundations with entrepreneurial activity are the most dynamic actor in Romanian social economy sector. They have accessed the greatest part of ESF funding stimulating the creation of new social enterprises. Associations and foundations are regulated by Government Ordinance 26/2000 (completed by Law 246/2005) and carry out activities in three main fields (depending of the main beneficiaries): general interest, which is predominant, community interest and own members' interest (mutual organizations).

While in the 1990s, the non-profit sector had a relatively small size (Salamon et al., 2000; Salamon et al., 1999), in the period 2000 - 2015, we have witnessed an almost four times increase in the number of associations and foundations and almost five times increase in the number of their employees in Romania. National Institute of Statistics data indicates 42,707 active associations and foundations with 99,774 employees in 2015. Despite this quantitative growth of the non-profit sector, associations and foundations territorial dispersion is uneven and indi-

inegală și indică o concentrare în zonele urbane (aproximativ 75%) și în regiunile mai dezvoltate ale României (55% dintre asociații și fundații sunt situate în cele mai dezvoltate trei regiuni) (CSDF, 2017). Datorită acestei distribuții inegale a asociațiilor și fundațiilor din România, nivelul de accesibilitate a serviciilor este diferențiat, acesta lipsind în special în zonele care se confruntă cu cele mai grave probleme sociale - zonele rurale și sărace.

În toți acești ani, o problemă importantă a asociațiilor și fundațiilor a fost asigurarea resurselor financiare necesare activității lor (Lambriu și Vameșu, 2010; CSDF, 2016). Resursele majorității asociațiilor și fundațiilor sunt în principal granturi, urmate de sponsorizări și donații și, la o scară mai mică, de contracte cu autoritățile publice (CSDF, 2017). O altă posibilitate de a asigura resurse financiare, în afară de metodele tradiționale (subvenții, sponsorizare, subvenții, donații, taxe de membru etc.), a fost dezvoltarea activității economice a asociațiilor și fundațiilor; acest fapt permițându-le să asigure în mod independent o parte din resurse pentru a-și putea îndeplini obiectivele sociale. Ca urmare a măsurilor de stimulare a asociațiilor și fundațiilor pentru desfășurarea de activități economice, numărul acestora a crescut în ultimii 15 ani până la 5.302 (12% din asociațiile și fundațiile active) cu 13.117 angajați (13% din angajații asociațiilor și fundațiilor).

Întreprinderile sociale înființate cu sprijinul diferitelor asociații și fundații urmăresc obiective predominant sociale: să ajungă la comunitate sau la anumite grupuri de populație dezavantajate. Pentru a-și atinge obiec-

cate a concentration in urban areas (approx. 75%) and in the more developed regions of Romania (55% of associations and foundations are located in the three most developed regions) (CSDF, 2017). Due to this uneven distribution of associations and foundations in Romania, the level of service accessibility is differentiated, lacking in particular in areas faced with the most serious social issues – the rural and poor areas.

In all these years, an important issue of associations and foundations has been to secure the financial resources necessary for their activity (Lambriu & Vamesu, 2010; CSDF, 2016). The resources of most associations and foundations are mainly grants, followed by sponsorship and donations and, on a lower scale, contracts with public authorities (CSDF, 2017). Another possibility to secure financial resources apart from the traditional methods (grants, sponsorship, subsidies, donations, membership fees, etc.) was the development of associations and foundations' economic activity enabling them to independently secure part of the resources in order to be able to fulfil their social goals. As a result of the measures to incentivize associations and foundations to carry out economic activities, their number has increased in the last 15 years up to 5,302 (12% of active associations and foundations) with 13,117 employees (13% of associations and foundations employees).

The social enterprises set up with the support of various associations and foundations pursue predominantly social goals, namely reaching out to the community or to specific

tivele sociale, se angajează în diferite activități economice, în funcție de abilitățile și cunoștințele membrilor lor și creează diferite tipuri de întreprinderi sociale, cum ar fi: cooperative de producători, cooperative agricole sau de marketing, ateliere protejate sau întreprinderi sociale de integrare în muncă, unități socio-medicale, întreprinderi de furnizare de servicii (îngrijirea corpului, ateliere de reparații, turism etc.) sau asociații de fermieri.

2. Asociațiile de ajutor reciproc

În România, majoritatea asociațiilor de ajutor reciproc sunt asociațiile de ajutor reciproc al angajaților (CARs) și asociațiile de ajutor reciproc ale pensionarilor (CARP), fiecare tip fiind acoperit de legislația specifică (CARs - Legea nr. 122/1996 și CARP-Legea nr. 540/2002) care oferă cadrul legal pentru funcționarea acestor organizații și descrie tipurile de activități care pot fi desfășurate de acestea. Aceste organizații au supraviețuit și s-au dezvoltat, răspunzând la o nevoie clară de structuri de sprijin pentru diferite categorii de cetățeni expuși riscurilor de excludere financiară.

CARP-urile au fost înființate pentru a răspunde nevoilor specifice persoanelor în vârstă - mai ales financiare, dar și sociale, medicale sau de altă natură. Accesul persoanelor vârstnice la servicii financiare, cum ar fi împrumuturile, a fost o problemă majoră din cauza „nebankabilității” lor (băncile comerciale nu le acordă împrumuturi din cauza veniturilor mici și a vârstei) și, de asemenea, din cauza lipsei serviciilor sociale dezvoltate pentru persoanele în vârstă. Conform legii specifice, principala activitate a CARP-urilor

disadvantaged population groups. To achieve their social goals, they engage in different economic activities depending on their members' skills and knowledge and create various types of social enterprises like: producer, agricultural or marketing cooperatives, sheltered workshops (work integration social enterprises), socio-medical units, service provision businesses (body care, repair shops, tourism, etc.) or farmers' associations.

2. Mutual aid associations

In Romania, the majority of mutual aid associations are Employees' Mutual-Aid Associations (EMAA) and Retirees' Mutual-Aid Associations (RMAA), each type being covered by specific legislation (EMAA Law no. 122/1996 and RMAA -Law no. 540/2002) which provide the legal framework for the operations of these organisations and describe the types of activities that can be carried out by them. These organisations have survived and developed, responding to a clear need for support structures helping different categories of citizens to cope with financial exclusion risks.

RMAAs were set up to address seniors' needs - mostly financial ones, but also social, medical and other kind of needs. Older people's access to financial services like loans used to be a major problem because of their 'unbankability' (commercial banks don't grant them loans due to their low income and age) and also because the lack of developed social services for the elderly. According to the specific law, the main activity of RMAAs is the provision of refundable loans under advantageous

lor este acordarea de împrumuturi rambursabile în condiții avantajoase persoanelor în vârstă. În același timp, există și alte tipuri de activități complementare care pot fi desfășurate pentru membri, cum ar fi: activități culturale sau de agrement, furnizarea de servicii folosind munca membrilor, servicii funerare, servicii sociale și de sănătate etc. Toate aceste servicii au fost create pentru a satisface cererea membrilor, la un cost mai mic decât prețul pieței. În ultimii ani, CARP-urile au furnizat, sub statutul lor de asociații, servicii sociale pentru persoanele în vârstă, oferind unele dintre aceste servicii și persoanelor care nu sunt membri, în schimbul unei taxe minime. Resursele pentru toate serviciile furnizate sunt asigurate din ratele dobânzilor percepute din activitatea de împrumut, taxele de membru, vânzarea de servicii către comunitate și membri.

Asociațiile de ajutor reciproc sunt interesate de dezvoltarea întreprinderilor sociale din România. Chiar dacă în Registrul unic de evidență a întreprinderilor sociale (RUEIS) sunt înregistrate doar șase CARs-uri, interesul pentru dezvoltarea întreprinderilor sociale este mai mare în rândul asociațiilor de ajutor reciproc ale pensionarilor, datorită membrilor acestora, ale căror nevoi specifice de servicii sociale rămân nesatisfăcute.

În perioada 2000-2015 am asistat la o creștere de aproape două ori a numărului CARP-urilor și a angajaților acestora. Chiar dacă observăm o scădere a numărului de CARs, numărul angajaților lor crește. Datele INS indică pentru 2015 un număr de 2.412 CARs-uri active cu 3.498 angajați și 219 CARP-uri cu 2450 angajați.

conditions to seniors who are their members or from community. At the same time, there are also other types of complementary activities which can be carried out for members such as: cultural or leisure activities, provision of services using members' labour, funeral services, social and health services, etc. All those services have been set up in order to meet the members' demand, at a cost less than the market price. In the past few years, RMAA have set up, under their status as associations, social services for the elderly, delivering some of these services to non-members in exchange for a small payment. The resources for all the services provided are insured from the interest rates charged from the loan activity, the membership fees, the sale of services to the community and the members.

Mutual aid associations take an interest in social enterprise development in Romania. Even if, in the General Registry of SSE entities are only six EMAAs registered, the interest for social enterprise development is greater among Retirees' Mutual Aid Associations due to their homogenous membership whose specific needs for social services remain unmet.

During 2000-2015 period we have witnessed an almost two times increase in the number and employees of RMAA. Even if we notice a decrease in the number of EMAA, the number of their employees increases. NIS data indicates for 2015 a number of 2,412 active EMAAs with 3,498 employees and 219 RMAAs with 2450 employees.

3. Întreprinderi sociale de integrare profesională (ateliere protejate și întreprinderi de inserție socială)

Întreprinderile sociale de integrare profesională (WISE) reprezintă un instrument activ de pe piața muncii care vizează integrarea persoanelor defavorizate pe piața muncii. În România există două forme de WISE - ateliere protejate dedicate persoanelor cu dizabilități (Constantinescu, 2013) și întreprinderi de inserție socială care au ca scop integrarea persoanelor vulnerabile pe piața muncii (inclusiv a persoanelor cu dizabilități). Al doilea tip de WISE este reprezentat de întreprinderile de inserție socială, o nouă formă de întreprindere socială reglementată de Legea economiei sociale din 2015.

Atelierele protejate reprezintă un instrument de integrare a muncii pentru persoanele cu dizabilități implementat în primii ani ai perioadei post-comuniste. Aceste entități pot fi dezvoltate de companii, asociații și fundații sau de către administrația publică. Cel puțin 30% dintre angajații lor ar trebui să fie persoane cu dizabilități, în conformitate cu Legea privind protecția persoanelor cu dizabilități (Legea 448/2006). Ca și în alte țări europene, atelierele protejate din România sunt considerate a fi o soluție de integrare profesională pentru persoanele cu dizabilități mai severe și o etapă intermediară spre un loc de muncă pe piața liberă a muncii pentru această categorie de persoane defavorizate. Din păcate, nu există date oficiale disponibile cu privire la tranziția persoanelor cu dizabilități de la ateliere protejate la piața liberă a muncii, dar diferite analize arată că această rată de tranziție este în general foarte scăzută

3. Work integration social enterprises (Sheltered workshops & Social insertion enterprises)

WISEs represent an active labour market instrument aimed to integrate disadvantaged people in the labour market. In Romania there are two forms of WISE – sheltered workshops dedicated to people with disabilities (Constantinescu, 2013) and social insertion enterprises which aim is to integrate vulnerable people in the labour market (including people with disabilities). Second type of WISE is represented by the social insertion enterprises, a new form of social enterprise regulated by the 2015 Law on the Social economy.

Sheltered workshops represent a work integration instrument for people with disabilities established in the first years of the post-communist period. These entities can be developed by companies, associations and foundations or public administration and at least 30% of their employees should be people with disabilities according to the Law on protection of people with disabilities (Law 448/2006). Like in other European countries, Romanian sheltered workshops are considered to be an occupational solution for people with more severe disabilities and an intermediate stage to a working place on the free labour market for this type of disadvantaged people. Unfortunately, there are not official data available regarding the transition of people with disabilities from sheltered workshops to free labour market, but different analysis shows that this transition rate is generally very low (RAS&Motivation,

(RAS & Motivation, 2010; Achitei et al., 2014; Alexiu et al., 2014).

La fel ca alte țări europene (Polonia, Spania, Austria, Franța, Italia, Danemarca), România a avut un sistem de cotații care să stimuleze angajatorii să angajeze persoane cu dizabilități. Legea privind protecția persoanelor cu dizabilități din 2006 (Legea 448/2006) a introdus o prevedere care a contribuit în mod substanțial la dezvoltarea atelierelor protejate prin crearea unei piețe speciale pentru produsele / serviciile lor. Legislația impune ca instituțiile private sau publice cu cel puțin 50 de angajați să aibă cel puțin 4% din personalul persoanelor cu dizabilități. În cazul în care un angajator nu îndeplinește această cerință, este obligatoriu să plătească la bugetul statului 100% din salariul minim național pentru toate posturile vacante dedicate persoanelor cu dizabilități. Până în 2017, ca alternativă, angajatorii respectivi au putut cumpăra bunuri sau servicii pentru suma dată de la atelierelor protejate autorizate. În 2017, aceste cerințe au fost modificate (Ordonanța Guvernului 60/2017), lăsând angajatorului doar opțiunea de a plăti la bugetul statului 100% din salariul minim național pentru toate posturile vacante dedicate persoanelor cu dizabilități. Această prevedere a condus la o scădere dramatică a activității atelierelor protejate, deoarece piața pentru produsele lor a fost substanțial redusă, deoarece costurile lor de producție erau mai mari și nu puteau fi competitive pe piață. Ulterior, în anul 2020, a fost aprobată Legea 193 / 2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 448/2006, privind protecția și promovarea dreptu-

2010; Achitei et al., 2014; Alexiu et al., 2014).

Like other European countries (Poland, Spain, Austria, France, Italy, Denmark), Romania had a quote-system for stimulating employers to hire people with disabilities. The law on people with disabilities protection from 2006 (Law 448/2006) introduced a provision that substantially contributed to the development of sheltered workshops through the creation of a special market for their products/services. The legislation required that private or public institutions with at least 50 employees should have at least 4% of the staff of people with disabilities. In case that an employer does not meet this requirement, it was mandatory to pay at the general state budget 100% of the national minimum salary for all the vacant positions that are dedicated for people with disabilities. Till 2017, as an alternative, the defaulting company was able to buy goods or services for the given amount from authorized sheltered workshops. From 2017, these requirements were changed (Government Ordinance 60/2017) and the employer has now only the option to pay at the general state budget 100% of the national minimum salary for all the vacant positions for people with disabilities. This provision led to a dramatic decrease in the activity of sheltered workshops as the market for their products was substantially reduced as their production costs were higher and could not be competitive on the market. In 2020 was passed the Law 193 / 2020 which amends and complements the Law 448 / 2006 on promoting and defending the rights of

rilor persoanelor cu handicap, care a reintrodus posibilitatea achizițiilor de la unitățile protejate în cuantum de 50% din taxa pe dizabilitate.

În 2006 existau 48 de ateliere protejate, dar introducerea în 2007 a dispoziției care a permis crearea unei piețe specifice de vânzare pentru produsele/serviciile lor a determinat o creștere semnificativă a numărului lor - 150 de ateliere protejate. Această creștere a continuat în următorii ani: în 2010 existau 481 de unități protejate, 564 în 2012, 723 în 2015, 759 în 2016 și 708 în 2017. (ANPD, 2017; Achiței et al., 2014; MMFPS, 2010). Majoritatea acestor ateliere protejate erau înființate de companii (68%), asociații și fundații (22%) sau cooperative (3%). Numărul asociațiilor și fundațiilor care gestionează ateliere protejate a crescut de aproape patru ori după 2011, de la 56 la 197 în 2017.

Din numărul total de persoane cu dizabilități angajate în 2016, 6% au fost incluse în aceste ateliere protejate, dar trebuie remarcat faptul că aceste persoane sunt adesea cu dizabilități severe. S-a înregistrat o scădere a numărului de angajați cu dizabilități în atelierele protejate la sfârșitul anului 2017 cu 465 de persoane, datorită aplicării prevederilor Ordonanței Guvernului 60/2017 și eliminarea facilității care le permitea agenților economici să achiziționeze produse / servicii realizate de unități protejate din cuantumul datorat pentru neangajarea persoanelor cu dizabilități.

4. Întreprinderile de inserție socială au fost înființate recent prin legislație (Legea 219/2015 privind eco-

persons with disabilities, stipulating again the possibility for companies to procure from shelter units to a percentage of 50% from the amount of the tax on disability.

In 2006 there were 48 sheltered workshops, but the introduction in 2007 of the provision that allowed for the creation of a specific sales market for their products/services has determined a significant growth of their number - 150 sheltered workshops. This growth continued in the following years: there were 481 protected units in 2010, 564 in 2012, 723 in 2015, 759 in 2016, and 708 in 2017. (ANPD, 2017; Achitei et al., 2014; MMFPS, 2010). Most of these sheltered workshops were companies (68%), associations and foundations (22%) or cooperatives (3%). The number of associations and foundations that manage sheltered workshops increased almost four times after 2011 from 56 to 197 in 2017.

Of the total number of people with disabilities employed in 2016, 6% were included in these sheltered workshops, but it should be noted that these persons are often with severe disabilities. There is a decrease in the number of employees with disabilities of sheltered workshops at the end of 2017 by 465 persons, due to the application of the provisions of Government Ordinance 60/2017 and the abolition of the facility offered to economic agents to buy products/services made by protected units from the money dedicated to the quota system for not engaging people with disabilities.

4. The social insertion enterprises were recently set up by legislation (Law 219/2015 - Framework Law on

nomia socială) în România. Din 2016 avem și legislația secundară pentru legislația-cadru și reforma achizițiilor publice, care oferă unele beneficii specifice pentru întreprinderile sociale.

Noua lege reglementează o nouă formă de WISE – întreprindere de inserție socială, care este certificată printr-o marcă socială și trebuie să îndeplinească câteva criterii specifice suplimentare: cel puțin 30% dintre angajați să fie din grupuri vulnerabile, iar timpul de lucru cumulat al acestora să reprezinte cel puțin 30% din timpul total de muncă al angajaților; de asemenea, aceste întreprinderi trebuie să aibă scopul de a combate excluderea, discriminarea și șomajul prin inserția socio-profesională a persoanelor defavorizate.

Înregistrarea întreprinderilor sociale conform noii legi privind economia socială este un proces birocratic greu, iar până în decembrie 2018, doar 114 întreprinderi sociale erau incluse în Registrul unic de Evidență a Întreprinderilor Sociale (RUEIS), dintre care doar 12 erau întreprinderi de integrare socială (RUEIS, decembrie 2018).

5. Cooperativele care urmăresc obiective de interes general

Există patru tipuri de cooperative în România: meșteșugărești, de consumatori, de credit și agricole. Aceste cooperative tradiționale din România sunt puternic angajate în gestionarea activității economice, scopul economic fiind cel mai important pentru ele. Întreaga lege a cooperativelor este construită exclusiv în jurul nevoilor și intereselor membrilor, iar activitatea lor este pentru membri și împreună cu aceștia. Chiar dacă cooperativele sunt conduse democratic și respectă prin-

Social Economy) in Romania. From 2016 we have also the secondary legislation for the framework legislation and public procurement reform which offer some specific benefits for social enterprises.

The new law regulates a new form of WISE (social insertion enterprise) which is certified through social label and should meet some additional specific criteria: at least 30% of the employees belong to vulnerable groups; the above 30% employees' cumulated work time represents at least 30% of the total employees' work time and have the aim to combat exclusion, discrimination and unemployment through the socio-professional insertion of disadvantaged people.

Registration of social enterprises according to the new law on social economy is a heavy bureaucratic process and till December 2018 only 114 social enterprises were included in the General Registry of SSE entities out of which only 12 are social integration enterprise (General Registry of SSE entities, December 2018).

5. Cooperatives pursuing general interest goals

There are four types of cooperatives in Romania: workers, consumers, credit and agricultural. These traditional cooperatives in Romania are strongly engaged in managing economic activity, the economic aim being most important for them. The entire law of cooperatives is built exclusively around the needs and interests of the members and their activity is for the members and with the members. Even if cooperatives are run democratically and respect the principle "one person, one vote"

ciplul „o persoană, un vot” în adunarea generală, indiferent de contribuția sa la capital, acestea nu au guvernare multipartită și doar membrii lor sunt implicați în procesul decizional. Ținând cont de toate acestea, vechile tipuri de cooperative românești nu pot fi considerate întreprinderi sociale.

În ultimii ani, o nouă generație de cooperative a fost dezvoltată în România, majoritatea îndeplinind caracteristicile întreprinderilor sociale. Este o reinventare a sectorului cooperativ, care se află încă sub impactul barierelor psihologice datorate perioadei comuniste (din cauza cooperativizării forțate în zonele rurale, există o percepție negativă a tuturor cooperativeelor), majoritatea fiind înființate ca urmare a unor măsuri politice specifice (în zonele rurale, cooperativele obțin un scor mai bun atunci când depun propuneri de finanțare sau pot primi mai multe stimulente de la autoritățile publice) sau fonduri europene.

Cele care vizează nu numai promovarea intereselor membrilor, ci și interesul general sunt întreprinderile sociale. Multe dintre ele au dezvoltat activități economice în domenii precum cel de mediu, cultural, comerț echitabil, dezvoltare rurală și durabilă. Între 2007 și 2016, prin fonduri europene dedicate economiei sociale din România au fost create 82 de cooperative. Unele cooperative au fost create și prin alte fonduri private, dar majoritatea dintre acestea au fost cele agricole.

Analizând tipologia întreprinderilor sociale românești putem spune că apariția întreprinderilor sociale este în principal un fenomen bottom-up. Cele mai de succes întreprinderi sociale sunt inițiativele de la nivel local, care se dezvoltă pentru a răspunde

în the general assembly, regardless of his contribution to the capital, they have not multi-stakeholder governance and only their members are involved in the decision-making process. Taking into account all these, old type of Romanian cooperatives could not be considered social enterprises.

In the last years, a new generation of cooperatives were developed in Romania, most of them fulfilling social enterprises characteristics. It's a re-discovery of the cooperative sector, which is still under the impact of the psychological barriers due to the communist period (because of the forced cooperativization in rural areas, there is a negative perception of all cooperatives), most of them being established as a result of specific policy measures (in rural areas, they obtain a better score when submit funding proposal or can receive more incentives from public authorities) or European Funds. Those that aim not only in promoting the interests of members but the general interest are social enterprises. Many of them developed economic activities in areas such as environment, cultural, fair trade, rural and sustainable development. Between 2007 and 2016, through European Funds dedicated to social economy in Romania were created 82 cooperatives. Some cooperatives were created also through other private funds, but many of them are agriculture ones.

Analysing the typology of Romanian social enterprises we can say that the emergence of social enterprises is mainly a bottom-up phenomenon. The main and most success-

nevoilor stringente ale cetățenilor.

La această dinamică de jos în sus trebuie să adăugăm presiunea izomorfică exercitată de UE, și care rezultă într-un tip de legislație destinat întreprinderilor sociale, care se concentrează aproape exclusiv pe întreprinderile sociale de integrare în muncă. Aceste inițiative susținute cu suport extern au fost stimulate de existența unor finanțări generoase, în special din fonduri europene, pentru proiecte de integrare în muncă a grupurilor defavorizate.

ful social enterprises are grassroots initiatives build up in order to respond to stringent needs of citizens.

To this bottom-up dynamic we have to add the isomorphic pressure exerted by the EU and resulting in a type of legislation targeted at social enterprises which focuses almost exclusively on work integration social enterprises. Those externally-driven initiatives have been stimulated by the existence of generous funding for work integration projects of disadvantaged groups.

Bibliografie:

1. Achitei, A., Munteanu, M., Marian, R., Iftimoaiei, M. & Drelea, A. (2014). *Dezvoltarea economiei sociale prin unitati protejate autorizate*. Iasi: Fundatia Alături de Voi.
2. Alexiu, T.M., Bîrneanu, A.G., Baciuc, E.L., Sandvin, J.T., Fyling, I., Breimo Paulsen, J., Lazăr, T.A., Dincă, M. & Ungureanu, R., (2014). *Integrarea pe piața muncii a persoanelor cu dizabilități în Europa și România. Raport de revizuire a literaturii și politicilor* [Online] disponibil la http://www.e-quality-see.ro/?page_id=130, accesat pe 10 Februarie 2018.
3. ANPD (Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități). (2017). *Raport de activitate cu privire la unitățile protejate autorizate în perioada 03.05.2007 – 31.12.2017 aferent anului 2017* <http://anpd.gov.ro/web/informatii-utile/unitati-protejate-autorizate/rapoarte-de-activitate/>.
4. Barna, C. (2014), *Atlasul Economiei Sociale*, București: FDSC.
5. *Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC) Romania 2017. Sectorul neguvernamental: profil, tendințe, provocări*.
6. *Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (2016). Indexul Sustenabilității Organizațiilor Societății Civile*. http://www.fpsc.ro/library/files/indexusaidromania_2015+.pdf.
7. Constantinescu, S. (2013). *Economia sociala si ocuparea fortei de munca. Integrarea grupurilor vulnerabile pe piata muncii*. Bucuresti: Institutul de Economie Sociala.
8. Borzaga, C. & Galera, G. (2009), "Social Enterprise. An international overview of its concepts and legal implementation" („Întreprindere socială. O prezentare internațională a conceptelor și implementării legale”), *Social Enterprise Journal*, 5(3), 210-228.
9. Borzaga, C. & Galera, G., (2012), "The Concept and Practice of Social Enterprise. Lessons from the Italian Experience" („Conceptul și practica întreprinderii sociale. Lecții din experiența italiană”), *International Review of Social Research*, 2(2), 85 – 102.
10. Borzaga, C., Galera, G., & Nogales, R. (eds.). (2008), *Social enterprise: a new model for poverty reduction and employment generation, (Întreprinderea socială: un nou model pentru reducerea sărăciei și generarea de locuri de muncă)* Bratislava: UNDP Regional Bureau for Europe and Commonwealth of Independent State.
11. Defourny, J. & Kim, S.-Y. (2011), *Emerging Models of Social Enterprise in Eastern Asia: A Cross-country Analysis. (Modele emergente de întreprindere socială în Asia de Est: o analiză între țări.)* *Social Enterprise Journal*, 7(1), 86-111
12. Defourny, J. & Kuan, Y.Y. (2011), *Are There Specific Models of Social Enterprise in Eastern Asia?*, *Social Enterprise Journal*, 7(1), 5-8.

13. Kerlin, J. A. (2013). *Defining Social Enterprise across Different Contexts: A Conceptual Framework Based on Institutional Factors (Definirea întreprinderii sociale în diferite contexte: un cadru conceptual bazat pe factori instituționali)*. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 42(1), 84-108.
14. Lambru, M. & Vamesu, A. (Eds.) (2010). *România 2010. Sectorul neguvernamental - profil, tendințe, provocări*. București: Litera.
15. Lambru, M. (2013)a. *Casele de ajutor reciproc*. Iasi: Polirom.
16. Lambru, M. (2013)b. *Întreprinderile sociale*. Iasi: Polirom.
17. Lambru, M. & Petrescu, C. (2012). *Trends and Challenges for Social Enterprises in Romania. (Tendințe și provocări pentru întreprinderile sociale din România.) International Review of Social Research*, 2 (2), 163-183.
18. Lambru, M. & Petrescu, C. (2016). *Bottom-up social enterprises in Romania. Case study – Retirees' Mutual Aid (Întreprinderile sociale de jos în sus din România. Studiu de caz - asociația de ajutor reciproc a pensionarilor) Association. International Review of Sociology*, 26 (2), 247-261.
19. Lambru, M. & Petrescu, C. (2014). *Surviving the Crisis: Worker Cooperatives in Romania. (Supraviețuirea crizei: Cooperativele din România) Organization*, 21 (5), 730-745.
20. Sepulveda, L. (2014). *Social Enterprise – A New Phenomenon in the Field of Economic and Social Welfare? (Întreprinderea socială - un nou fenomen în domeniul bunăstării economice și sociale?)*. *Social Policy & Administration*. doi: 10.1111/spol.12106.
21. Romanian Academic Society. (2009). *Diagnostic: Excluz de pe piața muncii. Piedici în ocuparea persoanelor cu dizabilitati în România*. București: Alpha Media Print.

FORMELE ORGANIZATORICO-JURIDICE ALE ANTREPRENORIATULUI SOCIAL ÎN REPUBLICA MOLDOVA

JURIDICAL AND ORGANIZATIONAL ELEMENTS OF SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

*doctor, conferențiar universitar,
Universitatea Agrară
de Stat din Moldova*

**Virgiliu
MOREI**

*doctor, Associate Professor,
The State Agrarian University
of Moldova*

Rezumat. *Economia socială este un concept relativ nou în Republica Moldova, un instrument folosit pentru a găsi soluții la problema excluziunii sociale. În combinație cu alte politici și măsuri pentru integrarea comunităților defavorizate, economia socială poate deveni una dintre soluțiile pe termen lung pentru integrarea persoanelor din categorii defavorizate ale populației în lupta împotriva sărăciei, recalificării și ocupării forței de muncă etc..Principalele forme organizatorice și juridice ale antreprenoriatului social în Republica Moldova sunt întreprinderile sociale și întreprinderea socială de inserție.*

Cuvinte cheie: *economie socială, antreprenoriat social, cooperative, societăți mutuale, asociații, fundații, întreprinderi sociale, întreprinderea socială de inserție.*

Economia socială joacă un rol esențial în economia europeană combinând profitabilitatea cu solidaritatea, creând locuri de muncă de bună calitate, consolidând coeziunea socială, economică și regională, generând capital social, promovând cetățenia activă, solidaritatea și un tip de economie care acordă prioritate oamenilor, sprijinind dezvoltarea durabilă și inovarea socială, tehnologică și de mediu.

Economia socială, denumită informal și cel de-al treilea sector (*Figura 1*), este definită ca fiind ansamblul activităților organizate independent de sectorul public, al căror scop este să servească interesul general, interesele unei colectivități

Abstract. *Social economy is a relatively new concept in the Republic of Moldova, a tool used to find solutions to the problem of social exclusion. In combination with other policies and measures for the integration of disadvantaged communities, the social economy can become one of the long-term solutions for the integration of people from disadvantaged sections of the population in the fight against poverty, retraining and employment, etc. The main organizational and legal forms of social entrepreneurship in the Republic of Moldova are social enterprises and social insertion enterprises.*

Keywords: *social economy, social entrepreneurship, cooperatives, mutual societies, associations, foundations, social enterprises, social insertion enterprises.*

Social economy plays an essential part in European economy, combining profitability and solidarity, creating quality workplaces, consolidating social, economic and regional cohesion, generating social income, promoting active citizenship, solidarity and a type of economy that puts people first, supporting sustainable development and social, technological and environmental innovation.

Social economy, informally entitled the third sector (*Figure 1*), is defined as the set of activities organized independently from the public sector, whose purpose is to serve the general interest, the interests of a community and / or personal

și/sau interesele personale nepatrimoniale, prin: creșterea gradului de ocupare a persoanelor aparținând grupului vulnerabil; producerea și furnizarea de bunuri; prestarea de servicii; execuția de lucrări.

Întreprinderile din economia socială sunt de regulă întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri) care contribuie la crearea unui model economic durabil în care persoanele sunt mai importante decât capitalul. Nu există un model unic juridic pentru aceste întreprinderi. Multe întreprinderi sociale sunt înregistrate ca fiind companii private, altele sunt în formă de cooperative sociale, asociații, fundații, organizații de voluntariat, organizații de caritate sau mutuale. În general, întreprinderile sociale operează în următoarele domenii: integrare pe piața forței de muncă; servicii sociale; dezvoltare locală.

non-patrimonial interests, through: increasing the employment rate of people from vulnerable groups; production and supply of goods; provision of services; execution of works.

Social enterprises are generally small and medium enterprises (SMEs) contributing to the creation of a sustainable economic model in which the individual is more important than the capital. There is no unique juridical pattern for these enterprises. Many social enterprises are registered as private companies, others are social cooperatives, associations, foundations, volunteer organizations, charity or mutual support organizations. Generally, social enterprises operate in one of the following fields: workforce integration, social services, local development.

Figura 1. Locul economiei sociale în economia națională [3]

Photo 1. Social economy in national economy [3]

Tabelul 1
Principalele diferențe între economia socială și cea tradițională [2]
Table 1
The main differences between social and traditional economy [2]

	Economia tradițională <i>Traditional economy</i>	Economia socială <i>Social economy</i>
Scop <i>Goal</i>	Maximalizarea profitului <i>To maximize profit</i>	Rezolvarea unei probleme sociale <i>To solve a social issue</i>
Poziția beneficiilor sociale <i>The position of social benefits</i>	Secundare <i>Secondary</i>	Centrale <i>Central</i>
Proveniența principală a resurselor financiare <i>The main source of financial resources</i>	Valorificarea bunurilor/ serviciilor prestate Selling goods / delivered services	Activități economice, donații, sponsorizări <i>Economic activities, donations / sponsorships</i>
Rolul banilor <i>The role of money</i>	Scop în sine <i>A goal in itself</i>	Instrument <i>An instrument</i>
Forma de organizare <i>Organization</i>	Organizație economică (SRL, SA) <i>Economic organization (limited liability company, share company)</i>	Variabilă în funcție de scopul urmărit (ex. cooperativa, SRL) <i>Varies in accordance to the goal (cooperative, limited liability company)</i>

Întreprinderile din sectorul economiei sociale se caracterizează printr-o implicare personală puternică a membrilor săi în conducerea societății și prin absența scopului fundamental al organizațiilor economice tradiționale – obținerea unui profit (*Tabelul 1*).

Datorită modului specific de a face afaceri, care asociază performanța economică, funcționarea democratică și solidaritatea în rândul membrilor, aceste organizații contribuie la punerea în aplicare a unor obiective comunitare, în special în domeniile ocupării forței de muncă și a coeziunii sociale.

O întreprindere socială funcționează ca un agent economic, produce bunuri și servicii pe care le oferă pe piață, dar își conduce operațiunile și redirecționează surplusul pentru a îndeplini scopurile sociale, culturale sau de protecție a mediu-

The enterprises in the field of social economy are characterized by the members' strong personal involvement in the entity's management and by the lack of the fundamental goal of traditional economic organizations – to obtain profit. (*Table 1*).

Due to the specific manner of doing business, associating economic performance, democratic functioning and solidarity between all its members, these organizations contribute to setting into practice of community objectives, especially in the fields of workforce employment and social cohesion.

A social enterprise functions as an economic agent, produces goods and services they put on the market, but also manages its operations and redirects surplus to accomplish social, cultural or environment protec-

lui. Întreprinderea socială are două scopuri principale:

- 1) îndeplinirea obiectivelor sociale, culturale, de protecție a mediului, etc.;
- 2) obținerea de venituri pentru îndeplinirea obiectivelor.

Principalele domenii de activitate ale entităților de economie socială pot fi: prestări servicii, agricultură și industrie alimentară, comerț și producție industrială.

În cadrul Uniunii Europene principalele forme de organizare ale economiei sociale sunt: cooperativele și societățile mutuale, asociațiile și fundațiile, considerate totodată și forme tradiționale ale sectorului. [4]

Cooperativele au apărut o dată cu procesul de industrializare, pentru a răspunde provocărilor ocupării forței de muncă și nevoilor economice și sociale ale indivizilor și grupurilor care erau nemulțumiți de noua piață a muncii și alegeau moduri alternative de angajare și asociere. În timp ce unele tipuri de cooperative, precum cooperativele agricole, au apărut aproape peste tot, altele țineau mai mult de specificul fiecărei țări, cum sunt cooperativele de consum în Anglia și cooperativele de construcții de locuințe în Germania, Marea Britanie și Suedia. În țările unde ritmul industrializării a fost mai lent, cum a fost cazul Franței și Italiei, cooperativele de producție ale muncitorilor au fost dezvoltate și au fost promovate în provinciile industrializate.

Societatea mutuală reprezintă o asociație autonomă de persoane (entități juridice sau persoane fizice) unite în mod voluntar pentru scopul principal de a satisface nevoile lor comune de asigurare, grijă și îngrijire, sănătate și bănci, care au activități supuse com-

tion goals. The social enterprise has two main goals:

- 1) to accomplish social, cultural, environment protection, etc. goals;
- 2) to obtain income to reach these objectives.

The main fields of activity of social economy entities can be: services, agriculture and food industry, industrial commerce and production.

Within the European Union the main types of organization of social economy entities are: mutual support cooperatives and companies, associations and foundations, being also considered as traditional forms of the sector. [4]

Cooperatives appeared the same time as the industrialization process, in order to address the challenges of workforce employment and the social and economic needs of individuals and groups who were unsatisfied with the new labor market and chose alternative ways of employment and association. While some types of cooperatives, such as the agricultural cooperatives, appeared almost everywhere, others were more related to the specificity of each country, such as consumption cooperatives from England and house building cooperatives from Germany, Great Britain and Sweden. In the countries in which industrialization progressed smaller, such as France and Italy, production cooperatives of workers were developed and promoted in industrialized provinces.

The mutual support company represents an autonomous association of individuals (juridical entities or physical individuals) voluntarily united for the main goal of satisfying their common needs for insurance,

petiției. Aceasta operează în conformitate cu principiul solidarității între membri, care participă la conducerea afacerii, și răspunde principiilor absenței acțiunilor, libertății de afiliere, existenței unor obiective care nu sunt exclusiv de obținere de profit, solidaritate, democrație și independență.

Asociațiile sunt actori social economici. Asociațiile împărtășesc valorile democrației, primatul individului și al obiectivelor sociale față de capital și sunt dedicate membrilor lor și interesului general. De aceea, se disting de întreprinderile comerciale prin faptul că nu activează pentru profit, scopul lor fiind acela de a contribui la interesul general.

Asociațiile sunt un loc pentru exprimare și informare. Ele joacă diferite roluri în societate, cum sunt furnizarea de servicii, activități militante, asistență, integrare și pregătire. Ele răspund la toate nevoile exprimate, dar și implicite, datorită rolului lor de actori sociali; parteneri în definirea, implementarea și urmărirea politicilor publice; parteneri ai autorităților publice în misiunea lor de prestare a serviciilor de interes general.

Astfel, asociațiile își asumă un rol social și sunt implicate în dezvoltarea de acțiuni colective, de dezvoltare locală, de dezvoltare durabilă pentru oameni, asigurând o adevărată productivitate socială. Asociațiile sunt jucători importanți în dezvoltarea Uniunii Europene și niciun progres nu poate fi înregistrat fără construirea unui proiect social și politic pentru Europa fără participarea cetățenilor ei și a actorilor sociali.

Asociațiile sunt active în sub-sectorul non-piață. Ele includ organizații caritabile, organizații de ușurare

care and support, health and banking, who develop activities prone to competition. They operate according to the principle of member solidarity, everyone is involved in the management of the business and respects the principle of absence of actions, the freedom to associate, the existence of objectives which do not refer exclusively to obtaining a profit, solidarity, democracy and independence.

The associations are social economic actors. They have in common the values of democracy, the concern for the individual and the social objectives regarding the capital. They are also different from commercial enterprises through the fact that they do not develop activities for profit, their goal being to contribute to the general interest.

The associations are a place for expression and information. They play different parts in society, such as supplier of services, advocates, assistance, integration and training. They answer different identified and implicit needs due to their role of social actors; associations are partners in defining, implementing and follow-up of public policies; they are partners of public authorities in their mission to deliver services of general interest.

This shows that associations take up a social role and are involved in developing collective actions, in local development, sustainable development addressing people, ensuring a true social productivity. These entities are important players in developing the European Union and no progress can be registered without building a social and political project for Europe without involving its citizens and its social actors.

și ajutor, sindicate, societăți profesionale sau academice, asociații ale consumatorilor, partide politice, biserici sau societăți religioase, aspecte culturale, recreaționale, educaționale, cetățenești, sociale și îngrijirea sănătății, de mediu, cluburi sportive, care reunesc un număr mare de organizații cu milioane de membrii individuali.

În întreaga Europă, **fundațiile** primesc din ce în ce mai multă atenție și capătă un rol mai central în discuțiile politice asupra viitorului problemelor economice, sociale și de mediu, cât și în domeniul cercetării și inovării, între altele, întrucât încearcă să îmbunătățească condițiile de viață și calitatea vieții publicului general și a unor persoane specifice dezavantajate.

Este greu de dat o definiție generică a „fundației” pentru întreaga Europă din cauza multor limbi și culturi din Europa și a mediilor juridice/fiscale diferite de la o țară la alta. Cu toate acestea, există în Europa un concept acceptat și înțeles în mod general despre ce sunt fundațiile în beneficiu public. Acestea sunt entități pentru beneficiul public, bazate pe active și conduse de un scop. Nu au membri sau acționari și sunt organizații non-profit constituite separat. Fundațiile se concentrează pe domenii care merg de la mediu, servicii sociale, sănătate și educație, până la știință, cercetare, artă și cultură. Fiecare are o sursă de venit, sigură și de încredere, care le permite să planifice și execute activități pe un termen mai lung decât multe alte instituții cum sunt guvernele sau companiile.

Economia socială este un concept

The associations activate in the non-market sub-sector. They include charities, relief and support organizations, syndicates, professional or academic entities, consumers associations, political parties, churches or religious entities, they develop cultural, recreational, educational, citizen, social and health care activities, activate in the field of environment protection or in different sports, they bring together organizations with millions of individual members.

Throughout Europe, **foundations** get more and more attention and a central role in political discussions on the future of economic, social and environmental issues, as well as in the field of research and innovation (among others), because they try to improve living conditions and the quality of living of the general public and of specific disadvantaged individuals.

It's hard to generically define a “foundation” throughout Europe due to the multitude of languages and cultures from Europe and to the juridical / fiscal environments specific to each country. Nonetheless, there is a generally accepted and understood concept throughout Europe about the definition of foundations for public benefits – based on actives and managed for a purpose. They do not have members or stakeholders and are not-for-profit, being constituted separately. Foundations focus on fields ranging from environment, social, health care and educational services to science, research, art and culture. They have their own certain and reliable source of income, allowing them to plan and develop long-term activities, for longer periods of time than, for in-

relativ nou în Republica Moldova, un instrument folosit pentru a găsi soluții la problema excluziunii sociale. În combinație cu alte politici și măsuri de integrare a comunităților dezavantajate, economia socială poate deveni una dintre soluțiile pe termen lung pentru integrarea persoanelor din categoriile defavorizate ale populației în lupta împotriva sărăciei, recalificarea și ocuparea forței de muncă etc.

Pentru Republica Moldova noțiunea de antreprenoriat social a intrat în uz legal în anul 2017, odată cu introducerea modificărilor în Legea cu privire la antreprenoriat și întreprinderi. Articolele 361-365 din Legea nr. 845/1992 reglementează aspecte ce vizează antreprenoriatul social [1]. Legea respectivă prevede că activitatea de antreprenoriat social este orientată spre îmbunătățirea condițiilor de viață și oferirea de oportunități persoanelor din categoriile defavorizate ale populației prin consolidarea coeziunii economice și sociale, inclusiv la nivelul colectivităților locale, prin ocuparea forței de muncă, prin dezvoltarea serviciilor sociale în interesul comunității, prin creșterea incluziunii sociale.

Principalele forme organizatorico-juridice ale antreprenoriatului social în Republica Moldova sunt întreprinderile sociale și întreprinderile sociale de inserție.

Întreprinderea socială este întreprinderea constituită de asociații obștești, fundații, culte religioase, instituții private și/sau persoane fizice care desfășoară activități de antreprenoriat social în vederea soluționării unor probleme sociale de interes comunitar. Pot obține statut de întreprinde-

stance, governments or companies.

Social economy is a relatively new concept in the Republic of Moldova, an instrument used to identify solutions to social exclusion. Combined with other integration policies and measures addressing disadvantaged communities, social economy can become one of the long-term solutions for the integration of people from categories at risk in their fight against poverty and unemployment.

For the Republic of Moldova, the notion of social entrepreneurship came into legal use in 2017, when were integrated changes in the Law on social entrepreneurship and enterprises. The articles 361-365 from the Law number 845/1992 regulate aspects dealing with social entrepreneurship [1]. The Law specifies that the activity of social entrepreneurship is oriented towards improving the living conditions and offering opportunities for people from groups at risk through consolidating economic and social cohesions, including in local communities, through employment, developing social services in the interest of the community, through increasing social cohesion.

The main types of juridical organization of social entrepreneurship in the Republic of Moldova are the social enterprises and the work integration social enterprises.

The social enterprise is constituted by people's associations, foundations, religious groups, private institutions and / or individuals developed social entrepreneurship activities in view of solving social issues of interest to the community. Social enterprises can be obtained by

re socială societățile cu răspundere limitată și cooperativele de producție, constituite de asociații obștești, fundații, culte religioase, instituții private și/sau persoane fizice care desfășoară activități de antreprenariat social.

Activitățile de antreprenariat social sunt orientate spre:

- crearea locurilor de muncă și încadrarea, în mod prioritar, a persoanelor din categoriile defavorizate ale populației;
- protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități și ale familiilor lor în scopul incluziunii sociale a acestora;
- promovarea posibilităților de încadrare a persoanelor din categoriile defavorizate ale populației prin realizarea serviciilor de intermediere a muncii, de informare și consiliere profesională, de orientare și formare profesională, de consultanță și asistență la inițierea unei activități de întreprinzător;
- realizarea activităților care să contribuie la implementarea politicilor publice de dezvoltare regională, inclusiv reducerea dezechilibrelor dintre nivelurile de dezvoltare social-economică în regiuni și în interiorul lor, consolidarea oportunităților financiare, instituționale și umane pentru dezvoltarea social-economică a regiunilor, susținerea activității autorităților administrației publice locale și a colectivităților locale, orientată spre dezvoltarea social-economică a localităților și coordonarea interacțiunii lor cu strategiile și programele naționale, de sector și regionale de dezvoltare;
- prestarea și dezvoltarea serviciilor sociale, precum și spre asigurarea suste-

limited liability companies and production cooperatives constituted by people's associations, foundations, religious groups, private institutions and / or individuals developed social entrepreneurship activities.

The social entrepreneurship activities are oriented towards:

- Creating workplaces and inclusion, with priority, of people from groups at risk;
- Protecting and promoting the rights of people with disabilities and of their families for their social inclusion;
- Promoting the possibilities for employment of people from groups at risk through work intermediation services, through professional information and counseling, through professional orientation and training, consultancy and assistance when initiating an entrepreneurship activity.
- Developing activities to contribute to implementing the public policies of regional development, including to lowering the lack of balance between the levels of social and economic development in the regions and throughout their territories, consolidating financial, institutional and humane opportunities to ensure the social and economic growth of different regions, supporting the activities of authorities of local public authorities and local communities, oriented towards social and economic development of the communities and coordinating their interaction and the strategies and national, sectorial and regional development programmes;
- Delivering and developing social services and ensuring financial

nabilității financiare în vederea dezvoltării și extinderii serviciilor sociale;

- promovarea activităților de protecție a mediului;
- gestionarea deșeurilor în scopul reducerii acestora și reintroducerii lor maximele în circuitul economic, precum și în scopul prevenirii poluării mediului;
- promovarea activităților de protecție a patrimoniului național;
- realizarea activităților din domeniile educației, culturii, ocrotirii sănătății, protecției și asistenței sociale, a celor ce țin de creșterea bunăstării și dezvoltarea comunitară, dacă aceste activități sunt îndreptate exclusiv spre consolidarea coeziunii economice și sociale și creșterea incluziunii sociale.

Pe lângă desfășurarea activităților în unul din domeniile specificate mai sus, subiecții de drept care pretind să obțină statutul de întreprindere socială trebuie să întrunească cumulativ următoarele condiții:

- să asigure asociaților drept de vot egal, indiferent de participățiunea la capitalul social;
- să reinvestească cel puțin 90% din profit în realizarea obiectivelor stabilite în actul de constituire;
- să aplice principiul echității sociale față de angajați, asigurând niveluri de salarizare echitabile, între care nu pot exista diferențe care să depășească raportul de 1 la 5;
- nu au datorii la bugetul public național;
- stipulează expres în actul de constituire domeniile în care desfășoară activitatea, precum și faptul că: nu distribuie proprietatea, dobândită din momentul obținerii statutului de întreprindere soci-

sustainability in view of developing and expanding social services;

- Promoting environment protection activities;
- Managing waste for lowering it and for reintegrating it in the economic circuit, also with the goal of preventing environment pollution;
- Promoting activities for protecting national patrimony;
- Developing activities in the field of education, culture, health protection, social protection and assistance, increasing community welfare and development, if such activities deal exclusively with consolidating social and economic cohesion and increasing social inclusion.

Other than developing activities in one of the fields mentioned about, the entities aiming at obtaining the status of social enterprise must cumulate the following conditions:

- Equal vote rights for its associates, regardless of their share of social capital;
- At least 90% of the profit is reinvested in achieving the objectives established in their articles of association;
- Applies the principle of social equity towards its employees, ensuring fair payroll levels in which the differences are less than a 1 to 5 ratio;
- No debts to the national public budget;
- Their articles of incorporation stipulate the fields in which they develop activities, together with the facts that: they do not distribute the possessions acquired through social entrepreneurship activities developed at the time the social enterprise was constituted,

ală din activități de antreprenori-
at social, și mai mult de 10% din
profit între membrii și fondatorii
săi, inclusiv în caz de reorganizare
sau lichidare; în caz de lichidare,
transmite activele rămase după
satisfacerea pretențiilor creditorilor
săi către una sau mai multe în-
treprinderi sociale, întreprinderi
sociale de inserție sau organizații
necomerciale care au obținut sta-
tut de întreprindere socială sau de
întreprindere socială de inserție.

**Întreprinderea socială de inser-
ție** este întreprinderea socială care are ca
scop crearea locurilor de muncă și înca-
drarea, în mod prioritar, a persoanelor din
categoriile defavorizate ale populației.

Pentru a avea statut de întreprinde-
re socială de inserție, entitățile trebuie
să aibă, permanent, cel puțin 30% din
personalul angajat aparținând cate-
goriilor defavorizate ale populației,
astfel încât timpul de lucru cumulat al
acestor angajați să reprezinte cel puțin
30% din totalul timpului de lucru al tu-
tutor angajaților. De asemenea, aceste
entități trebuie să stipuleze expres în
actul de constituire, ca obiectiv, crea-
rea locurilor de muncă și încadrarea, în
mod prioritar, a persoanelor din cate-
goriile defavorizate ale populației.

Întreprinderile sociale de inserție
sunt susținute de către stat printr-un
șir de acțiuni, care au drept scop pro-
movarea acestora. Art. 36⁵ din Legea
cu privire la antreprenoriat și întreprin-
deri [1] prevede acordarea consilieri
gratuite din partea autorităților și
instituțiilor publice la constituirea și/
sau la dezvoltarea afacerii; dreptul de
participare la procedurile de atribuire
a contractelor de achiziții publice, în
conformitate cu legislația privind achi-
zițiile publice; acordarea ajutorului de

and more than 10% of their profit
between the members and the
founders, including in the case in
which the entity is reorganized
or liquidated. In case of liquidation,
the actives remaining after the
debts have been paid to different
loaners are redistributed to one
or several social enterprises, work
integration social enterprises or
companies who have become soci-
al enterprises or work integration
social enterprises.

**The work integration social en-
terprise** is a social enterprise which
has as goal to create workplaces
and to employ, with priority, people
from categories at risk.

In order to be a work integration
social enterprise, entities must have,
at all times, at least 30% of the staff
employed belonging to groups at
risk, so that the work hours of these
employees represent at least 30%
of the total of work time of all em-
ployees. In addition, these entities
must include in their articles of in-
corporation the objective of creating
workplaces and the employment,
with priority, of people from groups
at risk.

Work integration social enter-
prises receive support from the sta-
te through several actions having
as goal to promote these entities.
Art. 36⁵ of the Law on entrepreneur-
ship and enterprises [1] includes
free counseling from authorities
and public institutions when con-
stituting and / or developing the
business; the right to attend pro-
cedures for public procurements,
according to the legislation in the
field; state support through diffe-
rent governmental programmes.

stat prin intermediul programelor de stat. De asemenea, întreprinderile sociale de inserție pot beneficia de susținere din partea organelor administrației publice locale prin acordarea în folosință a spațiilor pentru desfășurarea activităților, sprijin în promovarea produselor și serviciilor, scutiri la plata taxelor și impozitelor etc.

Concluzii. În mod cert, economia socială este un sector care are o contribuție semnificativă la generarea de locuri de muncă, la creșterea economică durabilă și la o mai bună repartizare a veniturilor și a bunăstării. Este un sector care poate combina rentabilitatea cu incluziunea socială și sistemele democratice de guvernare, colaborând cu sectorul public și cel privat pentru a adapta serviciile nevoilor.

Întreprinderile din sectorul economiei sociale, în diferitele lor forme, joacă un rol important în sporirea competitivității și a eficienței economiei unei țări prin intermediul: orientării resurselor dispersate și nefolosite către activități economice; mobilizării resurselor la nivel local; consolidării culturii antreprenoriale; eliminării rigidității pieței; încurajării flexibilizării piețelor etc.

In addition, work integration social enterprises can benefit of support from the local public authorities for receiving to use different spaces in which to develop activities, support in promoting products and services, exemptions from the payment of taxes, etc.

Conclusions. Without a doubt, social economy has a significant contribution to generating workplaces, to sustainable economic growth and to a better distribution of income and welfare. It is a sector which can combine profit and social inclusion and democratic systems of leadership, collaborating with the public and the private system in order to adapt services to needs.

Enterprises in the field of social economy, in their different forms, play an important part in increasing competitiveness and efficiency of a country's economy through: orientating different and unused resources towards economic activities; mobilizing resources at local level; consolidating entrepreneurial culture; eliminating market stiffness; encouraging market flexibility, etc.

Bibliografie

1. *Lege cu privire la antreprenoriat și întreprinderi nr. 845 din 03.01.1992, MP nr. 2 din 28.02.1994.*
2. *Antreprenor în economia socială. Suport de curs. Fondul Social European, Programul Operațional Capital Uman 2014-2020, 133 pag.*
3. *Ionescu C., Mișu S., Barna C. Ghidul managerului de întreprindere socială. Institutul de economie socială, București, 2012, 255 pag.*
4. *Manole D. Dezvoltarea antreprenoriatului social în rândul centrelor de tineret. Consiliul Național al Tineretului din Moldova, Chișinău, 2017, 41 pag.*

E-mail: virgiliuorei@yahoo.com

SOCIAL ECONOMY IN THE CONTEXT OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT

ECONOMIA SOCIALĂ ÎN CONTEXTUL DEZVOLTĂRII DURABILE

*Associate Lecturer Ph.D. Faculty of
Philosophy and Social-Political Sciences,
University "Al. I. Cuza" from Iasi*

Ciprian
IFTIMOAEI

*Lect. asoc. dr. Facultatea de Filosofie și
Științe Social-Politice a
Universității „Al. I. Cuza” din Iași*

Rezumat. Creșterea economică nu înseamnă întotdeauna bunăstare pentru oameni, nici activități prietenoase cu mediul înconjurător. Odată cu criza „statului bunăstării generale” s-a pus problema elaborării unor politici sociale active, care nu creează dependență de ajutoarele sociale, care integrează și soluții economice la problemele și nevoile cu care se confruntă persoanele sau grupurile vulnerabile. În acest context s-a profilat economia socială ca o abordare complementară, oferită de mediul privat, asociativ, antreprenorial, la problemele sociale cu care se confruntă oamenii și comunitățile. Acest articol propune o analiză a rolului economiei sociale în accelerarea implementării celor 17 obiective de dezvoltare durabilă (ODD) ale Agendei 2030, în special ODD 1-„fără sărăcie”, ODD 5-„egalitate de gen”, ODD 8-„muncă decentă și creștere economică”, ODD 10-„reducerea inegalităților”.

Cuvinte cheie: *economie socială, dezvoltare durabilă, sărăcie, egalitate de gen, ocupare, inegalități*

1. Scurtă introducere în problematica dezvoltării durabile

Cu prilejul discutării Raportului Comisiei Brundtland din 1987 intitulat „Viitorul nostru comun” (Our Common Future), s-a subliniat necesitatea gestionării raționale a resurselor naturale și găsirea unui echilibru între dimensiunile sociale, economice și ecologice ale dezvoltării. Comisia Brundtland a furnizat una din cele mai cunoscute definiții date dezvoltării

Abstract. Economic growth does not always generate welfare for people, or environmental protection. With the crisis of the “general welfare state” has arisen the need to elaborate active social policies, which do not create dependence on social assistance, which also integrates economic solutions to the social problems and needs faced by vulnerable people or groups. In this context, the social economy was profiled as a complementary approach, offered by the private sector, associative and entrepreneurial environment, to the social problems that people and communities are currently facing. This article proposes an analysis of the role of the social economy in accelerating the implementation of the 17 Sustainable Development Goals (SDGs) of the 2030 Agenda, in particular SDG 1- “poverty-free”, SDG 5- “gender equality”, SDG 8- “decent work and economic growth”, SDG 10- “reducing inequalities”.

Key words: *social economy, sustainable development, poverty, gender equality, employment, inequality*

1. Brief introduction to the issue of sustainable development

The discussion of the 1987 Brundtland Report entitled Our Common Future emphasized the need for rational management of natural resources and a balance between the social, economic and ecological dimensions of development. The Brundtland Commission provided one of the well-known definitions of sustainable development that

rii durabile, care s-a păstrat până astăzi: „dezvoltarea care urmărește satisfacerea nevoilor prezentului fără a compromite posibilitatea generațiilor viitoare de a satisface propriile nevoi” (Iftimoaei, 2020).

Concluziile Conferinței de la Stockholm din 1983 au fost reluate și întărite la conferințele ONU privind dezvoltarea din Rio de Janeiro, 3-14 iunie 1992, în Declarația Mileniului adoptată de Națiunile Unite în septembrie 2000, la Summitul Mondial desfășurat la New York în perioada 14-16 septembrie 2005, în timpul Conferinței Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Durabilă (Rio+20) din anul 2012, și au culminat cu adoptarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă – *Transformarea lumii noastre*, adoptată de 193 de șefi de state și de guverne la Adunarea Generală a ONU din 25 septembrie 2015.

2. Economia socială: soluții economice la probleme sociale

Multă vreme problemele sociale au fost tratate de decidenții în materie de politici publice cu măsuri pasive, care au generat dependență de suportul statului, fără soluții sustenabile care să armonizeze perspectiva socială și economică cu cea privind protecția mediului înconjurător. Economia socială reunește forme de organizare precum asociațiile, fundațiile, societățile mutualle, cooperativele de producție și de prestări servicii care propun soluții economice la problemele sociale cu care se confruntă persoanele sau grupurile aflate în situație de dificultate sau de risc: sărăcie, marginalizare, discriminare, excluziune soci-

has survived to until today: “development that seeks to meet the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs.” (Iftimoaei, 2020).

The conclusions of the 1983 Stockholm Conference were resumed and reinforced at the UN Development Conferences in Rio de Janeiro-June 3-14, 1992, in the Millennium Declaration adopted by the United Nations in September 2000, at the World Summit in New York on September 14-16, 2005, during the 2012 United Nations Conference on Sustainable Development (Rio + 20), culminating in the adoption of the 2030 Agenda for Sustainable Development – *Transforming Our World*, adopted by 193 Heads of State and Government at the General Assembly of the United Nations. (United Nations, September 25, 2015).

2. Social Economy: economic solutions to social problems

For a long time, social issues have been addressed by policy makers with passive measures, which have generated dependence on support offered by state, without sustainable solutions that harmonize the social and economic perspective with the environmental protection. The social economy brings together organizations such as associations, foundations, mutual societies, production cooperatives that offer economic solutions to social problems faced by people or groups in difficulty or risk: poverty, marginalization, discrimination, social exclusion (Petrescu & Negruț, 2018).

Social economy does not refer

ală (Petrescu & Negruț, 2018).

Economia socială nu se referă doar la furnizarea de servicii sociale, ci la activități economice (producția de bunuri și servicii) care au ca finalitate satisfacerea unor nevoi individuale, de grup sau societale (Constantinescu, 2011). Totodată, față de companiile care sunt centrate pe obținerea profitului, întreprinderile de economie socială sunt preocupate de recuperarea socială a persoanelor aflate în dificultate prin oferirea de oportunități de integrare socioprofesională pe piața muncii într-unul din sectoarele economiei naționale. Economia socială pune în centrul atenției oamenii cu nevoile și problemele lor și mai apoi profitul activității economice.

Întreprinderile sociale s-au dezvoltat în Europa ca răspuns la criza statului bunăstării (Petrescu, 2013). În prezent, întreprinderile sociale sunt centrate pe integrarea socială și profesională a grupurilor vulnerabile social sau în risc de excludere permanentă de pe piața muncii (**Work Integration Social Enterprises – WISE**). Potrivit Institutului de Economie Socială din România, scopul structurilor de economie socială este creșterea calității vieții prin oferirea de oportunități de integrare socio-profesională pentru persoanele dezavantajate sau care provin din grupuri dezavantajate. În legislația din România, economia socială este definită ca fiind ansamblul activităților organizate independent de sectorul public al căror scop este să servească interesul general, interesele unei colectivități și/sau interesele personale nepatrimoniale prin creșterea gradului de ocupare a persoanelor din gru-

only to the development of social services, but economic activities (production of goods and services) which are aimed at satisfying individual, group or societal needs (Constantinescu, 2011). At the same time, compared to companies that are focused on achieving profit, social economy enterprises are targeted to the social recovery of people in difficult situations by offering opportunities for socio-professional integration on the labour market, in one of the sectors of the national economy. Social economy puts the spotlight on people with their needs and then on the business profit which is shared by all members of the organization or community.

Social enterprises have been developed in Europe as a response to the welfare state crisis (Petrescu, 2013). Currently, social enterprises are focused on the social and professional integration of vulnerable groups or at risk of exclusion from the labour market (see *Work Integration Social Enterprises – WISE*). According to the Romanian Institute of Social Economy, the goal of social economy is to increase the quality of life by providing opportunities for disadvantaged people or those from vulnerable groups on the road to social and professional integration. In Romanian legislation, the social economy is defined as a set of business activities that are carried out within private sphere, whose aim is to serve the general interest, the interests of a community, non-patrimonial interests by increasing the employment of people from vulnerable groups, where business profit is shared as benefits for all members of organization or community.

purile vulnerabile și/sau producerea și furnizarea de bunuri, prestarea de servicii și/sau execuția de lucrări.

Economia socială reprezintă concretizarea unor inițiative private, voluntare și solidare pentru rezolvarea problemelor socioeconomice cu care se confruntă persoanele și grupurile aflate în diverse situații de dificultate. Întreprinderile sociale contribuie la consolidarea coeziunii economice și sociale, la ocuparea forței de muncă și la dezvoltarea serviciilor sociale într-un cadru prietenos față de mediul înconjurător. Obiectivele urmărite de economia socială corespund pe deplin dezideratelor dezvoltării durabile – dezvoltarea care acomodează asigurarea bunăstării sociale, preocuparea pentru creșterea economică și necesitatea protecției mediului înconjurător, astfel încât „nimeni să nu rămână în urmă”.

Contribuția structurilor de economie socială în cadrul economiilor naționale este recunoscută și consacrată în multe țări europene. Dezvoltarea economiei sociale poate fi evaluată luând în considerare următoarele componente: **conceptuală** (cadrul teoretic, concepte, definiții, operaționalizări, tipologii), **normativă** (cadrul legislativ european și național), **instituțională** (gradul de proliferare a structurilor de economie socială și a formelor asociative de reprezentare în relația cu autoritățile publice), **academică** (studii, cercetări, cărți, cursuri, ghiduri de economie socială) (Nicolăescu, 2011).

Sub coordonarea Fundației pentru Dezvoltarea Societății Civile a fost elaborat **Atlasul de Economie Socială** care cuprinde date generale, economice și financiare cu privire la activitatea organizațiilor de econo-

The social economy consists in the pursuit of private, voluntary, and mutual initiatives to solve the social problems faced by people and groups in various difficult situations. Social enterprises contribute to strengthen economic and social cohesion, employment and the development of social services in an environmentally friendly setting. The objectives pursued by the social economy fully correspond to the desideratum of sustainable development: the development that places in a balanced situation social welfare, economic growth and the environmental protection so that “no one is left behind”.

The contribution of social businesses within national economy is recognized and enshrined in many European countries. The development of the social economy can be assessed on the following components: **conceptual** (theoretical framework, concepts, definitions, typologies, indicators), **normative** (European and national legislative framework), **institutional** (degree of proliferation of social economy structures and associative forms of representation in relations with public authorities), **academic** (studies, research, books, courses, social economy guides) (Nicolăescu, 2011).

In 2011 the **Atlas of Social Economy in Romania** was elaborated under the coordination of the Foundation for the Development of Civil Society, which includes general, economic and financial data on the activity of social economy organizations in Romania: associations and foundations, voluntary organizations (mutual aid houses, mutual as-

mie socială din România: asociații și fundații, casele de ajutor reciproc (CAR), casele de ajutor reciproc ale pensionarilor, cooperativele meșteșugărești, cooperativele de consum și cooperativele de credit. Atlasul prezintă date doar despre organizațiile cuprinse în Registrul ONG gestionat de Ministerul de Justiție sau în Registrul Comerțului, care sunt active și au depus bilanț contabil (FDSC, 2011).

În cadrul curriculei universitare de la Facultățile de Sociologie și Asistență Socială au fost introduse cursuri de Economie Socială. La Universitatea de Vest din Timișoara, în cadrul Facultății de Sociologie și Psihologie, funcționează un program de Masterat în Economie Socială. Autoritatea Națională pentru Calificări acreditează cursuri pentru profesia de antreprenor în economia socială, respectiv de manager de întreprindere socială. Prin **Legea nr. 219/2020 a economiei sociale** s-a reglementat acest domeniu de activitate: măsurile de promovare și sprijinire a economiei sociale, precum și condițiile de atestare de către autoritățile publice a întreprinderilor sociale și a întreprinderilor sociale de inserție. În prezent, în România, economia socială este un domeniu bine definit, reglementat din punct de vedere legal, reprezentat la nivel societal, dezvoltat prin contribuția antreprenorilor sociali, organizațiilor neguvernamentale și mediului academic.

3. Rolul economiei sociale în combaterea sărăciei

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă asumă ca obiectiv eradicarea sărăciei sub toate formele și în toate zonele în care se manifestă. Peste 700 de milioane de oameni reprezentând 10% din populația globului trăiesc în

sistance for pensioners, mutual cooperatives), social enterprises, and credit unions. The atlas presents data only on the organizations included in the NGO Register managed by the Ministry of Justice or in the Trade Register, those that are active and have submitted the balance sheet (FDSC, 2011).

Meanwhile, *Social Economy* courses have been introduced in the university curriculum. At the West University of Timisoara, the Faculty of Sociology and Psychology provides a Master's program in Social Economy. The National Authority for Qualifications accredits courses for the profession of the entrepreneur in the social economy, respectively of social enterprise manager. **Law no. 219/2020 of the social economy** regulates this field of activity, the measures for the promotion and support of the social economy, as well as the conditions for attestation of the social enterprises and social insertion enterprises by the public authorities. Currently, in Romania, the social economy is a well-defined, regulated field from a legal viewpoint, represented at the societal level, developed through the contribution of social entrepreneurs, non-governmental organizations and academia.

3. The role of the social economy in combating poverty

The 2030 Agenda for Sustainable Development aims to eradicate poverty in all its forms and in all geographical areas where it manifests itself. More than 700 million people representing 10% of the world's population live in severe poverty and

sărăcie severă și se luptă pentru supraviețuire. A avea un loc de muncă nu garantează ieșirea din starea de sărăcie. Potrivit statisticilor ONU, 8% din lucrătorii și familiile acestora de pe tot cuprinsul globului sunt afectați de sărăcie severă (Agenda 2030).

Sărăcia copiilor, sărăcia din mediul rural, sărăcia celor din industria grea, sărăcia periferiilor urbane sunt tot atâtea forme ale acestei probleme sociale cu care cetățenii României s-au confruntat în ultimele decenii. După mai bine de un deceniu de integrare europeană, rata sărăciei relative în România nu prezintă o reducere semnificativă din punct de vedere statistic: de la 24,6% în anul 2007, la 23,8% în anul 2019 (INS, 2021). Cu alte cuvinte, un sfert dintre români sunt săraci. Dacă statul român nu ar fi alocat fonduri pentru politici și măsuri de intervenție socială sub forma transferurilor sociale (alocațiile pentru copii, prestațiile familiale, ajutoarele pentru șomaj, indemnizațiile pentru persoanele cu handicap, bursele școlare și universitare, ajutoarele pentru persoanele cu venituri reduse, inclusiv venitul minim garantat etc.), rata sărăciei ar fi urcat la 28,1% în anul 2019, ceea ce ar fi însemnat alte sute de mii de cetățeni români căzuți în plasa sărăciei.

Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a României 2030 își asumă ca obiectiv reducerea numărului de persoane care trăiesc sub pragul de sărăcie, creșterea ocupării în muncă, dezvoltarea sistemului de protecție și asistență socială. În *Strategie* se face referire la **Legea economiei sociale** prin care s-a creat cadrul necesar dezvoltării întreprinderilor sociale pentru a contribui la creșterea ocupării

are struggling for survival. Having a job does not guarantee getting out of poverty. According to UN statistics, 8% of workers and their families around the world are affected by severe poverty.

Child poverty, rural poverty, the poverty of those in heavy or extractive industries, the poverty of urban peripheries are just like many forms of these social problems that the citizens of Romania have faced in recent decades. After more than a decade of European integration, the poverty rate in Romania does not show a statistically significant reduction: from 24.6% in 2007 to 23.8% in 2019 (National Institute of Statistics, 2021). In other words, a quarter of Romanians are poor. If the government did not allocate funds for social intervention policies in the form of social transfers (child allowances, family benefits, unemployment benefits, disability benefits, school and university scholarships, low-income benefits, including guaranteed minimum income, etc.), the poverty rate would rise to 28.1%, which would have meant hundreds of thousands of other Romanian citizens falling into poverty.

Romania's National Sustainable Development Strategy 2030 aims to reduce the number of people living below the poverty line, increase employment, and develop the social protection. *The Strategy* refers to the Law on the Social Economy, which created the necessary framework for the development of social enterprises that contribute to increasing the employment of vulnerable people and social inclusion. As of December 31, 2017, at national level,

persoanelor vulnerabile și a incluziunii sociale. La 31 decembrie 2017, la nivel național erau atestate 99 de întreprinderi sociale în 33 de județe și erau certificate 9 întreprinderi sociale de inserție în 5 județe (SNDDR, 2018).

Consecințele psiho-sociale ale sărăciei, în special a celei de lungă durată pot fi deosebit de grave: întârzieri la plata utilităților, hrană precară, probleme de locuire, incapacitate de orientare pe piața muncii, alterarea inițiativei personale, implicarea în activități ilegale aducătoare de venit, munca fără forme legale, consum de alcool, violență domestică, creșterea infracțiunilor. *Combaterea sărăciei necesită implementarea unor politici economice și sociale active, bazate pe creșterea ocupării în muncă, pe creșterea veniturilor, inclusiv a efectivului de salariați din mediul privat. Economia trebuie să continue creșterea, dar nu ca un scop în sine, ci pentru bunăstarea unui număr cât mai mare de oameni.* Într-un context pandemic, marcat de riscul amplificării sărăciei, impulsivitatea dezvoltării întreprinderilor de economie socială devine tot mai importantă pentru rezolvarea problemelor cu care se confruntă persoanele și grupurile vulnerabile.

4. Beneficiile îmbunătățirii egalității de gen pentru economia socială

Îmbunătățirea egalității de gen este al cincilea obiectiv de dezvoltare durabilă din Agenda 2030. Deși femeile și fetele reprezintă mai bine de jumătate din populația planetei nu se bucură peste tot de aceleași drepturi și libertăți la fel ca bărbații. În unele regiuni și țări ale globului, femeilor și fetelor le este îngădit accesul la educație și formare profesională, chiar și la educația primară. Femeile nu beneficiază de aceleași oportunități la angajare

99 social enterprises were certified in 33 counties and 9 social insertion enterprises in five counties were certified (SNDDR, 2018).

The psycho-social consequences of poverty, especially long-term poverty, can be dangerous: delays in paying for utilities, the lack of food, housing problems, and inability to orientate in the labour market, disruption of personal initiative, involvement in illegal income-generating activities, informal work, alcohol consumption, domestic violence, and criminality. Combating poverty requires the implementation of active economic and social policies, based on increasing employment, increasing incomes, including the number of employees in the private sector. The economy must grow not as an end in itself, but for welfare of as many people as possible. In a pandemic context, marked by the risk of poverty, boosting the development of social economy enterprises is becoming increasingly important for solving the problems faced by vulnerable people and groups.

4. The benefits of improving gender equality for the social economy

Improving gender equality is the fifth of the sustainable development goal in the 2030 Agenda. Although women and girls make up more than half of the world's population, they do not enjoy the same rights and freedoms everywhere as men. In some parts of the world, women and girls are restricted from accessing education and training, even in primary education. Women do not have the same employment opportunities as men, and they receive lower wages

ca bărbații, iar pentru aceeași muncă prestată la fel ca bărbații primesc salarii mai mici. Sunt numeroase situații în care femeile sunt discriminate în ceea ce privește accesul la funcțiile de conducere, le este îngădită implicarea în politică și dreptul de a fi alese în funcții de demnitate publică.

Uniunea Europeană a adoptat șase directive referitoare la egalitatea de gen: egalitatea la locul de muncă, referitoare la activitățile independente, accesul la bunuri și servicii, securitatea socială, sarcina și maternitatea, concediul din motive familiale și formule flexibile de lucru pentru părinți și îngrijitori. În prezent, aceste directive constituie un veritabil standard juridic în rândul țărilor membre UE. **Strategia privind egalitatea de gen 2020-2025** asigură coordonarea activității Comisiei Europene cu privire la egalitatea de gen, având ca obiectiv general crearea unui spațiu european al egalității între femei și bărbați, în care violența bazată pe gen, orice formă de discriminare și inegalitatea structurală să devină de domeniul trecutului. Integrarea perspectivei de gen în economia socială are la bază experiența ultimelor decenii de eforturi pentru înțelegerea și îmbunătățirea condiției femeilor în societate, a poziției socio-economice a acestora, de recunoaștere a rolului femeilor în dezvoltarea durabilă (Anemțoaicei & Liapi, 2012).

Îmbunătățirea egalității de gen are numeroase efecte pozitive atât asupra indivizilor, cât și asupra societății în ansamblu. Un studiu al Institutului European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați referitor la „beneficiile economice ale egalității de gen” aduce noi argumente de ordin economic privind efectele pozitive ale reducerii

for the same work as men. There are many situations in which women are discriminated against in terms of access to leadership positions, their involvement in politics and their right to be elected to public office are restricted.

The European Union has adopted six directives on gender equality: equality at work, self-employment, access to goods and services, social security, pregnancy and maternity leave, family leave and flexible working arrangements for parents and carers. These directives are now a true legal standard among EU member states. *The Gender Equality Strategy 2020-2025* ensures the coordination of the European Commission's work on gender equality, with the general objective of creating a European area of equality between women and men, in which gender-based violence, any form of discrimination and structural inequality become a thing of the past. The integration of the gender perspective in the social economy is based on the experience of the last decades of efforts for understanding and improving the condition of women in society, their socio-economic position, the recognition of the role of women in sustainable development (Anemțoaicei & Liapi, 2012).

Improving gender equality has many positive effects on both individuals and society as a whole. A study by the European Institute for Gender Equality on the “economic benefits of gender equality” brings new economic arguments on the positive effects of reducing gender disparities in the context of STEM education (science, technology, engineering and

disparităților de gen în contextul învățământului STIM (științe, tehnologie, inginerie și matematică), al activității pe piața muncii și al salarizării. Studiul EIGE mai arată că promovarea egalității de gen ar putea contribui la crearea a 10,5 milioane de locuri de muncă noi până în anul 2050 de care ar beneficia deopotrivă femeile și bărbații. Îmbunătățirea egalității de gen ar duce la creșterea PIB-ului pe cap de locuitor cu 6,1-9,6 %, echivalent cu 1,95-3,15 mii de miliarde de euro. Creșterea ar fi vizibilă deja din 2030, când PIB-ul pe cap de locuitor ar fi cu până la 2 % mai mare decât acum (EIGE, 2017).

Întreprinderile sociale de inserție contribuie la creșterea ocupării femeilor din zonele defavorizate, afectate de sărăcie, a femeilor în vârstă de muncă singure cu copii în întreținere, a femeilor cu dizabilități, marginalizate sau excluse pe piața muncii. O afacere socială de tip *before or after school* (școală, masă caldă, petrecerea timpului liber) integrează și servicii oferite în regim de gratuitate pentru mamele singure cu copii în întreținere și/sau aflate în diverse situații vulnerabile (venituri mici, șomaj, dificultăți în oferirea de suport copiilor în efectuarea temelor școlare, femei victime ale violenței domestice nevoite să părăsească domiciliul conjugal etc.).

5. Contribuția economiei sociale la crearea de locuri de muncă decente

Dezvoltarea durabilă a orașelor și comunităților implică crearea de locuri de muncă salarizate decent, indiferent de gen, de mediul de proveniență sau de grupul de apartenență. Un loc de muncă nu garantează întotdeauna ieșirea din sărăcie. Conform

mathematics), labour market activity and wages. The EIGE study also shows that promoting gender equality could help create 10.5 million new jobs by 2050, which would benefit women and men alike. Improving gender equality would increase GDP per capita by 6.1-9.6%, equivalent to EUR 1.95-3.15 trillion. Growth would be visible as early as 2030, when GDP per capita would be up to 2% higher than now (EIGE, 2017).

Social inclusion enterprises contribute to increase the employment of women in disadvantaged areas affected by poverty, women of working age alone with dependent children, women with disabilities, marginalized or excluded from the labour market. Social affairs provide solutions to the problems of women in difficulty, belonging to vulnerable groups or communities. For example, an after school social business (school, hot meal, leisure) also integrates free services for single mothers with dependent children and/or in various vulnerable situations (low income, unemployment, difficulties in providing support to children in schoolwork, women victims of domestic violence forced to leave the marital home, etc.).

5. The contribution of the social economy to the creation of decent jobs

Sustainable development of cities and communities involves the development of decently paid jobs, regardless of gender, background, and group. A job does not always guarantee a way out of poverty. According to Eurostat, in Romania, 15% of employees are below the poverty

Eurostat, 15% dintre angajații din România sunt sub pragul de sărăcie, ceea ce înseamnă că multe locuri de muncă sunt salarizate precar. Potrivit datelor de la Inspekția Muncii, autoritate guvernamentală aflată în subordinea Ministerului Muncii și Protecției Sociale, numărul contractelor de muncă înregistrate cu salariul minim pe economie a ajuns la 1,58 milioane, așa cum se arată într-un articol din *Ziarul Financiar*-februarie 2021.

În anul pandemic 2020 multe sectoare de activitate (transporturile de persoane, turismul, serviciile prestate direct populației etc.) au fost afectate de reducerea comenzilor, de probleme legate de finanțare, șomaj tehnic, restructurarea locurilor de muncă și intrarea angajaților în șomaj. Toate acestea au dus la scăderea încasărilor, a cifrei de afaceri pentru multe companii. Conform Institutului Național de Statistică, în trimestrul IV 2020, rata de ocupare a populației în vârstă de 20-64 ani a fost de 70,9%, cu 0,9 puncte procentuale peste ținta națională de 70% stabilită în contextul Strategiei Europa 2020. Rata de ocupare a populației în vârstă de muncă (15-64 ani) a fost în trimestrul IV al anului 2020 de 65,8%, în scădere față de trimestrul anterior cu 0,2 puncte procentuale. Gradul de ocupare a fost mai mare la bărbați (75,0% față de 56,3% la femei) și la persoanele din mediul urban (67,7% față de 63,5% în mediul rural). Rata de ocupare a tinerilor (15-24 ani) a fost de 25,2%.

Locurile de muncă precar salarizate, nivelul scăzut de trai și calitatea scăzută a serviciilor publice constituie factori determinați ai migrației externe a românilor. În anul aderării României la Uniunea Europeană (2007), peste jumătate de milion de cetățeni au ple-

line, which means that many jobs are poorly paid. According to data from the Labour Inspectorate, a government authority subordinated to the Ministry of Labour and Social Protection, the number of employment contracts registered with the minimum wage in the economy reached 1.58 million (*Financial Newspaper*, February 2021).

In the pandemic year 2020, many economic sectors (transportation, tourism, services provided directly to the population, etc.) were affected by reduced demand, turnover, financing problems, technical unemployment, job restructuring and unemployment. According to the National Institute of Statistics, in the fourth quarter of 2020, the employment rate of the population aged 20-64 was 70.9%, with 0.9 percentage points above the national target of 70% set in the context of the Europe 2020 Strategy. The employment rate of the working age population (15-64 years) was 65.8% in the fourth quarter of 2020, down from 0.2 percentage points compared to the previous quarter. The employment rate was higher for men (75.0% compared to 56.3% for women) and for people in urban areas (67.7% compared to 63.5% in rural areas). The employment rate of young people (15-24 years) was 25.2%.

Poorly paid jobs, low standard of living, low quality of public services are determinants of the external migration of Romanians. In the year of Romania's accession to the European Union (2007) over half a million citizens went abroad, 80% of them representing economically active population. Promoting social

cat în străinătate. Dintre aceștia, 80% constituie forță de muncă activă economic. Promovarea antreprenoriatului social, dezvoltarea întreprinderilor sociale prin facilități economice și fiscale și îmbunătățirea accesului la programele de finanțare guvernamentală și externe, precum și încurajarea economiei sociale contribuie la crearea de locuri de muncă decente, la reducerea disparităților salariale dintre femei și bărbați, la reducerea disparităților teritoriale, dintre regiunile de dezvoltare ale țării, dintre statele membre ale Uniunii Europene. Promovarea unor politici care susțin activitățile productive, antreprenoriatul prin *startup*, inclusiv dezvoltarea întreprinderilor sociale, îmbunătățirea productivității muncii prin diversificare, modernizare tehnologică și inovație, cu accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită contribuie la îndeplinirea obiectivului de dezvoltare durabilă „muncă decentă și creștere economică”.

6. Reducerea inegalităților prin dezvoltarea afacerilor sociale

Inegalitatea se manifestă într-o multitudine de forme în cadrul societății: inegalitate de gen, inegalitate de șanse, inegalitate de venituri etc. Inegalitatea de gen poate însemna faptul că pentru aceeași muncă prestată, femeile primesc salarii mai mici în comparație cu bărbații. Copiii și tinerii care provin din medii dezavantajate sau vulnerabile socioeconomic (copiii din mediul rural, copiii din familii sărace, copiii din cartierele mărginașe, copiii romi) nu beneficiază de aceleași șanse de reușită școlară și, mai târziu, socioprofesională. Prin urmare, prezența inegalităților de orice fel în societate reprezintă tot atâtea obstacole în calea dezvoltării durabile.

entrepreneurship, developing social enterprises through economic and fiscal facilities and improving access to governmental and external funding programs, encouraging the social economy contribute to development decent jobs, reducing wage disparities between women and men, reducing territorial disparities between the development regions of the country and economic disparities between the member states of the European Union.

The implementation of policies that support productive activities, entrepreneurship through start-ups, including the creation of social enterprises, improving labour productivity through diversification, technological modernization and innovation, with a focus on high value-added sectors contribute to creating decent jobs and economic growth.

6. Reducing inequalities through the development of social affairs

Within society, inequality manifests itself in a multitude of forms: gender inequality, inequality of opportunity, income inequality, etc. Gender inequality can mean that for the same work, women receive lower wages compared to men. Children and young people who come from disadvantaged or socio-economically vulnerable backgrounds (children from rural areas, children from poor families, children from suburbs, Roma children) do not have the same chances of successful schooling and, later, socio-professional success. Therefore, the presence of inequalities of any kind in society is just as much as an obstacle to sustainable development.

Creșterea economică nu generează beneficii pentru toți oamenii, nu este întotdeauna incluzivă. Atunci când venitul produs într-o țară (PIB/cap de locuitor) crește mai repede decât veniturile primite de către gospodăriile populației din țara respectivă, înseamnă că economia nu este favorabilă incluziunii și că prosperitatea acumulată nu este împărtășită de toate persoanele. Sărăcia este cauza care generează adeseori inegalități de toate felurile, în multe zone ale globului.

Omenirea nu-și poate valorifica pe deplin potențialul de care dispune dacă anumite categorii sociale sunt dezavantajate în raport cu altele. Dezvoltarea economiei sociale prin proliferarea întreprinderilor sociale poate contribui la reducerea inegalităților sociale și economice, la atenuarea disparităților dintre mediul urban și rural, dintre metropolele și orașele din zonele defavorizate economic. Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă a României propune ca țintă sprijinirea dezvoltării activităților economice productive în mediul rural, pe lângă cele agricole, prin încurajarea antreprenoriatului (inclusiv social), asigurarea accesului la internet pentru munca de la distanță, accesul sporit la serviciile de microfinanțare.

Economic growth does not mean well-being for all people; it is not always inclusive. When the income produced in a country (GDP/capita) grows faster than the income received by households in that country, it means that the economy is not conducive to inclusion and that the prosperity gained is not shared by all people. Poverty is the cause that frequently generates inequalities of all kinds, all over the world.

Mankind cannot fully realize the potential if certain social categories are disadvantaged in relation to others. The development of the social economy through the proliferation of social enterprises can contribute to the reduction of social and economic inequalities, to the attenuation of disparities between urban and rural areas, between different geographical areas. Romania's National Sustainable Development Strategy 2030 aims to support the development of productive economic activities in rural areas, increasing the added value in agriculture by encouraging entrepreneurship (including social enterprises), ensuring Internet access for remote work, financial and consultancy services for the development of social affairs.

Repere bibliografice

1. Anemțoaicei, O., Liapi, M. (2012). *Abordarea integratoare de gen. Un ghid pentru economia socială. Manual de intervenție*, Editura Expert, București.
2. Constantinescu, S. (coord.) (2011). *Atlasul Economiei Sociale, Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile*: <http://www.fdsc.ro/library/prometeus/ATLAS.pdf>, ultima accesare aprilie 2021.
3. European Institute for Gender Equality (2017). *Economic benefits of gender equality in the EU*: <https://eige.europa.eu/about>, last accessed April 2021.
4. Fundația „Alături de Voi” (ADV) România (2021). *Curs de antreprenor în economia socială*: <https://academiaadv.ro/ro-curs-antreprenor-in-economia-sociala/>, ultima accesare aprilie 2021.
5. Iftimoaei, C. (2020). „Despre dezvoltare durabilă în vremea coronavirusului”, *Blogurile Ade-*

Bibliographic references

- vărul: https://adevarul.ro/news/societate/despre-dezvoltare-durabila-vremea-coronavirusului-1_5e76184a5163ec4271151919/index.html, ultima accesare aprilie 2021.
6. Institutul de Economie Socială (2021). <http://www.ies.org.ro/>, ultima accesare aprilie 2021.
 7. Institutul Național de Statistică (2021). Baza de date TEMPO-Online: <http://statistici.INSSE.ro:8077/tempo-online/>, ultima accesare aprilie 2021.
 8. Nicolăescu, V., Căce, S., Koumalatsou, E., Stănescu, S. (coord.) (2011), *Economia Socială. Analiză comparativă în opt state membre ale Uniunii Europene*, Editura Expert, București.
 9. Petrescu, C., Neguț, A. (2018). „Social Economy in Romania – From concept to practice”, în *Calitatea Vieții*, XXIX, nr. 4, pp. 317-338.
 10. Petrescu, C. (2013). *Economia socială în contextul dezvoltării locale*, Editura Polirom, Iași.
 11. United Nations (2015). *Transforming our World: Agenda 2030 for Sustainable Development*: <https://sdgs.un.org/2030agenda>, last accessed April 2021.

ECONOMIA SOCIALĂ DIN PERSPECTIVA VIITORULUI

SOCIAL ECONOMY – A VIEW TO THE FUTURE

M.Șt., UPSC, lector universitar Școala de Economie și Management, Universitatea Jiangxi de Medicină Tradițională Chineză, Centrul de Formare Continuă UPS „Ion Creangă” din Chișinău

**Andrei
MUNTEANU**

M.Șt., UPSC, University Lecturer Management and Economy Department, The Jiangxi University of Traditional Chinese Medicine, “Ion Creanga” UPS Center for Continuous Training from Chisinau

Rezumat. *Economia socială constituie baza teoretică a domeniului de relații economico-financiare pe care știința intitulată astfel îl descrie, pentru care produce idei, îi facilitează înțelegerea de către categorii extinse de potențiali cititori și/sau practicieni. Articolul vine să efectueze o analiză comparativă dintre situația din R. Moldova și o serie de țări cu experiență avansată în acest domeniu.*

Cuvinte-cheie: *Economia socială, relații economico-financiare, idei, analiză comparativă.*

Introducere. A scrie despre viitor e ca și cum ai pune în discuție ceva „total necunoscut”, la prima vedere. Cu toate acestea despre viitor se scriu multe, pe diverse dimensiuni ale cunoașterii și intenției de a preconiza viitorul. Mai mult ca în alte domenii aceasta se întâmplă în domeniul științelor economice, sub aspectul de: „prognoze economice”, „planuri cincinale”, „planuri de marketing” și/sau „strategii de dezvoltare”. Economia socială, asemenea tuturor altor științe economice, constituie baza teoretică și acel domeniu de relații economico-financiare pe care știința intitulată astfel îl descrie, îi facilitează înțelegerea pentru categorii extinse de potențiali cititori și/sau practicieni în domeniu. Cu cât mai mult avansăm în timp, cu atât mai mult devine greu a distinge „exact” ce se are în vedere

Abstract. *Social economy is the theoretical basis of a field of economic/financial relations which describes it, for which it produces ideas, facilitates its understanding by extended categories of potential readers and/or practitioners. The article intends to perform a comparative analysis between the situation in the Republic of Moldova and a number of countries with advanced experience in this field.*

Keywords: *Social economy, economic/financial relations, ideas, analysis between.*

Introduction. Writing about the future is like questioning something that seems “totally unknown”. However, much is written about the future, on various dimensions of knowledge and with various intents of predicting the future. This happens particularly in the field of field of economic sciences, in which we often mention phrases like “economic forecasts”, “five-year plans”, “marketing plans” and / or “development strategies”. Just like in the case of other economic sciences, social economy has a theoretical basis, and the field of economic and financial relations that it describes, facilitates its understanding for broad categories of potential readers and / or practitioners in the field.

The further we go in time, the more it becomes difficult to distinguish “exactly” what social economy

prin economia socială ca știință și ce beneficii pot fi obținute din evoluția acesteia. Articolul încearcă să atragă atenția din această perspectivă, prin optica unei analize comparative dintre situația din R. Moldova și o serie de țări cu experiență mai avansată în domeniu. Științele economice evoluează pe măsura avansării conștientizării semnificației acestora în diferite culturi, și/sau țări luate aparte. Opinia că: „Lupta pentru științele economice este o luptă pentru cultură” [1], se pare mai mult decât justificată, în prezent, dar și mai mult în viitor. Un atare punct de vedere contează în unele culturi mai mult decât în altele, din simplu motiv că în trecutul mai recent sau mai îndepărtat, în unele țări ale lumii cu privire la rolul științelor economice în dezvoltare s-au luat decizii de o calitate care a produs dezvoltare autentică, iar în alte culturi, se mai încearcă a remedia omisiunile și/sau erorile din trecut.

Paradoxal e că, cu privire la eventualele „carențe” ale științelor economice se admite mai mult în țările economice deja avansate, care au dat dovadă de performanță, și puțin sau deloc în țările cu economii stagnante sau în criză, în care performanța rămâne un scop nerealizat.

O abordare plauzibilă în acest sens este opinia că economia [ca știință] constituie un univers în sine. Acest univers este foarte variat, de la critici profunde, că în țările economice avansate pluralismul cu privire la rolul științelor economice ca factor al dezvoltării este deschis, tranșant, deseori incomod, critic, axat pe discursuri publice de context ușor-accesibil, chiar dacă se referă la economiile care pot fi recunoscute ca etalon al dezvoltării la

means as a science and what benefits can be obtained from its evolution. From this perspective, the article tries to draw attention on the matter through a comparative analysis of the situation from the Republic of Moldova and a number of countries with more advanced experience in the field. Economic sciences evolve as the awareness of their significance advances in different cultures, and / or countries. The view that: “The struggle for economics is a struggle for culture” [1], seems more than justified now, but even more so in the future. Such a view matters more in some cultures than in others, simply because in the more recent or more distant past, decisions have been made in some countries of the world about the role of economics in development which led to authentic development, while in others, attempts are still made to remedy past omissions and / or errors.

Paradoxically, it is easier to admit possible “deficiencies” of economic sciences in already economically advanced countries, having already shown abilities to perform, and little or not at all in countries with stagnant economies or in crisis, in which performance remains an unrealized goal.

A plausible approach in this regard is that economics [as a science] is a universe in itself. This universe varies from the deep criticism, that in economically advanced countries pluralism regarding the role of economic sciences as a factor of development is open, sharp, often uncomfortable, critical, focused on public discourses of easily accessible context, even if refers to economies that can be recognized as landmarks for global development.

nivel mondial. De ex., revista *The Economist* în 2000 susținea că, „Există dovezi substanțiale că economiștii și-au pierdut treptat poziția de consilieri importanți ai guvernelor [lumii]” [2], că „Mai există o cale lungă de parcurs, până cercetările științifice vor produce dovezi empirice convingătoare cu privire la influența științelor economice și a economiștilor asupra rezultatelor economice. Până la realizarea unor astfel de progrese, economiștii în capacitatea lor științifică, ar trebui să fie atenți în sensul formulării afirmațiilor generale, cu privire la influența științelor economice asupra economiei” [3], și, totodată, pe de altă parte, este bine cunoscută opinia savantului Samuelson, că: „Studierea științelor economice crește valoarea intelectuală a ființelor umane” [4]; cu alte cuvinte studiarea științelor economice crește valoarea beneficiilor intelectuale care pot fi trase din studiarea tuturor altor științe.

De aici o conchidere, deși pare prea timpurie, că succesul științelor economice într-o țară luată aparte depinde de maturitatea și înțelepciunea deschiderii economiștilor și altor factori de interes, către critici; de acel nivel de cultură avansată care este într-o strânsă legătură dintre științele economice și filozofia acestora ca **întruchipare și sintetizare a înțelepciunii ca înaltă prestație și noblețe ale unei științe**. Cu alte cuvinte putem conchide că ne-deschiderea pentru critici teoretice și/sau științifice, ca reflectare a unor eventuale atitudini autoritare față de dezbaterile pluraliste asupra științelor economice într-o țară sau grup de țări, constituie primul semnal că direcția înclină spre eșec și nu invers.

For instance, in 2000, *The Economist* claims that “There is substantial evidence that the economists have subsequently lost their positions as important counselors of [world] governments” [2], that “There is still a long way to go before scientific researches will produce convincing empirical proof on the influence of economic sciences and of economists on economic results. Until such progress is made, economists, in their scientific capacities, should be careful in the sense of formulating general affirmations on the influence of economic sciences on economy” [3]. At the same time, Samuelson’s opinion that “The study of economic sciences increases the intellectual value of human beings” [4]. In other words, studying economic sciences increases the value of intellectual benefits which can be drawn from studying all the other sciences.

Hence a seemingly early conclusion, that the success of economic sciences in a given country depends on the maturity and wisdom of economists and other factors of interest to criticism, of a certain level of advanced culture closely connected to economic sciences and their philosophy as **the embodiment and synthesis of wisdom as the high performance and nobility of a science**. In other words, we can conclude that not accepting theoretical and / or scientific criticism, as a reflection of possible authoritarian attitudes towards pluralistic debates on economic sciences in a country or group of countries, is the first signal that the direction is failing and not inverse.

Economia socială invariabil constituie o știință, o bază teoretică, un domeniu de cercetare și domeniu de activitate. Ca domeniu de activitate indiscutabil își dorește succes. Când privește șansele de a urma o cale spre succes, semnalmamente, corelează strâns cu deschiderea față de critici, deschiderea de a percepe criticile ca presiune pozitivă apriori. R. Moldova are nevoie de o convergență superioară celor de până acum, între științele economice și cele ale educației. Prin educație "populistă" realizarea unui atare deziderat nu va fi posibil. Subsemnatul, consider că economia socială are un rol important în egală măsură cu toate altele, din considerentele reflectate în Tabela 1:

Social economy is, invariably, a science, has its own theoretical basis, a field of research and a field of activity. As a field of activity, the goal is to be successful. As for its path to success, the signals are closely correlated with openness to criticism, to seeing criticism as *a priori* positive pressure. The Republic of Moldova needs, now more than ever, convergence between economic and educational sciences. Through "populist" education it will not be possible to achieve such a goal. This is why we consider that social economy has an equally important role to play in all the other fields of economy, as reflected in Table 1:

Tabela 1: Principalele sectoare ale activităților economice din economia socială în UE

Table 1: The main sectors of economic activities within social economy in the EU

Total Total	100%
Ocuparea forței de muncă și formare continuă Employment and continuous training	14,88%
Mediu/ecologie Environment / ecology	14,52%
Educație Education	14,52%
Dezvoltare economică, socială și comunitară Economic, social and community growth	14,34%
Cultură, arte și recreere Culture, art and recreation	7,08%
Ocrotirea sănătății Health support	6,90%
Asociații de afaceri Business associations	2,00%
Drept, avocație și politică Rights, law and politics	1,63%
Altele Others	4,72%
Servicii sociale Social services	16,70%
Total Total	100%

Tabela 1 relevă că economia socială la nivel european se extinde în proporție de circa 30% în sectoarele educație (14,52%) și formare continuă (14,88%), fapt care în esență susține implicarea distinctă de valoarea a economiei sociale ca factor al dezvoltării economice în țările unde deja este bine dezvoltat ca sector.

Reușitele economiei sociale în R. Moldova vor depinde în primul rând de calitățile decidenților în domeniu, dacă în viitor va deveni doar o „teorie a constatărilor” - cum deja cunoaștem încă mult în spațiul cultural românesc și est-european - sau va deveni o știință a dezvoltării prin creativitate, constructivism, viziune profesionalistă demnă de considerație.

Economia socială în plan comparativ internațional. Dacă pornim de la gândul că „Economia socială este o ramură a științelor economice - și o știință socială - care se concentrează pe relația dintre comportamentul social și economie” [6], cel mai mult pare să fie înrudită cu *economia narativă*, definită ca „... referire la o poveste populară, deoarece se spune în prezent, care pare relevantă pentru interpretarea evenimentelor actuale și a motivației umane” [7, p. 66], deși desigur definiții pot fi mai multe. De o calitate sau alta, economia socială a existat în spațiul cultural românesc dintotdeauna, doar că, mai mult probabil pare să fi fost o manifestare mai mult sau mai puțin „intuitiv-traditionalistă”, acum venindu-i momentul ca acest domeniu esențial să fie plasat pe o bază teoretic-cognitivă inspirată din țările cu economii avansate, în care economia socială a evoluat mai creativ și mai dinamic.

Table 1 shows that, at European level, social economy integrates approximately 30% of the educational (14,52%) and continuous training (14,88%) sectors, which essentially supports the highly important involvement of social economy as factor of growth in the countries in which this sector is already well developed.

The success of social economy in the Republic of Moldova will depend primarily on the qualities of decision-makers in the field, if in the future it will become just a “theory of findings” - as we already know a lot in the Romanian and Eastern European cultural space - or become a science of development through creativity, capacity building, professional vision worthy of consideration.

Social economy at international level. If we start from the premise that “Social economy is a branch of economic sciences – and a social science – focusing on the connection between social behavior and economy” [6], it seems to be mostly connected to *narrative economy*, defined as “reference to a popular story, because it uses the present tense, seeming relevant for interpreting present events and human motivation” [7, p. 66], although, of course, there can be many other definitions. Either bad or good, social economy has always existed in the Romanian cultural space, but more than likely it seems to have been a more or less “intuitive - traditionalist” manifestation. It is the time for this essential field to be placed on a theoretical - cognitive basis inspired by countries with advanced economies, in which social economy has evolved

Lévesque și Mendell de la Concordia University Montreal, cu referință la alte surse, susțin că date teoretice și empirice cu privire la economia socială datează din sec. XIX, dar conceptul nu a căpătat răspândire din nou până în ultima treime a sec. XX [8]. Acest detaliu denotă că economia socială ia amploare în deosebi după anii 1950, timp în care economia globală - până în 2019 - înregistrase o creștere de peste 20 de ori, comparativ cu o creștere de circa 4 ori timp de 650 de ani anterior [9].

Economia socială constituie o contribuție esențială la dezvoltarea economică per ansamblu, dar ramificată distins din evoluția elaborărilor teoretice ale științelor economice din școlile de gândire economică occidentale, în partea covârșitoare a sensului și esenței economiei ca știință. Unul din izvoarele distinse ale economiei sociale este experiența unor combinații dintre sectorul economiei reale cu cercetarea universitară în acest scop. Un exemplu plauzibil în acest sens - Alianța de cercetare comunitar-universitară - din Canada [10], sugerează că succesul domeniului economiei sociale este strâns legat de deschiderea pentru sinergii dintre cercurile universitare cu cercurile de practicieni.

Către începutul anilor 2000 noua economie socială s-a conturat ca subsistem de dezvoltare preponderent în două domenii: „(1) ca strategie de combatere a sărăciei și a excluziunii sociale și profesionale, unde inițiativele răspund nevoilor sociale urgente și situațiilor sociale critice; și (2) crearea de nouă bunăstare, unde inițiativele răspund nu

more creatively and dynamically.

Lévesque and Mendell from the Concordia University from Montreal, also with reference to other sources, claim that theoretical and empirical data about social economy date back to the 19th century, but the concept has started to be discussed again in the last third of the 20th century [8]. This shows that social economy has developed mainly after 1950, during which time the global economy – until 2019 – increased over 20 times, compared to an increase of 4 times during the previous 650 years [9].

Social economy is an essential contribution to economic development as a whole, but distinctly branched from the evolution of theoretical elaborations of economic sciences in Western schools of economic thought, in the overwhelming part of the meaning and essence of economics as a science. One of the distinguished sources of social economy is having combined real economy and university research in the field. A plausible example to this end – The Alliance for University – Community Research from Canada [10], suggests that the success of social economy is closely related to being open to synergies between university theories and practical realities.

Towards the beginning of the 2000s, the new social economy emerged as a subsystem of development mainly in two areas: “(1) as a strategy to combat poverty and social and professional exclusion, in which initiatives respond to urgent social needs and critical social situations; and (2) the creation of a new state of well-being, in which initiatives respond not only to needs but also to new oppor-

doar nevoilor, dar și noilor oportunități în care nici piața și nici statul nu sunt angajate efectiv, dacă în general se implică” [11].

Istoricul de până acum a demonstrat că șansele de succes ale economiei sociale au depins de dezvoltarea economică în general, dar, cu toate acestea, n-ar fi corect să conchidem că aceasta poate fi caracterizarea majoră a economiei sociale și în viitor. În țările cu economii stagnante - cum este și R. Moldova - economia socială ar putea fi o „pistă” de lansare a economiei naționale de o manieră, care alte domenii ale științelor economice încă nu par să fi reușit anterior.

Dacă economia socială în R. Moldova ia o tactică mai progresistă sub aspectul conexiunii dintre sectorul academic și sectorul real al economiei sociale, această combinație poate da un exemplu de o calitate care n-a existat anterior în istoria R. Moldova de după declarația independenței. De ce? Deoarece științele economice de până acum, în R. Moldova, au dat dovadă de o prestație de o calitate, care necesită remediere stringentă, cea mai evidentă dovadă fiind că R. Moldova a înregistrat o contracție economică de peste 2 ori doar ca parte a economiei est-europene (Tabela 2), iar tendința de agravare a continuat, dezvoltarea fiind și prin unele semnale indirecte; sectorul educației inclusiv. Predispoziția tinerilor din R. Moldova de a pleca - în proporții îngrijorătoare (peste 90%) [13] - este un semnal care denotă o vulnerabilitate a economiei naționale fără precedent. Pe deasupra, în 2021, în R. Moldova se înregistrează o agravare a economiei naționale încât Investițiile Străine Directe

tunities in which neither the market nor the state are effectively engaged, if they are generally involved.” [11].

History so far has shown that the chances of success of social economy generally depended on economic development, but, nevertheless, it would not be fair to conclude that this may also be the future major characterization of social economy. In countries with stagnant economies - such as the Republic of Moldova - social economy could be a “track” for launching the national economy in a way that other areas of economics do not seem to have previously succeeded.

If social economy in the Republic of Moldova uses a rather progressive tactic in terms of the connection between the academic sector and the real sector of the field, this combination can give an example of a quality that did not exist in the history of Moldova following its declaration of independence. Why? Because so far economic sciences in the Republic of Moldova have shown there is still room for improvement, the most obvious proof being that the Republic of Moldova registered an economic contraction of over 2 times strictly as part of Eastern European economy (Table 2), and the tendency to become more severe continued, with different indirect signals being received, including from the educational sector.

The worrying predisposition of young people of the Republic of Moldova to leave (over 90%) [13] - shows that the country’s national economy is more vulnerable than ever before. On the other hand, in 2021, the Republic of Moldova registered a worsening of the national economy to

Tabela 2. Cota PIB-ului Republicii Moldova în economia mondială, economia europeană și est-europeană, %

Table 2. The percentage of the gross domestic product of the Republic of Moldova in global, European and East-European economy, %

Cota economiei R. Moldova în: The percentage of the economy of the Republic of Moldova in:	1990	2015	Deviere
Economia globală <i>Global economy</i>	0,017	0,011	-0,006
Economia europeană <i>European economy</i>	0,046	0,037	-0,009
Economia est-europeană <i>East – European economy</i>	0,44	0,22	-0,22

Sursă: În baza datelor Quandl, citat în Pișchina, T. (2017, p. 6) [12].

Source: Quandl data, quoted in Pișchina, T. (2017, p. 6) [12].

au înregistrat o scădere de 20 de ori [14]; scăderea tempoului economiei naționale se înregistra deja înainte de pandemie. În acest sens, decidenții-cheie asupra politicilor educaționale/de formare a economiștilor din R. Moldova, nu pot da vina doar pe „corupția de prin justiție” sau din afara țării, cum se vehiculează în mass-media extensiv, fără să admită esența erorilor comise în sistemul de formare a abilităților și de cultură economică per ansamblu, ca premise importante pentru șansele ieșirii R.M. din criza profundă.

Economia socială, plasată pe conceptul deschiderii invariabile față de gândirea economică occidentală exclusiv, pentru R. Moldova, s-ar putea să constituie acel pilon pe care științele economice anterioare nu au reușit să-l constituie sub influența unei „scuze a tranziției”, de fapt, manifestându-se încă regretabil din cauza nedeshiderii față de nevoia substituirii teoriilor economice vechi cu

the extent that Direct Foreign Investments dropped 20 times [14]; there already existed a decrease in the tempo of the national economy prior to the pandemic. To this end, key decision – makers in educational / training policies of specialists in the field of economy from the Republic of Moldova will not blame only the “corruption of the justice system” or from abroad, as extensively presented in the mass-media, without admitting the errors made in the skill-making system and in the economic culture altogether, as important premises for the country’s overcoming the deep crisis.

Social economy, placed exclusively on the concept of invariable openness to Western economic thought, could be for the Republic of Moldova the pillar that previous economic sciences failed to constitute under the influence of an “excuse of transition”. Regrettably, there is still a lack of openness to the need to replace old economic theories with previously unapplied, lucrative ones,

altele ne-aplicate anterior, lucrative, însușite în primul rând din baza teoretică formată la centrele universitare din țările care au dat dovadă de dezvoltare economică inclusiv; bunăoară: economia educației, economia justiției, economia religiei, mai recent neuroeconomia (vezi: [7]).

E momentul critic în care lucrurile nedorite se scot în evidență exclusiv pentru a păstra valoarea adăugată a criticilor științifice ca și expresie a necesității și dorinței de avansare a gândirii critice în general; ca presiune pozitivă și ca reflectare a maturității și înțelepciunii de a admite că dezvoltarea este strâns legată de calitatea culturii economice, ca și reflectare, la rândul ei a unei gândiri economice de o calitate avansată celei anterioare.

Cu alte cuvinte, dacă în țările occidentale structurile de cooperare între domeniul academic și sectorul real al economiei sociale cunosc un istoric și o experiență mai bogate, în R.M. abia pare să apară o revistă științifico-aplicativă în domeniu, dar marea speranță este că, cel puțin - sub aspectul economiei sociale - nu vor încerca să invoce că, chipurile a fost și „ceva bun” în fosta URSS, așa cum se mai întâmplă deseori cu privire la microeconomie, macroeconomie, teorii economice. Această dorință a multor exponenți ai clasei academice de a mai găsi ceva bun în școala de gândire economică sovietică, deseori îi menține în zona de confort în măsura în care se manifestă doar ca și factori ai reproducerii de noi conținuturi, cu multe clișee economice, dar cu esență de agravare a stagnării; în cazul R.M. pe alocuri de promotori ai „justificării” declinului, întrucât, pentru mulți

acquired primarily from the theoretical basis formed at university centers from countries that have shown a growth of inclusive types economy - of education, the economy of justice, the economy of religion, and, more recently, neuroeconomics. (see: [7]).

We are in critical moment in which the unwanted aspects are pointed out exclusively in order to maintain the added value of scientific criticism as expression of requirement and of the desire to advance in critical thinking in general, as a positive pressure and reflection of the maturity and the wisdom to accept that development is closely related to the quality of economic culture as a reflection, in its turn, of an economic thinking higher than the one previously existing.

In other words, if in Western countries the structures of cooperation between the academic fields and the real sector of social economy share a richer history and experience, in the Republic of Moldova a scientific-applied journal in the field is just being made. The great hope is that at least from the point of view of social economy - they will not try to claim there was “something good” in the former Soviet Union, such as is often the case with microeconomics, macroeconomics, economic theories. Also, many representatives of the academic field try to find something good in the Soviet school of economic thought, often keeping them in a comfort zone from the perspective of new content, with many economic clichés and with an important tendency to maintain their level. In the case of the Republic of Moldova, some of individuals mentioned above can sometimes be promoters of the “justification” of decline,

doritori de a studia economia de la început, este efectiv pierdere considerabilă de avantaje comparative internaționale.

În dezbaterile intense cu privire la rolul teoriilor și ideologiei în dezvoltarea economică, ajungem deja să vedem savanți de origine chineză care recunosc că, salvarea Chinei comuniste a fost făcută de capitalism [15]. Acest exemplu contează pentru a descuraja orice fel de atitudini care se mai pot manifesta în spațiul științelor economice din R. Moldova, unde mai sunt înclinații de a vedea sectorul de educație ca pe un „filtru social” în loc de factor al dezvoltării/de producere. Or, dacă sectorul de formare teoretică a economiștilor, antreprenorilor, în particular, și a culturii economice, în general, va fi abordată în viitor ca factor al dezvoltării umane, cu deschidere față de esența științelor economice, efectiv echivalează cu deschiderea față de importanța alegerii conținuturilor educaționale în formare, și nevoia de **profesori puternici**, conform opiniei unor savanți de la Edtrust.org [16].

Economia socială în R.M., din acest moment în viitor, are șanse mari de a se manifesta ca un factor necesar de „neo-ghidare” a economiei către o cale mai bună, mai promițătoare, care pare să aibă deja și management al subsistemului, de o calitate mai promițătoare. Dacă va reuși sau nu, timpul va arăta. Contează decizii de calitate pe potriva așteptărilor să fie luate astăzi - de la cine învățăm cel mai mult.

În acest sens, atenție aparte merită țările cu experiență evidențiată de cercetările în domeniu (Tabela 3).

because for many who want to study economics from the beginning, it is actually a considerable loss of international comparative advantages.

In the intense debates on the role of theories and ideology in economic development, we already get to see scholars of Chinese origin who acknowledge that capitalism saved communist China [15]. This example is important especially if we want to discourage any kind of attitudes of economic sciences of the Republic of Moldova, where there are still inclinations to see the education sector as a “social filter” instead of a factor of development / production. However, if the theoretical training of economists, entrepreneurs, in particular, and economic culture in general, will be approached in the future as a factor of growth, open to the essence of economics, it is effectively equivalent to openness to the importance of being able to choose the contents of educational training, and the need for **powerful teachers**, in the opinion of some scientists from Edtrust.org [16].

Social economy in the Republic of Moldova, from this moment on, has great chances of being a necessary support for “neo-guidance” of our economy to a better, more promising way, which seems to have already developed a more promising management of the subsystem. If it will succeed or not, time will tell. What matters that quality decisions are made in the present, by the people from whom we have the most to learn and according to expectations.

To this end, a special attention should be given to countries in which research in the field is already at an advanced level (Table 3).

Tabela 3. Numărul absolut și ponderea populației active ocupate în economia socială

Table 3. Absolute number and the percentage of active population employed in social economy

Franța France	9,0%
Germania Germany	6,4%
Italia Italy	9,7%
Polonia Poland	3,7%
Spania Spain	6,7%
Marea Britanie Great Britain	5,6%

Sursă: Liger, Q. et al. 2016 [5], p. 9.

Source: Liger, Q. et al. 2016 [5], p. 9

R. Moldova, pentru a obține un randament cât mai mare din eventuale investiții în dezvoltarea economiei sociale - ca bază teoretică/educațională pentru evoluția de mai departe - ar putea manifesta deschidere față de diferitele practici din țările evidențiate în studiile europene, însă, focusarea pe experiența a 1-2 țări cu cele mai mari cote de populație angajată în economia socială ar fi mult mai benefică și sub aspectul facilitării implementării bunelor practici internaționale de profil. În acest sens Franța și Italia sunt cele mai recomandate.

Concluzii

Economia socială ar trebui să constituie pista științifică majoră de detașare de la iluzia că, chipurile, și „în URSS au fost lucruri bune” în formarea economiștilor.

The Republic of Moldova, if it is to obtain a good result from investments in the field of social economy – as a theoretical / educational basis for further evolution – should be open to different practices from the countries mentioned in European studies. However, focusing on the experiences of 1 - 2 countries with the highest number of employees in the field of social economy could be more beneficial, also from the point of view of implementing international good practices in the field. To this end, France and Italy are the countries to which we should look up the most to.

Conclusions

Social economy should be a major scientific support for detaching from the illusion that in the former USSR “good things were done” to train economists.

Economia socială a beneficiat imens în dezvoltarea distinsă ca ramură științifică din cultura academică occidentală - ca etalon al dezvoltării economice la nivel mondial - dar în țările stagnante sau în declin poate juca rol de catalizator fără precedent al dezvoltării, la nivel macro-sistemic inclusiv, deoarece este posibilă deducerea greșelilor și din țările economic avansate, dar și mai mult din erorile economiilor afectate de criză, unde economia socială pare să aibă spațiu de dezvoltare și mai mult ca în economiile avansate.

Se impune nevoia ca economia socială să promoveze mai deschis - ca parte a dezbaterilor științifice cu privire la rolul teoriilor în dezvoltarea sectorului real al economiei - că evoluția economiei de piață liberă, deși încă nu perfectă cum ne dorim, a constituit un avantaj comparativ incontestabil al procesului sincronizat de dezvoltare a economiei mondiale și calității vieții umane după anii 1950 în deosebi.

Social economy benefited immensely in its development as a scientific branch in Western academic culture - a pillar of economic growth at global level. In non-developing or declining countries, it can play the role of a catalyst for development, including at macro-system level, because it is possible to learn from the mistakes of other more developed countries and from the errors of economies affected by crisis, in which social economy seems to have more space to grow than in advanced economies.

There is the need for social economy to more openly promote - as part of scientific debate about the role of youths in developing the real sector of economy - that the evolution of economy on the free market, despite not being as perfect as we would want it to be, has been an undeniable advantage for the growth of global economy and of the quality of living, particularly after the 1950s.

Bibliografie:

1. McMaken, Ryan (2021). *The Fight over Economics Is a Fight over Culture/Lupta pentru științele economice este o luptă pentru cultură*. La: <http://bit.ly/3bRWEeP>, (vizitat: 16.03.2021).
2. *The Economist*, (2000). *Economics forum: The future of economics/Forum economic: Viitorul științelor economice*. *The Economist*, 4 martie, 2000.
3. Frey, Bruno S. (2006). *How influential is economics?/ Cât de influente sunt științele economice*. În: *De Economist* 154, No. 2, 2006: *Notes and Communications*. Springer, 2006, p. 13.
4. Samuelson, P.A. (2020). *Importance of Study of Economics/Importanța studierii științelor economice*. La: <https://bit.ly/3nrsv8X>, (min. 0.45), (vizitat: 16.11.2020).
5. Liger, Q. et al. 2016. *Social economy study*. Directorate General For Internal Policies Policy Department A: Economic And Scientific Policy/Parlamentul European. *Studiu Economia socială*. Direcția Generală Politici interne Departamentul A: Politică economică și științifică, p. 58. La: <https://bit.ly/3cF2y39>, (vizitat: 30.03.2021).
6. Tarver, Evan (2020). *Social Economics/Economia socială*. Investopedia.com. La: <http://bit.ly/3vz8JNu>, (vizitat: 16.03.2021).
7. Shiller R. J. (2018). *Narrative Economics and Neuroeconomics*. *Finansy: teoriya i praktika = Finance: Theory and Practice/Economie narativă și neuroeconomie*. *Finansy: teoriya i praktika = Finanțe: teorie și practică*, vol. 22, nr. 1, pp. 64-91.

Bibliography:

8. Lévesque, B. și Mendell, M. (2005). *The Social Economy: Approaches, Practices and a Proposal for a New*
9. *Community-University Alliance/Economia socială: abordări, practici și propunere pentru o nouă*
10. *Alianța Comunitar-Universitară. La: <https://bit.ly/3qVYdMM>, (vizitat: 27.03.2021), p. 22*
11. *Vezi: Munteanu, A. (2016). Economics of Education as Guidance on Investments in the National Economy/Economia educației ca orientare pentru investițiile în economia națională. Revista Virtus Nr. 9, 2016, ISSN 2415-3133. La: <http://bit.ly/3rVjibN>, p. 211-214, (vizitat: 17.03.2021).*
12. *Vezi 6, p. 21.*
13. *Vezi 6, p. 23.*
14. *Pîșchina, T., (2017). Competitiveness and Economic Growth through Education and Investments: The Case of Moldova. Eastern European Journal of Regional Studies/Competitivitate și creștere economică prin educație și investiții: cazul Moldovei. Revista Europei de Est de Studii Regionale, Vol. 3, ediția 2, dec. 2017.*
15. *CNTM/ Consiliul Național al Tineretului din Moldova. Peste 90% din tineri ar opta să emigreze pentru locuri de muncă, plătite decent. EL. La: <https://bit.ly/2Nqmv3Y>, (vizitat: 17.03.2021).*
16. *Filip, P. (2021). Briefing de presă Pavel Filip - 24 februarie 2021. La: <http://bit.ly/3sWl3oT>, (vizitat: 5.03.2021).*
17. *Raleigh, Helen (2021). Did Capitalism Save Communist China?/A salvat capitalismul China comunistă? Prager University. La: <https://bit.ly/38HUyMC>, (vizitat: 17.03.2021).*
18. *The Education Trust. Strong Teachers/Profesori puternici. La: <http://bit.ly/3qU79m1>, (vizitat: 17.03.2021).*

E-mail: luimunteanu@yahoo.com

POZIȚIONAREA RESPONSABILITĂȚII SOCIALE CORPORATIVE ÎN RAPORT CU ANTREPRENORIATUL SOCIAL

CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY AND SOCIAL ENTREPRENEURSHIP

Specialist principal
Direcția cooperare
internațională și dezvoltare,
Academia de Administrare Publică

Irina
COIALNIC

Senior specialist
The Department for international
cooperation and development,
Academy of Public Administration

Rezumat. Responsabilitatea socială corporativă (RSC) este definită ca responsabilitate pe care companiile, ca organizații sociale de la microîntreprinderi până la multinaționale o au față de toate părțile implicate în activitatea lor. Responsabilitatea socială corporativă reprezintă procedura prin care companiile interacționează cu societatea în care funcționează, și presupune dezvoltarea unei strategii de implicare în comunitate și un parteneriat cu grupuri sociale.

Cuvinte cheie: Responsabilitatea socială corporativă, antreprenoriat social, afaceri sociale

Termenul de **responsabilitate socială corporativă** are rădăcinile în SUA unde există o tradiție de asumare a responsabilității sociale sub forma ajutorului filantropic, bazat pe obligația morală față de indivizi și față de companie. După cum o dovedesc studiile și realitatea, sensul inițial al responsabilității sociale corporative a fost transformat, între timp, pentru a căpăta o conotație predominant economică, însă criza economică din SUA din anii 80 ai secolului al XX-lea a arătat că succesul economic depinde de contextele sociale [1, p.49].

Începând de la cartea lui Howard Bowen din 1953, *The Social Responsibilities of the Business Man*, teoriile cu privire la responsabilizarea și responsabilitatea socială a corporațiilor s-au dezvoltat într-o literatură de specialitate impresionantă, având însă toate

Abstract. Corporate social responsibility (CSR) is defined as the responsibility that companies, as social organizations from micro-enterprises to multinationals, have towards all parties involved in their activity. Corporate social responsibility is the procedure by which companies interact with the society in which they operate, and involves the development of a strategy of involvement in the community and a partnership with social groups.

Keywords: Corporate social responsibility, social entrepreneurship, social affairs

The phrase **corporate social responsibility** is rooted in the U.S., where social responsibility takes the shape of philanthropic help, according to a moral obligation to individuals and to company. As studies and reality prove, the original meaning of corporate social responsibility has changed in time, taking on a predominantly economic connotation. However, the U.S. economic crisis in the 1980s has shown that economic success depends on social contexts. [1, p.49].

Starting with Howard Bowen's book published in 1953, *The Social Responsibilities of the Business Man*, theories on corporate responsibility and corporate social responsibility have developed into an impressive literature, but all based on rethinking the interaction between com-

la bază regândirea interacțiunii dintre companie și societate. Din acest punct de vedere se poate considera că nucleul fundamental al oricărei discuții despre responsabilitatea socială corporativă trebuie să cuprindă cel puțin următoarele: economie, politică, integrare socială, etică, probleme legate de mediu, probleme legate de legislație. Responsabilitatea socială a corporațiilor – sau activitatea responsabilă a întreprinderilor, cum i se mai spune în unele documente oficiale ale Uniunii Europene, este un concept care desemnează „integrarea voluntară” de către întreprinderi, a preocupărilor sociale și de mediu înconjurător în activitățile lor comerciale și în relațiile lor cu părțile implicate. Această definiție pune în evidență următoarele aspecte:

Cu toate că, în engleză expresia menționează numai responsabilitatea socială, responsabilitatea socială corporativă acoperă aspectele sociale și de mediu.

Responsabilitatea socială corporativă nu este distinctă de strategia și operațiunile comerciale, dimpotrivă, ea trebuie să integreze preocupările socio-ecologice în strategia și operațiunile comerciale.

Responsabilitatea socială corporativă ține de un demers, voluntar, un aspect important al responsabilității sociale corporative este modul în care întreprinderile interacționează cu părțile interesate, atât din interiorul, cât și din exteriorul lor (angajați, clienți, vecini, ONG-uri, puterile publice, etc.) [1, p.170].

Termenul **activitate responsabilă** se referă în esență la asigurarea succesului economic al unei firme prin includerea unor considerente sociale și ecologice în activitățile fir-

pany and society. From this point of view, it can be considered that the fundamental core of any discussion on corporate social responsibility must include at least the following: economics, politics, social integration, ethics, environmental and legislation issues.

Corporate social responsibility - the responsible activity of companies, as it is also called in some official documents of the European Union, is a concept designating the company's "voluntary integration" of social and environmental concerns in their activities and in their relations with different parties. This definition highlights the following aspects:

Despite the fact that in English the term refers only to social responsibility, corporate social responsibility also covers social and environmental aspects;

Corporate social responsibility is not distinct from business strategy and operations, on the contrary, it must integrate socio-ecological concerns into business strategy and operations;

Corporate social responsibility is a voluntary approach, an important aspect of corporate social responsibility is the way in which companies interact with stakeholders, both inside and outside companies (employees, customers, neighbors; NGOs, public authorities, etc.) [1, p.170].

The phrase **responsible activity** essentially refers to ensuring the economic success of a company by including social and environmental considerations in the company's activities. In other words, it means meeting customer demands while

mei. Cu alte cuvinte, înseamnă a satisface solicitările clienților având în același timp grijă și de așteptările altor oameni, cum sunt angajații, furnizorii și comunitatea din jur. Înseamnă a contribui în mod pozitiv față de societate și a gestiona impactul ecologic al firmei. Acest lucru poate aduce beneficii directe firmei asigurând competitivitatea pe termen lung.

Companiile cu un comportament responsabil din punct de vedere social atunci când ele merg mai departe de exigențele legale minime și de obligațiile impuse prin convențiile colective pentru a răspunde unor nevoi societale. În mod ideal, responsabilitatea socială corporativă este un scenariu de tipul **win-win**, prin care întreprinderile cresc profitabilitatea lor și beneficiile societății în același timp. Responsabilitatea socială corporativă permite întreprinderilor, indiferent de dimensiunea acestora să contribuie la concilierea ambițiilor economice, sociale și ecologice printr-o cooperare cu partenerii lor. În acest sens, responsabilitatea socială corporativă a devenit un concept din ce în ce mai important atât în lume, cât și în UE și se înscrie în dezbaterile despre mondializare, competitivitate și dezvoltare durabilă. În Europa, încurajarea responsabilității sociale corporative reflectă necesitatea de a apăra valori comune și de a spori sensul solidarității și a coeziunii [1, p.171].

Trebuie subliniat că responsabilitatea socială corporativă nu este un remediu miraculos, iar practicile care țin de aceasta sunt suficiente, prin ele însele, ca să fie atinse rezultatele legate de creșterea economică și de locurile de muncă [1, p.173].

Termenul de antreprenor social

taking care of other people's expectations, such as employees, suppliers and the surrounding community. It means contributing positively to society and managing the company's environmental impact, with possible direct benefits to the company by ensuring long-term competitiveness.

Companies show socially responsible behavior when they go beyond the minimum legal requirements and obligations imposed by collective agreements to meet societal needs. Ideally, corporate social responsibility is a **win-win** scenario, in which companies increase their profitability and the benefits of society at the same time. Corporate social responsibility allows companies, regardless of their size, to contribute to reconciling economic, social and environmental ambitions through cooperation with their partners. From this respect, corporate social responsibility has become an increasingly important concept both in the world and in the E.U. and is part of the debates on globalization, competitiveness and sustainable development. In Europe, the encouragement of corporate social responsibility reflects the need to uphold common values and increase the sense of solidarity and cohesion [1, p.171].

We must emphasize the fact that corporate social responsibility is not a miraculous solution, and its related practices are, in themselves, sufficient to reach the expected results when it comes to economic and employment growth [1, p.173].

The phrase **social entrepreneur** (motivated to improve society, a

(motivată să îmbunătățească societatea, sectorul nonprofit puternic fiind considerat la fel de esențial pentru a menține calitatea vieții societății așa cum este și o economie bună) poate apărea ca fiind relativ nou, dar nu suntem în situația unui fenomen nou. Se consideră că activitățile nonprofit operează cu strategii proactive pentru a defini relații și echilibrate cu clienții și constituenții, cu guvernul, cu finanțatorii și cu comunitatea, utilizând dedicarea pentru misiune ca forță conducătoare [1, p.196]

Termeni precum **întreprindere socială**, **antreprenoriat social** și mulți alții similari sunt frecvent folosiți în literatura de specialitate dedicată instrumentelor menite să rezolve probleme precum sărăcia. Deși aceste noțiuni sunt folosite în cele mai variate feluri, în general ele fac referire la concepte derivate fie din sfera afacerilor bazate pe profit, fie din cea a organizațiilor nonprofit. Prin urmare, nu sunt același lucru cu ceea ce eu numesc **afacere socială**.

Antreprenoriatul social implică un demers individual. Este vorba de o inițiativă cu un impact social a unui antreprenor cu o viziune socială. Poate fi vorba de o inițiativă fără obiective comerciale, de o activitate de caritate sau, pur și simplu, de afaceri cu sau fără profit personal. Unii antreprenori sociali își desfășoară proiectele în cadrul unor organizații neguvernamentale, în vreme ce alții se implică în activități bazate pe profit. Prin contrast cu antreprenoriatul social, afacerea socială are un tip foarte specific de activitate – o companie fără pierderi și fără dividende, dar cu un obiectiv social. O afacere socială poate urmări obiective similare cu

strong not-for-profit sector being considered as essential for maintaining the quality of life of society as it is a good economy) may appear to be relatively new but we are not in a new phenomenon. Not-for-profit activities use proactive strategies to define balanced relationships with clients and constituents, with the government, funders and the community, its mission statement being its driving force. [1, p.196]

Phrases like **social enterprise**, **social entrepreneurship** and many others are often used in specialized literature dedicated to tools for solving problems such as poverty. Although being used in a variety of ways, they generally refer to concepts derived either from the field of profit-based businesses or from that of not-for-profit organizations. Therefore, they are not the same as what we call **social business**.

Social entrepreneurship involves an individual approach. It is an initiative with a social impact developed by an entrepreneur with a social vision. It can be an initiative without commercial objectives, a charity activity or, simply, a business with or without personal profit. Some social entrepreneurs run their projects in non-governmental organizations, while others engage in for-profit activities. In contrast to social entrepreneurship, the social business has a very specific type of activity - a company without losses and without dividends, but with a social objective. A social business may pursue objectives similar to those pursued by some social entrepreneurs, but its specific structure makes it distinctive and unique [2, p.25].

cele vizate de unii antreprenori sociali, dar structura ei specifică o face să fie distinctivă și unică [2, p.25].

Jerr Boschee și Jim McClurg arătau în 2003 că definiția antreprenoriatului social cotate ca fiind cea mai comună - cea dată în 1998 de profesorul J. Gregory Dees de la Universitatea Stanford University - conține o omisiune fundamentală, nementionându-se venitul câștigat și permițând astfel autofelicitatea ca fiind **antreprenorial**, fără a se urmări însă în mod serios durabilitatea sau autosuficiența, revenind anual la aceeași donatori individuali, fundații și agenții guvernamentale. Dees a evidențiat cinci factori definitorii pentru antreprenoriatul social: adoptarea unei misiuni pentru a crea și a susține valoarea socială și nu doar valoarea privată; recunoașterea și urmărirea fără încetare de noi oportunități pentru a servi această misiune; angajarea într-un proces de continuă inovație, adaptare și învățare; acționarea cu îndrăzneală fără a fi limitat de resurse existente în mod curent, expunerea unui simț înalt de contabilitate pentru constituenții serviți și pentru rezultatele create.

În opinia lui Boschee și a lui McClurg un antreprenor social este orice persoană în orice sector care utilizează strategii de obținere a veniturilor pentru a urmări un obiectiv social, antreprenorul social diferind de antreprenorul tradițional în două importante moduri: antreprenorii tradiționali acționează frecvent într-o manieră responsabilă din punct de vedere social (inclusiv, de exemplu, utilizând practici prietenoase față de mediu), eforturile lor fiind însă doar indirect atașate problemelor sociale, în timp ce strategiile de obținere a veniturilor antre-

În 2003, Jerr Boschee and Jim McClurg pointed out that the most common definition of social entrepreneurship, given in 1998 by the Stanford University Professor J. Gregory Dees, contains the fundamental omission of not mentioning the income earned and thus allowing it to be considered as **entrepreneurial** without having as goals sustainability or self-sufficiency, appealing each year to the same individual donors, foundations and government agencies. Dees highlighted five defining factors for social entrepreneurship: adopting a mission to create and sustain social value and not just private value; recognizing and constantly pursuing new opportunities to serve this mission; engaging in a process of continuous innovation, adaptation and learning; acting boldly without being limited by currently existing resources, exposing a high sense of accountability to the constituents served and the results created.

According to McClurg's and Boschee, a social entrepreneur is anyone in any sector who uses income-generating strategies to pursue a social goal, the social entrepreneur being different from the traditional entrepreneur in two important ways. Traditional entrepreneurs often act responsibly from a social point of view (including, for example, using environmentally friendly practices), but their efforts are only indirectly linked to social problems. The strategies of social entrepreneurs for earning income are directly related to their mission. The activity of traditional entrepreneurs is ultimately measured by financial results, the

prezidenților sociali sunt legate direct de misiunea lor; activitatea antreprenorilor tradiționali este măsurată în final de rezultate financiare, succesul sau eșecul firmelor lor fiind determinate de abilitatea lor de a genera profituri pentru deținătorii firmelor, în timp ce antreprenorii sociali sunt conduși de o linie de bază dublă, respectiv un amestec de returnuri financiare și sociale, profitabilitatea nefiind singurul scop, iar profiturile fiind reinvestite în misiune, mai degrabă decât a fi distribuite acționarilor. Boschee și McClurg țin să facă însă distincție între inovatori (visătorii care creează mereu prototipuri, fiind însă rareori priviți în cele din urmă de viabilitatea financiară a ceea ce ei fac etc.), **antreprenori** (constructorii care transformă prototipurile în preocupări curente, viabilitatea financiară constituind singurul cel mai important aspect a ceea ce fac) și **manageri profesionali** (persoane sau corp corporativ, cărora li se încredințează proprietatea în mod legal în vederea obținerii unor beneficii pentru anumiți indivizi sau pentru utilitate publică, gestionând încrederea în acord cu termenii și condițiile agreeate verbal sau în scris), fiind nevoie de toți aceștia, în evoluția unei organizații sănătoase, la timpuri diferite. Însă, rareori posedă un individ mai mult decât una dintre cele trei abilități, de unde și semnificația omului potrivit la locul potrivit, dincolo de precaritatea resurselor. Ei subliniază diferența dintre cultura nonprofitului tradițional (indiferent de gradul de inovație, nu are încredere în piețele de capital, preferă colaborarea în loc de concurență, subestimează capacitățile productive ale lucrătorilor săi dezavantajați, nu-și asuma riscuri) și cultura nonprofitului antreprenorial, antreprenorii având o

success and failure of their companies being determined by their ability to generate profit for business owners, while social entrepreneurs are driven by a double guideline – a mix of financial and social returns, profitability not being the only goal, and profits being reinvested in the mission rather than being re-distributed to shareholders.

Boschee and McClurg also tend to distinguish between **innovators** (the dreamers always creating prototypes, rarely taking advantage of the financial viability of what they do, etc.), **entrepreneurs** (builders who turn prototypes into current concerns, financial viability being the only most important aspect of what they do) and **professional managers** (the individual or corporate bodies who are legally entrusted with the property in order to obtain benefits for certain individuals or public utilities, managing trust in accordance with the terms and conditions agreed verbally or in writing), all of which are needed in the evolution of a healthy organization, at different times. However, there is rarely an individual to possess more than one of the three abilities, hence the importance of the right person at the right place, regardless of the limited number of resources.

They emphasize the difference between the **traditional not-for-profit culture** (regardless of the degree of innovation, there is no trust in capital markets, collaboration is preferred to competition, productive capabilities of its disadvantaged workers are underestimated, no risks taken) and **entrepreneurial not-for-profit culture**, in which

toleranță mai mare la risc, o mai mare apreciere a marjelor și o dorință de a concura. Se pledează pentru o mai bună înțelegere a antreprenorialului social, punând accentul nu pe contribuții caritabile, subsidii guvernamentale și dependență eternă, ci pe venit obținut, durabilitate și autosuficiență [1, p.196].

O afacere socială este direct implicată în schimbarea situației economice și sociale a celor săraci sau în generarea de astfel de beneficii în folosul celor mulți. Este foarte probabil ca 95% din resursele unei companii axate pe maximizarea profitului să fie folosite pentru a genera profit, în timp ce restul de 5% (în cel mai bun caz) să fie alocate programelor de CSR. În schimb, o companie socială își dedică 100% resursele pentru a crea o lume mai bună.

Conceptul de responsabilitate socială corporatistă poate face referire la unele reguli de civism corporatist pe care unii lideri ai mediului de afaceri încearcă să le respecte.

Nu toate companiile sunt și nici nu ar trebui să fie afaceri sociale – e firesc. Cu toate acestea, chiar și companiile obișnuite, orientate spre maximizarea profitului, trebuie să respecte principiile fundamentale de responsabilitate în afaceri.

Primul dintre aceste principii de responsabilitate corporatistă, pe care fiecare om de afaceri ar trebui să-l respecte, este acela de a lua toate măsurile ca afacerea respectivă să nu pună în pericol viața nimănui. Mi-ar plăcea ca directorii companiilor să depună toți un jurământ prin care să-și ia angajamentul că afacerile lor nu vor genera nici un fel de risc. Asta înseamnă că ar trebui să administreze companiile respective cu

entrepreneurs have greater tolerance to risk, greater appreciation of margins and a desire to compete. Actions are taken for a better understanding of social entrepreneurship, focusing not on charitable contributions, government subsidies and eternal dependence, but rather on the income earned, sustainability and self-sufficiency [1, p.196].

A social business is directly involved in changing the economic and social situation of the poor and in generating other such benefits for the benefit of the many. It is very likely that 95% of a company's resources focusing on profit maximization will be used to generate profit, while the remaining 5% (at the best) will be allocated to CSR programs. Instead, a social company dedicates 100% of its resources to creating a better world.

The concept of corporate social responsibility can refer to some rules of corporate citizenship that some business leaders try to follow.

Not all companies are and should not be social businesses - it's natural. However, even ordinary, profit-oriented companies believe that maximizing profit must adhere to the fundamental principles of business responsibility.

The first of these principles of corporate responsibility, which every businessman should respect, is to take all measures so that the business does not endanger anyone's life. We would like managers of companies to take an oath to make a commitment that their business will not generate any risk. This means that they should manage those companies very carefully - for example,

multă chibzuință – de exemplu, să pună preț pe siguranța la locul de muncă sau să realizeze produse și servicii care să poată fi folosite în siguranță.

În același timp, ar trebui să prevenă poluarea mediului sau încălzirea globală. Sunt de părere că o companie care se declară responsabilă din punct de vedere social ar trebui să respecte cel puțin aceste norme.

Cel de-al doilea principiu al responsabilității în afaceri presupune ceva mai mult. Conform acestuia, o companie trebuie să acționeze în așa fel încât, în urma activităților ei, mediul înconjurător să fie mai curat decât era înainte ca aceasta să-și înceapă activitatea. Cu alte cuvinte, nu este suficient că o companie să nu polueze, aceasta trebuie să își aducă sprijinul la curățarea mediului, lăsându-l mai curat decât l-a găsit.

Nu este suficient să realizăm produse ce nu dăunează oamenilor – este necesar să și creăm produse sănătoase și sigure, care să le ușureze viața.

Nu în ultimul rând, cel de-al treilea principiu al responsabilității sociale corporatiste prevede respectarea standardelor sociale și politice instituite de către autoritățile naționale și internaționale. Acest lucru presupune respectarea legilor și prevederilor referitoare, printre altele, la siguranța locului de muncă, protecția mediului sau integritatea fiscală.

Însă, el mai înseamnă și să contribuie în mod activ la bunăstarea societății, atât la nivel local, cât și național și global. Companiile ce promovează responsabilitatea socială corporatistă trebuie să se străduiască să acționeze responsabil, generând beneficii prin politicile, procedurile și practicile lor de afaceri.

Respectând aceste principii, pu-

to value safety at work or to make products and services that can be safely used.

At the same time, it should prevent environmental pollution or global warming. We believe that a company claiming to be socially responsible should comply with at least these rules.

The second principle of business responsibility involves something more. According to it, a company must act in such a way that, as a result of its activities, the environment is cleaner than it was before it started the activity. In other words, it is not enough for a company not to pollute, it must also support in cleaning the environment, leaving it cleaner than it originally was.

It is not enough to make products that do not harm people - it is also necessary to create healthy and safe products that make their lives easier.

Last but not least, the third principle of corporate social responsibility provides for the observance of social and political standards established by national and international authorities. This implies compliance with laws and regulations relating, among other things, to workplace safety, environmental protection and fiscal integrity.

But it also means actively contributing to the well-being of the society, both locally, nationally and globally. Companies that promote corporate social responsibility must strive to act responsibly, generating benefits through their policies, procedures and business practices.

By following these principles, we can create companies whose economic objectives do not conflict

tem crea companii ale căror obiective economice să nu intre în conflict cu cele sociale. Dimensiunea socială a activităților firmelor implică realizarea unui echilibru între câștigurile financiare ale acționarilor și beneficiile nefinanciare aduse unui număr mare de oameni. Nu există nici un motiv care să împedice existența unor astfel de companii – astfel de obiective sociale sunt perfect compatibile cu logica economică a pieții. Repet, însă, în aceste situații nu este vorba de afaceri sociale, așa cum le definesc eu.

Să luăm, de pildă, cazul companiei THE SUN SCHINES For ALL. E vorba de o companie axată pe profit, înființată de către antreprenorul social Fabio Rosa, firmă care furnizează energia solară pentru zonele rurale din Brazilia. Fabio Rosa a studiat statele din Rio Grande do Sul, stat plasat în extrema sudică a Braziliei, unde puțini locuitori sunt brânșiți la rețeaua electrică a regiunii. El a constatat, astfel, că aproape 70% din familii cheltuiau lunar cel puțin 11 dolari pe surse de energie precum kerosen, lumânări, baterii și gaz petrolier lichefiat. Era vorba de aceeași sumă de bani pe care acei oameni ar fi putut-o folosi pentru a închiria un sistem complet de electricitate pe baza de energie solară pentru uz domestic.

Un astfel de sistem este neagresiv față de mediu, mult mai sănătos și ușor adaptabil la spațiul înconjurător [2, p.25].

Afacerile sociale înseamnă detașarea totală de modelul existent al afacerilor, și nu o acomodare a noilor obiective în vechiul cadru de afaceri. Veți putea resimți adevăratul impact al afacerilor sociale doar când vă veți desprinde cu totul de ceea ce ține de câștigul financiar personal.

with the social ones. The social dimension of companies' activities involves striking a balance between the financial gains of shareholders and the non-financial benefits to a large number of people. There is no reason to prevent the existence of such companies - such social objectives are perfectly compatible with the economic logic of the market. I repeat, however, in these situations it is not about social affairs, as we define them.

Let's take for instance, the case of the company entitled THE SUN SCHINES For ALL. It is a profit-oriented company, founded by the social entrepreneur Fabio Rosa, providing solar energy for rural areas in Brazil. Fabio Rosa studied the states from Rio Grande do Sul, a state located in the extreme South of Brazil, where few inhabitants are connected to the region's electricity grid. He found that nearly 70% of families spent at least \$11 a month on energy sources such as kerosene, candles, batteries and liquefied petroleum gas. It was the same amount of money that those people could have used to rent a complete solar-powered electricity system for domestic use.

Such a system is not aggressive with the environment, it is a lot healthier and much more adaptable to the environment [2, p.25].

Social businesses mean complete detachment from the existing business models, and not an accommodation of new objectives in the old business framework. We will only be able to feel the true impact of social affairs when we completely detach ourselves from the personal financial gain.

Să spunem lucrurilor pe nume: profitul poate fi extrem de atrăgător. De îndată ce va intra în sânge, veți deveni sclavul său.

Asta e problema capitalismului care, de altfel, poate fi o forță extrem de creatoare și eficientă pentru a genera beneficii. Bazându-se exclusiv pe maximizarea profitului, capitalismul a creat sărăcie. Dar a creat și iluzia prosperității pentru toți – un vis eșuat de la bun început. Acesta este motivul pentru care în Europa s-a hotărât ca guvernele să se ocupe de problemele sociale, precum sărăcia, șomajul, educația și sănătatea. Statele europene au fost suficient de inspirate încât să-și dea seama de incapacitatea capitalismului de a rezolva aceste probleme.

Dar în țările în curs de dezvoltare, guvernele nu au autoritatea morală, abilitățile manageriale și nici resursele materiale pentru a crea bunăstarea de care se bucură europenii. Iar în alte țări, precum Statele Unite ale Americii, normele culturale și politice împiedică guvernele să se implice în rezolvarea problemelor sociale. Pentru acest motiv și pentru altele e necesar un nou mecanism economic. Afacerile sociale pot constitui acest mecanism, atâta vreme cât lasă deoparte strategia de maximizare a profitului. A te implica în afaceri sociale este ca și cum te-ai afla în zona de nefumători – chiar și un mic pufăit distruge întregul efort[2, p.35].

Teoretic, puterile guvernamentale ar trebui să îi prezinte pe toți membrii unei societăți și, în consecință, să fie principalele responsabile pentru găsirea unor soluții la problemele sociale, ce creează suferință comunităților. În unele țări dezvoltate, acest lucru se întâmplă într-o măsură mai mare sau

It's safe to admit that profit can be extremely attractive. As soon as you taste success, you will become its slave.

This is the problem of capitalism, which, moreover, can be an extremely creative and effective force to generate benefits. Relying solely on maximizing profit, capitalism has created poverty. But it also created the illusion of prosperity for all - a failed dream from the very beginning. That is why in Europe it has been decided that governments deal with social issues such as poverty, unemployment, education and health. European states have been inspired enough to realize the inability of capitalism to solve these problems.

In developing countries, governments lack the moral authority, managerial skills and material resources to create the well-being that Europeans enjoy. And in other countries, such as the United States, cultural and political norms prevent governments from getting involved in solving social issues. For this reason and others, a new economic mechanism is needed. Social businesses can be this mechanism, as long as they separate the profit maximization strategy. Getting involved in social businesses is like being in a non-smoking area - even a sniff can destroy an entire effort [2, p.35].

In theory, governments should represent all members of a society and, consequently, be primarily responsible for finding solutions to social problems affecting communities. In some developed countries, this is happening to a greater or lesser extent. In reality, government

mai mica. În realitate, instituțiile guvernamentale cad pradă unor interese secundare, specific partidelor politice și unor indivizi corupți. Iată de ce sunt necesare afacerile sociale. Dacă instituțiile guvernamentale ar fi reușit să rezolve cele mai dificile probleme ale umanității, nu am mai fi avut nevoie de afaceri sociale. Însă în toată lumea, atât în țările dezvoltate cât, și în cele sărace există o serie de probleme sociale ce îi afectează în mod deosebit pe oameni – dependența materială, șomajul, infraționalitatea, lipsa unui adăpost și a îngrijirii medicale, poluarea mediului, obezitatea, bolile cronice... și lista poate continua [2, p.41].

Antreprenoriatul face parte din natura umană. Afacerile sociale reprezintă o nouă și interesantă cale de a ne exprima această natură. Ele nu se referă doar la cei care nu se împacă cu restrictiva și egoista urmărire a profitului care marchează afacerile tradiționale, ci și la cei care se simt bine în lumea afacerilor actuale. Oricine poate întreprinde afaceri sociale. Fiecare este binevenit să găsească rolul ce i se potrivește cel mai bine – investitor, administrator, consilier, promotor marketer, manager, furnizor, producător, prestator de servicii sau orice altceva. Ceea ce contează este implicarea și găsirea propriei căi prin care fiecare să poată schimba ceva în bine [2, p.44].

Criza din zilele noastre ne-a amintit valorosul adevăr, că toți locuitorii planetei sunt, fără îndoială, interconectați [2, p.179].

Orice om resimte o anumită suferință atunci când se irosește o viață. Până la urmă, acea viață irosită ar putea să aibă potențialul de a deveni medicul care salvează viața propriului nostru nepot sau omul de știință care

institutions fall prey to secondary interests, specific to political parties and corrupt individuals. This is why it is necessary to have social businesses. If government institutions had succeeded in solving the most difficult problems of humanity, social businesses would no longer be needed. But all over the world, both in developed and poor countries, there are a number of social problems that particularly affect people - material dependence, unemployment, crime, homelessness and health care, environmental pollution, obesity, chronic diseases... and the list goes on [2, p.41].

Entrepreneurship is part of human nature. Social businesses are a new and interesting way to express it. They refer not only to those who do not come to terms with the restrictive and selfish pursuit of profit that marks traditional business, but also to those who feel good in today's business world. Anyone can do social businesses. Everyone is welcome to find their best suiting role - investor, administrator, advisor, marketer, manager, supplier, producer, service provider or anything else. What matters is getting involved and finding your own way for everyone to change for the better [2, p.44].

The current crisis has reminded us a valuable truth, that all the inhabitants of the planet are, without a doubt, inter-connected [2, p.179].

As individuals, we feel a certain suffering when a life is wasted, especially since it could have the potential to become the doctor who saves our nephew or the scientist who invents a mechanism that can save the world from global warming or the

inventează un mecanism ce va salva lumea de la încălzirea globală sau artistul care va da naștere unei uluitoare opere de artă ce ne va îmbogăți viața la o vârstă înaintată [2, p.181].

Afacerile sociale vor da drept de prioritate săracilor și vor păstra profiturile în interiorul țărilor sărace, în loc să le lase să se scurgă în afară spre îmbogățirea celor care sunt deja bogate. Construirea de economii puternice în țările sărace prin protejarea interesului național de companiile străine prădătoare va fi centrul de interes pentru afacerile sociale de mâine.

In concluzie, putem evidenția că responsabilitatea socială corporativă exprimă obligațiile pe care corporațiile le au față de alte grupuri din societate decât acționarii, obligații mergând dincolo de cerințele legii sau de litera contractului, implicând prin urmare acțiune voluntară dincolo de lege, etica managerială este strâns legată de responsabilitatea socială, fără a fi însă identică, ea vizând un comportament direcționat către un sistem de valori acceptat în mod social.

Cel mai important este că noua structură economică internațională trebuie să se bazeze pe conștientizarea faptului că avem deja la dispoziție toate instrumentele necesare depășirii problemelor sociale cu care ne confruntăm în prezent.

artist who will give birth to an amazing work of art that it will enrich life at an advanced age [2, p.181].

Social affairs will give priority to the poor and will keep profits inside poor countries, instead of letting them run out to enrich those who are already rich. Building strong economies in poor countries by protecting the national interest from predatory foreign companies will be the focus of interest for tomorrow's social businesses.

To conclude, corporate social responsibility expresses obligations that corporations have, in society, with respect to groups, other than their shareholders, obligations going beyond the requirements of the law or the letter of the contract, therefore involving voluntary action beyond the law, managerial ethics being closely linked to social responsibility, but without being identical, aiming at a behavior directed towards a socially accepted value system.

Most importantly, the new international economic structure must be based on the awareness that we already have all the tools we need to overcome the social problems we are currently facing.

BIBLIOGRAFIE

1. BORTUN DUMITRU, (coordonator) *Responsabilitatea socială corporativă: de la relații publice la dezvoltarea durabilă*, Tritonic, 2012
2. MUHAMAD YUNUS în colaborare cu KARL WEBER, „Dezvoltarea afacerilor sociale”, *Noua formă a capitalismului, menită să răspundă celor mai presante nevoi ale umanității*, București, 2010
3. Debbasch Ch., *La science administrative dans les pays de L'Europe occidentale continentale*, în *Revue internationale des sciences administratives*, nr. 1-2/1978, Bruxelles

E-mail: ira.coialnic@mail.ru

IMPACTUL ECONOMIEI SOCIALE ASUPRA INTEGRĂRII PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

THE IMPACT OF THE SOCIAL ECONOMY ON THE INTEGRATION OF PEOPLE WITH DISABILITIES

*Asistent marketing și comunicare UTIL
DECO, întreprindere socială de inserție
& unitate protejată autorizată*

**INGRID
ENACHE**

*marketing and communication
assistant, UTILDECO, work integration
social enterprise & protected unit*

Rezumat. Izbucnirea neașteptată a pandemiei Covid-19 a dus la consecințe dramatice asupra situației economice, sociale și sanitare din întreaga lume. Persoanele cu dizabilități, în special, au fost afectate în mod disproporționat de restricțiile și de măsurile de distanțare socială. Pentru o redresare economică durabilă și echitabilă, Uniunea Europeană a propus o serie de măsuri de sprijin pentru această categorie vulnerabilă de persoane. Noua strategie privind drepturile persoanelor cu dizabilități (2021-2030) și Planul de acțiune pentru economia socială demarat de către Comisia Europeană își propun să accelereze integrarea persoanelor cu dizabilități, în special prin promovarea și creșterea vizibilității întreprinderilor sociale și de inserție, îmbunătățirea accesului întreprinderilor sociale la fondurile europene, precum și crearea unui ecosistem propice care să le permită funcționarea pe piața unică, în mod egal cu alte tipuri de companii. Misiunea acestor întreprinderi este transformarea dizabilității în abilitate. La nivelul Europei, întreprinderile sociale de integrare în muncă (WISE) încadrează aproape 3 milioane de angajați cu dizabilități, dovedind încă o dată că economia socială are cel mai mare impact asupra integrării persoanelor cu dizabilități.

În acest articol vom dezbate situația actuală a ocupării persoanelor cu dizabilități din România, barierele cu care se confruntă aceste persoane în demersul lor de a se angaja, precum și câteva recomandări și exemple de bune practici pentru o integrare eficientă a persoanelor cu dizabilități.

Cuvinte cheie: persoane cu dizabilități, integrare, economie socială, întreprinderi sociale, unitate protejată, UtilDeco

Abstract. The unexpected outbreak of the Covid-19 pandemic has led to dramatic consequences for the economic, social and health situation around the world. People with disabilities, in particular, have been disproportionately affected by the restrictions and the social distancing measures. For a sustainable recovery, the European Union proposed a series of support measures for this vulnerable category of people. The new Strategy on the Rights of Persons with Disabilities (2021-2030) and the Social Economy Action Plan launched by the European Commission aim to accelerate the integration of people with disabilities, by promoting and increasing the visibility of social enterprises and work integration social enterprises, improving their access to the European funds, as well as creating an ecosystem that allows them to operate in the open market, with equal chances with other types of companies. The mission of these social enterprises is to transform disability into ability. At European level, social work integration enterprises (WISEs) employ almost 3 million people with disabilities, proving once again that the social economy has the greatest impact when it comes to the integration of people with disabilities.

In this article we will discuss the current employment situation of people with disabilities in Romania, the barriers that these people face in their approach to employment, as well as some recommendations and examples of good practices for an effective integration of people with disabilities.

Keywords: disability, integration, social economy, work integration social enterprises, UtilDeco

Introducere

Ne confruntăm cu un moment foarte dificil ce necesită acțiuni colective și soluții comune: criza provocată de Covid-19, schimbările climatice, inegalitățile exacerbate, lipsa locurilor de muncă de calitate, precum și dezangajarea democratică. Este un moment crucial în istoria europeană și mondială, în care ne confruntăm cu o pandemie care ia vieți și distruge mijloacele de trai, în special ale celor vulnerabili și marginalizați din societățile noastre. Izbucnirea neașteptată a pandemiei Covid-19 a dus la consecințe dramatice asupra situației economice, sociale și sanitare din Europa și din întreaga lume. Este nevoie de un răspuns fără precedent pentru a restabili progresul economic și social.

Acțiunile întreprinse de întreprinderile și organizațiile din economia socială au arătat cum valorile și natura lor de a pune oamenii în centrul modelului de afaceri, le face să fie extrem de receptivă la nevoile, vizibilitatea și incluziunea persoanelor cu dizabilități, care au fost afectate în mod disproporționat de criză și de măsurile de distanțare socială. Economia socială propune soluții care să ofere oportunități egale pentru toți și care să împuternicească comunitățile și indivizii din toate categoriile de viață - cu o atenție specială pentru unul dintre cele mai marginalizate grupuri, persoanele cu dizabilități.

Ocuparea duce la creșterea autonomiei personale, la creșterea nivelului de trai și la un risc mai scăzut de dependență de beneficii sociale. Toate persoanele cu dizabilități trebuie să aibă oportunitatea de a-și dezvolta competențele și de a-și împlini poten-

Introduction

We are facing a very difficult time that require collective action and common solutions: the crisis caused by Covid-19, climate change, exacerbated inequalities, lack of quality jobs, and the democratic disengagement. It is a crucial moment in the European and world history, when we are facing a pandemic that takes lives and destroys livelihoods, especially of the more vulnerable and marginalized in our societies. The unexpected outbreak of the Covid-19 pandemic has led to dramatic consequences for the economic, social and health situation in Europe and around the world. An unprecedented response is needed to restore economic and social progress.

The actions taken by the Social Economy enterprises and organizations have shown how their values and the nature of putting people at the heart of their business model, make them extremely receptive to the needs, visibility and inclusion of people with disabilities, who have been disproportionately affected by the Covid-19 crisis and the social distancing measures. Social Economy proposes solutions that provide equal opportunities for all and which empower communities and individuals from all walks of life, with a special focus on one of the most marginalized groups, people with disabilities.

Employment leads to increased personal autonomy, increased living standards and a lower risk of social benefits dependency. All people with disabilities must have the opportunity to develop their skills and fulfill their creative and productive poten-

țialul creativ și productiv, de a le pune în practică în cadrul unui loc de muncă incluziv, accesibil și adaptat, care să le asigure un nivel decent de trai.

Un raport al Forumului european al persoanelor cu dizabilități (European Disability Forum) arată că doar 50,8% dintre persoanele cu dizabilități din Uniunea Europeană sunt angajate, un contrast puternic cu 74,8% dintre persoanele fără dizabilități care sunt angajate.

În România, ocuparea persoanelor cu dizabilități este menționată ca prioritate în toate documentele strategice publice privind ocuparea în general, precum și în cele privind integrarea persoanelor cu dizabilități. Care este însă realitatea ocupării persoanelor cu dizabilități în România?

Conform datelor oficiale de la Autoritatea Națională pentru Persoanele cu Dizabilități (ANPD), la data de 30 septembrie 2020, numărul persoanelor cu dizabilități era de 854.965 persoane (reprezentând 3,63% din populația României), din care 416.064 persoane adulte cu vârsta de 18-64 ani, care, teoretic, ar putea să se angajeze în funcție de capacitatea de muncă.

Un raport realizat de Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții (ANDPDCA) și Banca Mondială, relevă că doar 12% dintre persoanele cu limitări severe au un loc de muncă, aceasta fiind cea mai scăzută rată de ocupare înregistrată comparativ cu celelalte țări ale Uniunii Europene pentru persoanele cu limitări severe, cu o diferență de peste trei ori mai mari între România și cele mai bine plasate țări.

În interiorul grupului de persoane cu limitări severe, care înregistrează cel mai ridicat procent de persoane de-

tial and to put them into practice in an inclusive, accessible and adapted workplace that ensures them a decent standard of living.

A European Disability Forum report shows that only 50.8% of people with disabilities in the European Union are employed, a stark contrast to 74.8% of people without disabilities who are employed.

In Romania, the employment of people with disabilities is mentioned as a high priority in all public strategic documents on employment and on the integration of people with disabilities. But what exactly is the reality of employment of people with disabilities in Romania?

According to official data from the National Authority for Persons with Disabilities (ANPD), as of September 30, 2020, the number of persons with disabilities was 854,965 persons (representing 3.63% of the Romanian population), of which 416,064 adults aged 18-64 years old, who, theoretically, could be hired depending on their work capacity.

The National Authority for the Rights of Persons with Disabilities, Children and Adoptions (ANDPD-CA) and World Bank report shows that only 12% of people with severe disabilities have a job, which is the lowest employment rate for people with severe limitations compared to other European Union countries, with a difference three times greater between Romania and the best placed countries. Within the group of people with severe limitations, who register the highest percentage of people decoupled from the labor market, there are certain sub-cate-

cuplate de la piața muncii, există anumite sub-categorii care se confruntă cu un cumul de factori de excludere de la piața muncii. 88% din tinerii 16-34 de ani și 94% dintre cei 50-64 de ani sunt inactivi economic, adică nu sunt pe piața muncii și nici nu sunt în căutarea unui loc de muncă. De asemenea, 90% dintre persoanele cu limitări severe din mediul rural și 90% dintre cele cu limitări severe care nu au absolvit învățământul primar sunt inactivi.

Barierile în calea ocupării persoanelor cu dizabilități apar la nivelul „mediului”.

Însăși definiția pe care Organizația Mondială a Sănătății o folosește pentru dizabilitate, subliniază că dizabilitatea “rezultă din interacțiunea dintre persoane cu o problemă de sănătate și factori personali și de mediu – atitudini negative, mijloace de transport și clădiri publice inaccesibile, sprijin social limitat.” Dizabilitatea este rezultatul tuturor barierelor ridicate de societate în fața persoanelor cu anumite deficiențe. Prin urmare alături de conceptul de “persoană cu dizabilități” trebuie tratate și barierele externe (“disabling society”).

În România, persoanele cu dizabilități sunt puse în situația de a aborda piața muncii în absența oricărui reper cu privire la abilitățile, limitările și așteptările lor. Autoevaluarea slabă a șanselor de ocupare, cuplată cu un sistem de asistență socială pasiv, fără stimulente de ocupare, descurajează persoanele cu dizabilități să își caute un loc de muncă. Pregătirea pentru piața muncii ar fi îmbunătățită de o evaluare vocațională care să identifice abilitățile de muncă ale persoanelor cu dizabilități.

gories that face an accumulation of factors of exclusion from the labor market. 88% of young people aged 16-34 and 94% of those aged 50-64 are economically inactive, i.e. they are not in the labor market and are not looking for a job. Moreover, 90% of people with severe limitations in rural areas and 90% of those with severe limitations who have not completed primary education are inactive.

Barriers to the employment of people with disabilities appear at the level of the “environment”.

The very definition that the World Health Organization (WHO) uses for disability emphasizes that disability “results from the interaction between people with a health problem and personal and environmental factors - negative attitudes, inaccessible means of transport and public buildings, limited social support.” Disability is the result of all the barriers raised by society in the face of people with certain disabilities. Therefore, along with the concept of “person with disabilities”, external barriers (“disabling society”) must also be treated.

In Romania, people with disabilities are put in a position to approach the labor market in the absence of any prior guideline regarding their abilities, limitations and expectations. A poor self-assessment of employment opportunities, coupled with a passive social assistance system without employment incentives, demotivates people with disabilities to seek employment. Preparing for the labor market would be enhanced by a vocational assessment that identifies the work skills

Pentru o integrare eficientă, ocuparea ar trebui să fie asistată, în cazul în care persoana cu dizabilități are nevoie, în toate fazele: formare, căutarea unui loc de muncă, aplicare, interviu, activitate la locul de muncă.

Angajarea persoanelor cu dizabilități - efecte profunde la nivel individual și la nivelul întregii economii

Companiile care angajează persoane cu dizabilități pot beneficia de o gamă variată de competențe, talente și calificări cu care vin la pachet persoanele cu dizabilități, această forță de muncă incluzivă reflectând, la rândul ei, diversitatea clienților și a comunităților în care aceste companii activează. [Studiile](#) au arătat că angajații cu dizabilități au o rată de retenție mai mare, o participare mai bună și mai puține incidente de sănătate și securitate la locul de muncă decât cei fără dizabilități.

Persoanele cu dizabilități pot reprezenta o sursă importantă de forță de muncă pentru angajatorii din domeniile cu deficit de angajați, cum ar fi IT&C (Tehnologia Informației și Comunicațiilor), retail sau call-center. Aceste domenii au fost afectate de efectele pandemiei de coronavirus, însă rămân printre sectoarele care sunt în căutare de forță de muncă și care pot oferi cadrul necesar în care o persoană cu dizabilități să își poată desfășura activitatea.

Întreprinderile din economia socială aduc o contribuție importantă prin impactul social produs de ocuparea persoanelor din grupuri vulnerabile, prin îmbunătățirea calității ocupării forței de muncă și a egalității de șanse, precum și prin oferta

of people with disabilities. For effective integration, employment should be assisted at all stages, if the person with disabilities needs: training, job search, application, interview, work activity.

Employment of people with disabilities - profound effects at the individual level and at the level of economy as a whole

Companies that employ people with disabilities can benefit from a wide range of skills, talents and qualifications that come with people with disabilities, this inclusive workforce in turn reflecting the diversity of customers and communities in which these companies operate. [Studies](#) have shown that employees with disabilities have a higher retention rate, better participation and fewer health and safety incidents at work than those without disabilities.

People with disabilities can be an important source of labor for employers in areas with a shortage of employees, such as IT&C (Information and Communication Technology), retail or call-center. These areas have been affected by the effects of the coronavirus pandemic, yet they remain among the sectors that are looking for labor and can provide the necessary framework in which a person with disabilities can work.

Social economy enterprises make an important contribution through the social impact produced by the employment of people from vulnerable groups, by improving the quality of employment and equal opportunities, as well as by providing social services. Social Economy

de servicii sociale. Economia socială propune un model care să răspundă într-un mod echitabil mai întâi nevoilor oamenilor și ale comunităților.

Potrivit Comitetului Economic și Social European, se estimează că economia socială din Europa reprezintă 2,8 milioane de entități și întreprinderi sociale, care angajează peste 13,6 milioane de locuri de muncă plătite, adică 6,3% din populația activă și generează 8% din PIB-ul UE. La nivel european, întreprinderile sociale de integrare pe piața muncii a grupurilor vulnerabile încadrează aproape 3 milioane de angajați cu dizabilități.

În data de 3 martie 2021, Comisia Europeană a lansat noua strategie privind drepturile persoanelor cu dizabilități (2021-2030). Această strategie își propune să genereze conștientizarea contribuției actuale și a potențialului viitor al sectorului pentru realizarea obiectivelor de dezvoltare durabilă și dezvoltarea unei Europe fără bariere, în care persoanele cu dizabilități să poată participa pe deplin în societate și să se bucure de drepturile lor fundamentale.

Strategia privind drepturile persoanelor cu dizabilități include lansarea unui pachet pentru îmbunătățirea rezultatelor pe piața muncii, prin măsuri de consolidare a competențelor de angajare și a serviciilor de integrare socio-profesională, combaterea stereotipurilor, asigurarea sănătății și siguranței la locul de muncă, scheme de reabilitare profesională în caz de boli cronice sau accidente, explorarea locurilor de muncă protejate în cadrul unităților protejate autorizate, și tranziția către locuri de muncă adaptate pe piața liberă a muncii.

Comisia Europeană a inițiat, de

proposes a model that responds in a fair way to the needs of people and communities.

According to the European Economic and Social Committee, the European social economy is estimated at 2.8 million social entities and enterprises, employing more than 13.6 million paid jobs, i.e. 6.3% of the active population, and generating 8% of EU GDP. At European level, work integration social enterprises (WISEs) sum up around 3 million employees with disabilities.

On March 3rd 2021, the European Commission launched the new strategy on the rights of people with disabilities (2021-2030). This strategy aims to raise awareness of the current contribution and future potential of the sector in achieving the goals of sustainable development and the development of a barrier-free Europe, in which people with disabilities can fully participate in society and enjoy their fundamental rights. The strategy on the rights of people with disabilities includes a package to improve labor market outcomes through measures to strengthen employment skills and socio-professional integration services, combat stereotypes, ensure health and safety at work, vocational rehabilitation schemes in the event of chronic illness or accident, the exploration of sheltered employment within authorized sheltered units, and the transition to adapted jobs on the free labor market.

The European Commission has also launched an Action Plan for the Social Economy which aims to increase the visibility of social and integration enterprises, support them

asemenea, un plan de acțiune pentru economia socială prin care își propune creșterea vizibilității întreprinderilor sociale și de inserție, sprijinirea acestora pentru a genera inovații sociale și tehnologice, îmbunătățirea accesului întreprinderilor sociale la fondurile europene, precum și crearea unui ecosistem propice dezvoltării întreprinderilor și organizațiilor din domeniul economiei sociale, care să le permită funcționarea pe piața unică, pe picior de egalitate cu alte tipuri de companii.

Această nouă legislatură europeană aduce multe oportunități pentru binomul economie socială–persoane cu dizabilități și demonstrează încă o dată rolul pe care economia socială îl poate juca pentru a accelera integrarea persoanelor cu dizabilități, prin ocuparea forței de muncă și furnizarea de servicii de bază, la toate nivelurile societății și ale economiei.

Prin intermediul întreprinderilor și al organizațiilor din economia socială, persoanele cu dizabilități au șansa să obțină calificări, să-și găsească un loc de muncă, să se bucure de alte domenii ale vieții care nu le-ar fi în mod normal accesibile și să nu se mai simtă ca niște spectatori neputincioși pe scena vieții, ci ca cetățeni activi cu drepturi depline, cu posibilitatea de a contribui în mod activ în societate.

Întreprinderile sociale și în special întreprinderile sociale de inserție (Work Integration Social Enterprises), includ persoanele cu dizabilități în structurile lor de guvernare, permițând participarea lor la luarea deciziilor importante. Misiunea acestor întreprinderi este transformarea dizabilității în abilitate, recâștigarea independenței prin abilitare. Emanciparea

to generate social and technological innovations, improve access for social enterprises to European funds, as well as creating an ecosystem conducive to the development of social economy enterprises and organizations, which would allow them to operate in the Single Market, on an equal footing with other types of companies.

This new European legislature brings many opportunities for the Social Economy—people with disabilities binomial and demonstrates once again the role that the Social Economy can play in accelerating the integration of people with disabilities, through employment and the provision of basic services at all levels of society and economy.

Through social economy enterprises and organizations, people with disabilities have the chance to gain qualifications, find a job, enjoy other areas of life that would not normally be accessible to them, and no longer feel like helpless spectators on the stage of life, but as active citizens with full rights, with the possibility to actively contribute to society.

Social enterprises, and WISEs in particular, include people with disabilities in their governance structures, enabling them to participate in important decision-making. The mission of these companies is to transform disability into ability, to achieve independence through empowerment. Emancipation is the process of becoming stronger and more confident, especially in controlling one's life and claiming one's rights. Social Economy cultivates this attitude, acting not only for peo-

este procesul de a deveni mai puternic și mai încrezător, mai ales în a-și controla viața și a-și revendica drepturile. Economia socială cultivă acest lucru, acționând nu numai pentru persoanele cu dizabilități, ci împreună cu ei.

Unitatea protejată și întreprinderea socială de inserție UtilDeco - model de bune practici

Unitatea protejată UtilDeco este singura întreprindere socială din România care a fost inclusă în raportul și catalogul modelelor de bune practici publicat de Rețeaua Europeană a Întreprinderilor Sociale de Inserție (ENSIE) și este prezentată ca un exemplu de bune practici în domeniul incluziunii persoanelor cu dizabilități, alături de alte 3 întreprinderi sociale, din Croația, Italia și Grecia.

Achizițiile de la UtilDeco ajută companiile să maximizeze valoarea economică și în același timp să creeze valoare socială. Orice achiziție de la UtilDeco înseamnă valoare socială pentru că profitul integral este investit în crearea și menținerea locurilor de muncă pentru persoanele cu dizabilități și funcționarea Centrului de zi pentru copii și tineri în dificultate.

UtilDeco este exemplul care demonstrează că unitățile protejate și întreprinderile sociale pot găsi soluții în perioade dificile. UtilDeco a fost înființată în plină criză economică, în 2008. A creat peste 100 de locuri de muncă pentru persoanele cu dizabilități și a calificat sute de tineri în atelierele protejate din Iași, Constanța și Tg. Mureș, până când a fost nevoită să înceteze activitatea din Constanța și Tg. Mureș, ca urmare a OUG 60/2017. De atunci, activitatea UtilDeco se desfășoară doar în sediul din Iași.

La fix 3 ani de la dezastrul generat

ple with disabilities, but *together with them*.

UtilDeco, protected unit and Work Integration Social Enterprise - good practice model

UtilDeco is the only Romanian protected unit and social enterprise that has been included in the report and catalogue of good practice models published by the European Network of Social Enterprises (ENSIE). UtilDeco is presented as an example of good practice in the field of inclusion of people with disabilities, along with 3 other social enterprises from Croatia, Italy and Greece.

Purchases from UtilDeco help companies maximize economic value and, at the same time, create social value. Any purchase from UtilDeco means social value because the 100% of the profit is invested in creating and maintaining jobs for people with disabilities and the administration and running of a Day Center for children and young people in difficulty.

UtilDeco is the example that demonstrates that protected units and social enterprises can find solutions in difficult times. UtilDeco was founded in the midst of the 2008 economic crisis. It created over 100 jobs for people with disabilities and qualified hundreds of young people in sheltered workshops in Iași, Constanța and Tg. Mureș. As a result of Government Emergency Ordinance no. 60/2017, UtilDeco had to close its workshops in Constanța and Tg. Mureș and maintain its activity in its headquarters in Iași.

At exactly 3 years after the disaster generated by GEO 60/2017, Law 193/2020 was approved, which up-

de OUG 60/2017, s-a aprobat Legea 193/2020 care actualizează Legea 448/2006 și permite companiilor, instituțiilor publice cu peste 50 de angajați să efectueze achiziții în cuantumul a 50% din taxa pe dizabilitate datorată lunar la bugetul de stat. Acest proiect de lege a fost propus de Angela Achiței, președintele Fundației „Alături De Voi” România și fondatorul UtilDeco, alături de alți reprezentanți din sector.

Spiritul de a inova și de a crea soluții este caracteristic liderilor vizionari din economia socială

Din august 2020 și până în prezent, au fost autorizate 29 de unități protejate, ceea ce a dus la angajarea a 180 de persoane cu dizabilități. Numărul lor este în creștere și se estimează că până la sfârșitul anului vor fi autorizate peste 100 de unități protejate. În plină pandemie, în octombrie 2020, UtilDeco a reușit să creeze noi locuri de muncă pentru 4 persoane cu dizabilități.

Profitul economic – un instrument esențial pentru asigurarea impactului social

UtilDeco a fost înființată de Fundația „Alături de Voi” România (ADV România) în anul 2008, ca soluție de angajare pentru tinerii cu dizabilități, a celor care vin din sistemul de protecție al copilului sau din familii cu probleme, reușind să creeze în timp peste 100 de locuri de muncă, din care minim 40% pentru persoane cu dizabilități. UtilDeco oferă servicii de arhivare și depozitare documente, producție de echipamente de protecție, tipografie și servicii de SSM și SU (Securitate și Sănătate în Muncă și Situații de Urgență).

Fundația „Alături de Voi” România a mai înființat alte două întreprinderi sociale, JobDirect și WISE Travel. JobDirect a fost înființată în mai 2016 ca

dates Law 448/2006 on the protection of people with disabilities and allows companies and public institutions with over 50 employees to make purchases in the amount of 50% of the disability tax due monthly to the state budget. This bill was proposed by Angela Achiței, president of the Close to You Foundation (ADV Romania) and the founder of UtilDeco, along with other representatives in the sector.

The spirit of innovating and creating solutions is a characteristic feature of the Social Economy visionary leaders

From August 2020 until now, 29 protected units have been authorized, which has led to the employment of 180 people with disabilities. Their number is growing and it is estimated that more than 100 protected units will be authorized by the end of the year. In the midst of the pandemic, in October 2020, UtilDeco managed to create new jobs for 4 people with disabilities.

Economic profit - an essential tool in ensuring social impact

UtilDeco was founded by Close to You Foundation (ADV Romania) in 2008, as an employment solution for young people with disabilities, people from the child protection system or from troubled families, managing to create over 100 jobs over time, of which at least 40% for people with disabilities. UtilDeco offers archiving and document storage services, production of protective equipment, printing, and Occupational Safety and Health (OSH) services.

In addition to UtilDeco, ADV Romania has set up two other social enterprises, JobDirect and WISE.

Agenție de Plasare și Asistență la Locul de Muncă, și oferă servicii de evaluare, testare, consiliere, formare profesională, mediere și plasare pe piața muncii, respectiv job coaching pentru persoane cu dizabilități sau din grupuri vulnerabile. WISE.travel a fost înființată în august 2016 și oferă servicii travel și organizări de evenimente, iar 50% din profit este donat către ONG-uri și întreprinderi sociale.

În 2020, Grupul ADV România – reprezentat de Fundația „Alături de Voi” România, UtilDeco, JobDirect și WISE.travel, număra 69 de angajați, dintre care 35% persoane cu dizabilități și din categorii vulnerabile. Cifra de afaceri pe anul 2020 a fost de 812.755 €, iar veniturile non-profit s-au ridicat la 1.071.251 €, profit care a fost reinvestit în întregime în programe sociale. Pe lângă componenta socială, ADV România contribuie și la bugetul de stat, ca orice altă societate comercială. Doar în 2020, ADV România a plătit taxe și impozite în valoare de 386.960 €, iar TVA-ul plătit la bugetul de stat s-a ridicat la valoarea de 76.377 €.

Cum se măsoară impactul pe care îl au întreprinderile sociale în integrarea persoanelor cu dizabilități? Prin statisticile oficiale, sau prin modul în care reușesc să transforme viețile oamenilor? Visele, fricile, micile victorii – toate aceste experiențe nu pot fi cuantificate în cifre.

„Nu mi-am imaginat niciodată că o persoană cu dizabilități, fără experiență profesională și fără studii finalizate poate primi o asemenea șansă. Mai ales în plină pandemie, în contextul în care atât de mulți oameni și-au pierdut locurile de muncă sau li s-au redus drastic veniturile luna-

travel. JobDirect was established in May 2016 as an Employment and Assistance Agency, and offers assessment, testing, counseling, training, mediation and placement services, respectively job coaching for people with disabilities or vulnerable groups. WISE.travel was established in August 2016 and offers travel services and event organization, and 50% of the profit is donated to NGOs and social enterprises.

In 2020 the ADV Romania Group – represented by UtilDeco, JobDirect, WISE.travel and “Close to You” Foundation, had a total of 69 employees, of which 35% are people with disabilities and from vulnerable categories. In the same year, ADV Romania had a turnover of € 812,755 and the non-profit revenues amounted to € 1,071,251, 100% of the profit being reinvested in social programs. In addition to the social component, ADV Romania also contributes to the state budget, like any other business. In 2020 alone, ADV Romania paid taxes in the amount of € 386,960, and the VAT paid to the state budget amounted to € 76,377.

How can we measure the impact of social enterprises in the integration of people with disabilities? Through official statistics, or through how they manage to transform people’s lives? Dreams, fears, small victories - all these experiences cannot be quantified in numbers.

“I’ve never imagined that a person with disabilities, with no professional experience and with no completed studies can receive such a chance. Especially in the midst of a pandemic, in the context in which so many people have lost their jobs or their

re.” ne-a mărturisit o tânără care și-a găsit primul job la 35 de ani. Tânăra a fost angajată la unitatea protejată UtilDeco în octombrie 2020, la scurt timp de la activarea unităților protejate. ”Din octombrie și până acum, viața mi s-a schimbat radical. Fiecare zi este o nouă oportunitate de a învăța ceva nou, de a acumula experiență și încredere în forțele proprii. Mă trezesc în fiecare dimineață cu entuziasm și cu un scop clar în minte. M-am reînmatriculat la facultate pentru că vreau mai mult de la viață.”, a continuat tânăra. „A fost un proces lung și anevoios, însă acum pot spune că am curaj să mă privesc în oglindă și să-mi spun că sunt mândră de mine. Știu că sunt pe drumul cel bun, chiar dacă mi-a luat mai mult timp decât altor persoane ca să ajung până aici. Important e să nu renunți niciodată.”

Concluzii

Persoanele cu dizabilități au un aliat în antreprenorii sociali dedicați, care reușesc să întrerupă cercul vicios al dependenței de beneficii sociale și să le faciliteze tranziția spre o participare activă în societate și în comunitate. Când vrei să ajuți pe cineva, nu-i dai un pește, ci o undiță și îl înveți să pescuiască. Când vrei să ai impact în viața unei persoane cu dizabilități, îl ajuți să își recâștige independența prin abilitare.

Cu cât vom avea mai multe întreprinderi sociale de inserție în România și în regiune, cu atât mai multe persoane din categoriile vulnerabile, persoane care sunt percepute doar ca beneficiari de ajutor social, vor reuși să se integreze pe piața muncii și să devină persoane independente financiar și social.

monthly income has been drastically reduced.”, a young UtilDeco employee confessed. The young woman got her first job at the age of 35, at the protected unit UtilDeco in October 2020, shortly after the activation of the protected units. “From October until now, my life has changed radically. Every day is a new opportunity to learn something new, to gain more experience and self-confidence. I wake up every morning with enthusiasm and a clear purpose in mind. I re-enrolled in college because I want more from life.”, she continued. “It’s been a long and difficult process, but now I can look at myself in the mirror and tell how I am proud of myself. I know I’m on the right track. Even though it took me longer than other people to get here. The important thing is to never give up.”

Conclusions

People with disabilities have a reliable ally in the dedicated social entrepreneurs who manage to break the vicious circle of social benefits dependency and to facilitate their transition to active participation in society and the community. When you want to help someone, you don’t give them a fish, but a fishing rod and you teach them to fish. When you want to make an impact in the life of a person with disabilities, you help them regain their independence through empowerment.

The more social enterprises will be set up in Romania and in the region, the more vulnerable people who are perceived only as beneficiaries of social assistance, will be able to be fully integrated on the labor market and become financially and socially independent individuals.

Referințe**References**

1. *Diagnoza situației persoanelor cu dizabilități în România – Raport realizat de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare/Banca Mondială.* (<http://anpd.gov.ro/web/wp-content/uploads/2021/03/ANDPDCA-adulti-cu-handicap-evolutii-trim-III-2020-Buletin-statistic.pdf>)
2. *Social Economy for the full inclusion of people with disabilities - Social Economy Europe (SSE)* (https://www.socialeconomy.eu.org/wp-content/uploads/2020/12/SEE_SocialEconomy-4-the-inclusion-of-People-with-Disabilities.pdf)
3. *Evoluții în domeniul protecției persoanelor cu dizabilități – Buletin statistic trimestrul III, 2020 - Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții (ANDPCA)* <http://andpdca.gov.ro/w/wp-content/uploads/2020/12/Diagnoza-situatiei-persoanelor-cu-dizabilitati-in-Romania-2020-RO.pdf>

MANAGEMENTUL SISTEMULUI DE DETERMINARE A DIZABILITĂȚILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

THE MANAGEMENT OF THE SYSTEM FOR DISABILITY DETERMINATION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

*Director interimar, Consiliul
Național pentru Determinarea
Dizabilității și Capacității de Muncă*

**Stela
PÎNZARI**

*Acting Director, The National
Council for Determination of
Disability and Work Capacity*

Rezumat. *Autorul tratează în acest articol esența problematicii dizabilității care a fost și este abordată, în principal, din perspectiva a trei modele: cel individual, de inspirație medicală. În Republica Moldova, problematica dizabilității a fost tratată aproape constant din perspectiva medicală, ceea ce a determinat abordări cu tentă caritabilă și influențe negative asupra politicilor sociale sectoriale din domeniu, în special în ceea ce privește integrarea socială, profesională și traiul independent al persoanelor cu dizabilități.*

Cuvinte-cheie: *management, dizabilitate, calitatea vieții, incluziune socială, structuri teritoriale, clasificarea internațională a funcționării, dizabilității și sănătății, gradul de invaliditate, expertiza.*

Organizația Națiunilor Unite (ONU), în baza Convenției privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, utilizează următoarea definiție: "Persoanele cu dizabilități includ acele persoane care au deficiențe fizice, mentale, intelectuale sau senzoriale de durată, deficiențe care, în interacțiune cu diverse bariere, pot îngreuna participarea deplină și efectivă a persoanelor în societate, în condiții de egalitate cu ceilalți".

Republica Moldova a ratificat Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CDPD) în anul 2010. Ratificarea obligă Statul să pună în acord legislația și procedurile din domeniul dizabilității

Abstract. *The authors address in this article the essence of the problematic disability that has been and is approached, mainly, from the perspective of three models: the individual, medical inspiration. In the Republic of Moldova, the issue of disability has been treated almost constantly from a medical perspective, which has led to charitable approaches and negatively influences sectoral social policies in the field, especially in terms of social integration, professional and independent living of people with disabilities.*

Keywords: *management, disability, quality of life, social inclusion, territorial structures, international classification of functioning, disability and health, degree of disability, expertise.*

The United Nations Convention on the Rights of Persons with Disabilities defines persons with disabilities the following way: "Persons with disabilities include those who have long-term physical, mental, intellectual or sensory impairments which in interaction with various barriers may hinder their full and effective participation in society on an equal basis with others".

The Republic of Moldova ratified the CRPD in 2010, this meaning that the government had to align the legislation and procedures in the field of disabilities to the principles and the articles in the Convention. To this end, and more precisely to guarantee

cu principiile și articolele Convenției. În acest scop, și mai precis pentru a garanta oportunități egale ale persoanelor cu dizabilități în accesul la servicii și măsuri de sprijin în comunitate, în vederea participării depline, Guvernul Republicii Moldova a inițiat în anul 2013 o reformă a sistemului de determinare a dizabilității, în acord cu prevederile Strategiei de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități 2010–2013, în Legea nr. 169 din 09.07.2010. Unul dintre obiectivele acestei strategii a fost "Elaborarea și aprobarea unei noi metodologii de determinare a dizabilității la copii și la adulți, în conformitate cu prevederile CIF - Clasificării Internaționale a Funcționării, Dizabilității și Sănătății".

Ca parte a planului de implementare a Strategiei de incluziune a persoanelor cu dizabilități, Guvernul Republicii Moldova a prevăzut o reformă a sistemului național de determinare a dizabilității, pentru a aduce acest sistem în sincronizare cu CDPD și CIF.

Reformarea sistemului național de determinare a dizabilității a demarat în anul 2013, când prin Hotărârea Guvernului nr. 65 din 23 ianuarie 2013 „Cu privire la determinarea dizabilității și capacității de muncă” a fost reformat și reorganizat Consiliul Republican de Expertiză Medicală a Vitalității în Consiliul Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă. Schimbările în sistemul de determinare a dizabilității au fost stabilite în baza identificării unor multiple impedimente, inclusiv: până în anul 2013, determinarea dizabilității era divizată între două instituții - în cazul copiilor se realiza de către Consiliile medicale consultative din cadrul instituțiilor medico-sanitare

equal opportunities for people with disabilities in access to services and support measures in the community, with a view to full participation, the Government of the Republic of Moldova initiated in 2013 a reform of the disability determination system, in accordance with the provisions of the 2010–2013 Strategy for social inclusion of persons with disabilities from the Law number 169 of 09.07.2010. One of the objectives of this strategy was "To develop and approve a new methodology for determining disability in children and adults, in accordance with the provisions of the ICF".

As part of the implementation plan of the Strategy for Inclusion of Persons with Disabilities, the Government of the Republic of Moldova stipulated a reform of the national system for determining disability, in order to synchronize the system with the stipulations of the CRPD and ICF.

The reform of the national system for determining disability started in 2013, when by Government Decision no. 65 of January 23rd, 2013 with respect to determining disability and work capacity, the Republican Council of Medical Expertise of Vitality became the National Council for Determining Disability and Work Capacity. The changes in the disability determination system were established according to several impediments. Until 2013 disability determination was divided between two institutions. In the case of children, it was performed by the Medical Advisory Councils within public medical institutions, subordinated to the Ministry of Health. In

publice, din subordinea Ministerului Sănătății, iar în cazul adulților – de către Consiliile de expertiză medicală a vitalității din subordinea Ministerului Muncii, Protecției Sociale și Familiei. În același timp, determinarea dizabilității se efectua în exclusivitate de către medici în baza diagnosticului și simptomelor, iar stabilirea gradului de severitate a dizabilității se solda cu accesul persoanelor cu dizabilități la prestații și alte beneficii sociale, fără a se pune accent pe abilitățile, capacitățile, potențialul persoanei și pe recomandările de incluziune educațională, angajare în câmpul muncii, acces la servicii sociale de suport etc.

În anul 2013, Guvernul Republicii Moldova și-a propus să reformeze sistemul național de determinare a dizabilității, în concordanță cu standardele și bunele practici internaționale, odată cu adoptarea Strategiei de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2010–2013 (Legea nr. 169 din 09.07.2010). Unul dintre obiectivele Strategiei a fost *„Elaborarea și aprobarea unei noi metodologii de determinare a dizabilității la copiii și la adulți, în conformitate cu prevederile Clasificării Internaționale a Funcționării, Dizabilității și Sănătății”* (în continuare CIF).

Obiectivul principal al reformării sistemului de determinare a dizabilității și capacității de muncă constă în îmbunătățirea procesului de determinare a dizabilității în vederea asigurării examinării obiective și imparțiale a persoanelor, fiind în corespundere standardele internaționale în acest domeniu.

În rezultatul identificării problemelor și a lacunelor din sistemul actual de determinare a dizabilității și capacității

the case of adults, disability was determined by the Councils of medical expertise of vitality subordinated to the Ministry of Labor, Social Protection and Family. At the same time, the determination of disability was made exclusively by doctors based on diagnosis and symptoms, and determining the severity of disability resulted in the access of people with disabilities to benefits and other social benefits, without focusing on skills, abilities, the person's potential and on the recommendations of educational inclusion, employment, access to social support services, etc.

In 2013, the Government of the Republic of Moldova aimed at reforming the national system for determining disability, in accordance with international standards and good practices when they adopted the Strategy for Social Inclusion of Persons with Disabilities for 2010–2013 (The Law 169 from 09.07.2010). One of the objectives of the Strategy was to *“To develop and approve a new methodology for determining disability in children and adults, in accordance with the provisions of the International Classification of Functioning, Disability and Health”* (hereinafter ICF).

The main objective of the reform of the system for determining disability and work capacity is to improve the process of determining disability in order to ensure the objective and impartial examination of persons, being in line with international standards in this field.

As a result of identifying problems and gaps in the current system for determining disability and work

de muncă, se relevă necesitatea realizării următoarelor obiective:

Aplicarea unui mecanism imparțial de evaluare a persoanelor cu dizabilități prin reformarea structurală și funcțională a Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă și a structurilor sale.

Racordarea procedurii de determinare a dizabilității la standardele internaționale.

Fortificarea capacităților specialiștilor antrenați în procesul de determinare a dizabilității.

Intervenții în domenii adiacente pentru buna organizare și funcționare a sistemului de determinare a dizabilității.

Reforma în sistemul de determinare a dizabilității este un proces de durată și este determinat de problemele cu care se confruntă persoanele cu dizabilități și imperativul de a crea condiții pentru implementarea Convenției ONU, privind drepturile persoanelor cu dizabilități, ratificată de către Republica Moldova, în anul 2010. Necesitatea revizuirii cuprinzătoare a procesului de determinare a dizabilității a fost abordată și în recomandările pentru Guvern a Raportorului Special ONU pentru drepturile persoanelor cu dizabilități, în urma vizitei în Republica Moldova, în septembrie 2015.

Cadrul metodologic privind determinarea dizabilității și capacității de muncă este stabilit în Instrucțiunea privind modul de determinare a dizabilității și capacității de muncă, aprobată prin Hotărârea Guvernului Nr. 357 din 18.04.2018, cu privire la determinarea dizabilității, precum și în ordinele inter-ministeri-

capacity, the need to achieve the following objectives is highlighted:

To apply an impartial mechanism for the assessment of persons with disabilities through the structural and functional reform of the National Council for Determination of Disability and Work Capacity and its structures.

To connect the procedure for determining disability to international standards.

To strengthen the capacities of specialists trained in the process of determining disability.

To intervene in adjacent areas for the good organization and functioning of the disability determination system.

The reform of the disability determination system is a lasting process, being determined by issues of people with disabilities and the need to create conditions for the implementation of the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities, ratified by the Republic of Moldova in 2010. The comprehensive review of the disability determination process was also addressed in the recommendations for the Government of the UN Special Rapporteur on the Rights of Persons with Disabilities, following a visit to the Republic of Moldova in September 2015.

The methodological framework regarding the determination of disability and work capacity is established in the Instruction on how to determine disability and work capacity, approved through Government Decision no. 357 of 18.04.2018, regarding the determination of disability, as well as in the inter-ministerial orders regarding the approval

ale privind aprobarea criteriilor de determinare a dizabilității la copii și la adulți, inclusiv privind atribuirea dizabilității pe termen nelimitat.

Regulamentul de organizare și funcționare a CNDDCM prevede determinarea dizabilității la domiciliu, în instituții medicale sau sociale, în cazul în care persoana nu se poate prezenta la Consiliu din motive de sănătate.

Încadrarea în grad de dizabilitate este decisă de către echipa de experți în baza analizei documentației prezentate și a unei scurte examinări a persoanei. Gradul de dizabilitate se acordă pe un termen de 6 luni, sau 1 an, sau 2 ani, în cazuri severe. Fără termen, gradul de dizabilitate se acordă după 5-7 ani în cazul adulților sau până la împlinirea vârstei de 18 ani în cazul copiilor, conform listei bolilor însoțite de deficiențe funcționale ireversibile, aprobate de Ministerul Sănătății și Ministerul Muncii, Protecției Sociale.

Această reformă a determinării dizabilității are un rol important în garantarea drepturilor persoanelor cu dizabilități pentru că:

- poate facilita un acces mai bun la servicii sociale, medicale, educaționale, de ocupare sau comunitare în sens larg, pentru persoanele cu dizabilități,
- creează bazele unui sistem național de monitorizare a situației persoanelor cu dizabilități, pentru o direcționare mai bună a resurselor către aceste persoane,
- poate contribui la o documentare mai eficientă a politicilor publice din domeniul dizabilității.

Potrivit estimărilor, la situația 01.01.2021, în Republica Moldova,

of criteria for determining disability in children and adults, including on attributing disability degrees for an unlimited period of time.

The internal rules for organizing and functioning of the NCDDWC stipulates that a disability can be determined at the person's home address, in medical or social institutions, in the case the person can't travel to the Council due to their health.

Disability degrees are classified by a team of experts based on the analysis of the submitted documentation and a brief examination of the person. The degree of disability is granted for a period of 6 months / 1 year / 2 years, in severe cases. The indefinite disability degrees are granted after 5 - 7 years in the case of adults or until the age of 18 in the case of children, according to the list of diseases accompanied by irreversible functional deficiencies, approved by the Ministry of Health and the Ministry of Labor and Social Protection.

The reform of determining disability degrees plays an important role in warranting the rights of people with disabilities because:

- can facilitate better access to social, medical, educational, employment or community services in a broad sense, for people with disabilities,
- lays the foundations for a national system for monitoring the situation of people with disabilities, in order to better direct resources to these people,
- can contribute to a more efficient documentation of public policies in the field of disability.

According to estimates, as of 01.01.2021 in the Republic of Moldo-

numărul total al persoanelor cu dizabilități din rândul beneficiarilor de pensii pe dizabilitate și alocații sociale, *aflați la evidența CNAS* constituie 173568 persoane, dintre care adulți – 163139 și copii – 10429. La 10 mii locuitori în medie revin 657 persoane cu dizabilități.

va the total number of persons with disabilities among the beneficiaries of disability retirement funds and social benefits, *recorded by CNAS* is 173568, of which adults - 163139 and children - 10429. For every 10 thousand inhabitants, there are, on average, 657 people with disabilities.

Tabelul 1

**Numărul persoanelor cu dizabilități în RM la situația 01.01.2021
(anii 2016-2020)**

Table 1

**Number of persons with disabilities in the Republic of Moldova on 01.01.2021
(the period 2016-2020)**

Total persoane cu dizabilități, (inclusiv): <i>Total persons with disabilities (including):</i>	2016		2017		2018		2019		2020	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
	181124	100	179628	100	175131	100	176056	100	173568	100
Adulți <i>Adults</i>	169378	93,5	167952	93,5	164496	93,9	165372	93,9	163139	94,0
Copii <i>Children</i>	11746	6,5	11676	6,5	10635	6,1	10684	6,1	10429	6,0

Sursa: Raport de totalizare a activității Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă în anul 2020

Source: Report on the activity of the National Council for Determination of Disability and Work Capacity for 2020

Pentru anul 2020, ponderea estimativă a persoanelor cu dizabilități din populația medie pe țară din populația recalculată, conform datelor BNS, de 2 640 438 persoane, constituie 6,57%, pentru populația adultă (2091657) – 7,7%, și copii (590079) – 1,77%. Comparativ cu anul 2019, numărul persoanelor cu dizabilități s-a micșorat cu 2488 cazuri (cu 1,4%), la adulți – cu 2233 cazuri (1,3%), numărul copiilor cu dizabilități în vârstă de până la 18 ani s-a micșorat cu 255 cazuri (2,4%).

According to NBS data, for 2020, the estimated percentage of persons with disabilities (2,640,438) from the average number of inhabitants in the recalculated population, represents 6.57% for the adult population (2091657) - 7.7%, and children (590079) - 1.77%. Compared to 2019, the number of people with disabilities decreased by 2488 cases (1.4%), in adults - by 2233 cases (1.3%), the number of children with disabilities under the age of 18 decreased by 255 cases (2.4%).

Tabelul 2

Categoriile de persoane cu dizabilități beneficiari de pensii/alocații sociale, (anii 2016-2020)

Table 2

Categories of persons with disabilities benefiting of retirement money / social benefits, (the period 2016-2020)

	2016	2017	2018	2019	2020
Pensionari pe dizabilitate, mii (inclusiv): <i>Retirees for disability reasons, in thousands (including):</i>	135,28	131,02	127,53	125,23	121,28
În urma unei afecțiuni generale <i>Following a general condition</i>	130,5	126,2	122,9	120,8	117,01
În urma unui accident de muncă <i>Following a professional accident</i>	2,3	2,2	2,1	2,0	1,9
În urma unei boli profesionale <i>Following a professional disease</i>	0,08	0,08	0,08	0,08	0,08
Participanți la lichidarea avariei de la Cernobîl <i>Participants in liquidating the Chernobyl nuclear plant failure</i>	1,7	1,7	1,6	1,6	1,6
Din rândul militarilor <i>Following military service</i>	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7
Beneficiari de alocații sociale de stat, mii inclusiv): <i>Beneficiaries of social benefits, in thousands (including):</i>	45,7	48,6	47,6	50,8	52,2
Persoane cu dizabilități <i>Persons with disabilities</i>	7,1	9,6	10,0	12,7	14,1
Dizabilități din copilărie <i>Disabilities from early childhood</i>	26,9	27,3	27,0	27,5	27,7
Dizabilitate până la vârsta de 18 ani <i>Disability until the age of 18</i>	11,7	11,7	10,6	10,7	10,4

Sursa: Raport de totalizare a activității Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă în anul 2020

Source: Report on the activity of the National Council for Determination of Disability and Work Capacity for 2020

Analiza datelor statistice referitoare la categoriile de persoane cu dizabilități scoate în evidență următoarele: la evidența organelor de asigurări sociale, pensionarii pe dizabilitate reprezintă 69,9%, iar beneficiarii de alocații 30,1%. Pe parcursul anului 2020, circa 121,28 mii persoane cu dizabilități au beneficiat de pensii de

Analysis of statistical data on the categories of persons with disabilities points out the following: in the records of social insurance entities, disabled retirees represent 69.9%, and beneficiaries of allowances represent 30.1%. During 2020, about 121.28 thousand persons with disabilities benefited from disability

dizabilitate, iar 52,2 mii persoane au beneficiat de alocații sociale. În cazul persoanelor cu dizabilități care beneficiază de pensii, numărul acestora s-a micșorat cu 3,2%, comparativ cu anul 2019. În dependență de cauza care a determinat stabilirea dizabilității, se constată, că în proporție de 96% dizabilitatea a survenit în urma unei afecțiuni generale. Totodată, se constată o tendință de creștere a ponderii persoanelor cu dizabilități în raport cu populația Republicii Moldova (anul 2020 - 2 640 400), în anii 2019 și 2020 menținându-se la același nivel.

Pe parcursul anului 2020 în cadrul Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă au fost expertizate primar și repetat 60608 persoane (aduți și copii), dintre care au fost încadrate în grad de dizabilitate 57839 persoane - 95,4% din numărul de persoane expertizate, inclusiv 50037 aduți și 7802 copii. Persoanele adulte cu dizabilități (primari și repetați) constituie 86,5%, copiii pînă la vîrsta de 17 ani, 11 luni și 29 zile - 13,5%.

Analiza comparativă a datelor statistice privind structura dizabilității persoanelor adute și copiilor, încadrați primar și repetat în grad de dizabilitate, în anii 2019 și 2020, stabilește scderea cu 15,7% a numărului total de persoane recunoscute cu dizabilități, precum și creșterea ponderii acestora din numărul total de adresări cu 0,4%. În anul 2020, comparativ cu anul 2019, s-a micșorat cu 18,4% numărul persoanelor adulte încadrate în grad de dizabilitate, iar numărul copiilor, recunoscuți cu dizabilități s-a majorat cu 1,4%.

pension rights, and 52.2 thousand people benefited from social allowances. In the case of people with disabilities receiving pension rights, their number decreased by 3.2% compared to 2019. According to the cause of the disability, 96% of the disability occurred as a result of a general condition. At the same time, there is a tendency to increase the share of people with disabilities in relation to the population of the Republic of Moldova (2020 - 2 640 400), in 2019 and 2020 remaining at the same level.

Throughout 2020, within the National Council for Determination of Disability and Work Capacity, 60,608 persons (adults and children) were primarily and repeatedly examined. 57,839 persons were included in a disability degree - 95.4% of the number of persons examined, of which 50,037 were adults and 7,802 were children. 86.5% are adults with disabilities (primary and repeated examination), children up to the age of 17 years, 11 months and 29 days - 13.5%.

The comparative analysis of statistical data on the structure of disability of adults and children, primary and repeatedly classified as disabled in 2019 and 2020, establishes a decrease of 15.7% in the total number of people with disabilities, as well as an increase in the share of total requests by 0.4%. In 2020, compared to 2019, the number of adults with a degree of disability decreased by 18.4%, and the number of children recognized as disabled increased by 1.4%.

Compared to 2019, in 2020 the number of adults with primary and

Tabelul 3
Dizabilitatea primară și repetată, adulți și copii, anii 2018-2020
Table 3
Primary and repeated disability, adults and children,
the period 2018-2020

	2018		2019		2020	
	c/abs	%	c/abs	%	c/abs	%
Total adresări la CNDDCM Total requests to the NCDDWC	50500	100%	70145	100%	60608	100%
Inclusiv adulți <i>Including adults</i>	43615	86,4%	62271	88,8%	52643	86,9%
Inclusiv copii <i>Including children</i>	6885	13,6%	7874	11,2%	7965	13,1%
TOTAL persoane cu dizabilități (primari și repetați) TOTAL persons with disabilities (primary and repeated)	45957	91%	66923	95%	57839	95,4%
inclusiv cu: - grad sever <i>Including with: - severe disability degree</i>	5006	10,9%	8369	12,5%	7660	13,2%
- grad accentuat <i>- accentuated disability degree</i>	25558	55,6%	31961	47,8%	25009	43,2%
- grad mediu <i>- average disability degree</i>	15393	33,5%	26593	39,7%	25170	43,3%
Inclusiv adulți cu dizabilități TOTAL (primari și repetați) Including adults with disabilities TOTAL (primary and repeated)	39136	77,5%	59232	84,6%	50037	86,5%
inclusiv cu: - grad sever <i>Including with: - severe disability degree</i>	3301	8,5%	6647	11,2%	5660	11,3%
- grad accentuat <i>- accentuated disability degree</i>	22125	56,5%	28406	48%	21664	43,3%
- grad mediu <i>- average disability degree</i>	13710	35%	24179	40,8%	22713	45,4%
Inclusiv copii cu dizabilități TOTAL (primari și repetați) Including children with disabilities TOTAL (primary and repeated)	6821	13,5%	7691	11,7%	7802	13,5%
inclusiv cu: - grad sever <i>Including with: - severe disability degree</i>	1705	25%	1722	22,4%	2000	25,6%
- grad accentuat <i>accentuated disability degree</i>	3433	50,3%	3555	46,2%	3345	42,9%
- grad mediu <i>- average disability degree</i>	1683	24,7%	2414	31,4%	2457	31,5%
Neîncadrați Total <i>Not instated Total</i>	1634	3,2%	2420	3,3%	2769	4,6%
Inclusiv adulți (primari și repetați) <i>Including adults (primary and repeated)</i>	1512	3,5%	2240	3,5%	2606	5,2%
Inclusiv copii (primari și repetați) <i>Including children (primary and repeated)</i>	122	1,8%	180	2,3%	163	2,1%

Sursa: Raport de totalizare a activității Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă în anul 2020

Source: Report on the activity of the National Council for Determination of Disability and Work Capacity for 2020

Numărul persoanelor adulte, expertizate primar și repetat, încadrate în gradele de dizabilitate sever, accentuat și mediu, în anul 2020, comparativ cu anul 2019, s-a majorat nesemnificativ, crescând și ponderea procentuală a numărului adulților, încadrați în grad sever și mediu, totodată, micșorându-se ponderea persoanelor adulte, încadrate în grad accentuat.

Numărul total al copiilor, recunoscuți cu dizabilități, expertizați primar și repetat, încadrați în anul 2020 în grad de dizabilitate s-a majorat, comparativ cu anul 2019. Ponderea copiilor încadrați în grad accentuat în anul 2020 s-a micșorat comparativ cu anul 2019 cu 3,3%, în grad sever - a crescut cu 3,2%, în grad mediu - a ramas practic la același nivel.

Analiza structurii dizabilității primare conform nozologiilor la persoanele de peste 18 ani, în anul 2020, denotă prevalența tumorilor - 20,4%, pe locul II sunt bolile aparatului circulator - 17,7%, pe locul III - se plasează bolile sistemului osteoarticular și țesutului conjunctiv - 15,9% (a.2019-14,6%), 45,4% dintre care constituie artrozele și 31,7% - bolile degenerative ale coloanei vertebrale, locul IV este ocupat de Bolile sistemului nervos - au determinat o pondere de 7,6% din dizabilitatea primară la adulți.

Principalele probleme și bariere ale incluziunii sociale cu care se confruntă persoanele cu dizabilități din Republica Moldova sunt: nivelul de trai scăzut, comparativ cu populația generală, nerespectarea principiului general al accesibilității, accesul limitat la servicii sociale, educaționale, de sănătate, de asistență juridică și participarea foarte scăzută a persoanelor cu dizabilități

repeated examination and with severe, accentuated and average disability degrees insignificantly increased, increasing the percentage of the number of adults, classified as severe and medium, at the same time, decreasing the share of adults, classified in an accentuated degree.

For the year 2020, the total number of children with disabilities, following primary and repeated assessment increased compared to 2019. Also compared to 2019, in 2020 the share of children with an accentuated disability degree decreased compared by 3.3%, the share of children with severe degree - increased by 3.2%, while in the case of children with average disability degree - remained practically at the same level.

The analysis of the structure of primary disability according to its source in people over 18 in 2020 shows the prevalence of tumors - 20.4%, second being diseases of the circulatory system - 17.7%, on the third place - diseases of the bone system and connective tissue - 15.9% (in 2019 - 14.6%), 45.4% of which constitute osteoarthritis and 31.7% - degenerative diseases of the spine. The fourth place is occupied by diseases of the nervous system - to a share of 7.6% of primary disability in adults.

The main problems and barriers of social inclusion faced by people with disabilities in the Republic of Moldova are: low standard of living compared to the general population, non-compliance with the general principle of accessibility, limited access to social services, education, health, legal assistance and very

pe piața muncii. Analiza problemelor incluziunii sociale identificate în urma cercetării opiniilor persoanelor cu dizabilități, ale prestatorilor de servicii și ale experților va contribui la consolidarea mecanismelor de evaluare și îmbunătățire a politicilor de incluziune socială și la elaborarea unor recomandări practice pentru instituțiile responsabile de dezvoltarea, implementarea și monitorizarea politicilor de incluziune socială.

Utilizarea tehnologiilor informaționale este indispensabilă în reformarea sistemului de determinare a dizabilității. Acesta are drept avantaje: reducerea timpului necesar pentru completarea, verificarea și stocarea informației, asigurarea transparenței procedurilor de determinare a dizabilității, asigurarea unei comunicări eficiente între toate Structurile teritoriale, accesul specialiștilor la informații de ultimă oră privind tendințele și metodologiile noi de determinare a dizabilității.

Bibliografia:

1. *Drepturile persoanelor cu dizabilități, Centrul pentru Drepturile Omului din Moldova, Chișinău, 2012*
2. *Dicționar al metodelor calitative în științele umane și sociale, volum coordonat de Alex Mucchielli, Editura Polirom, 2002*
3. *Dificultăți și bariere în accesul la formare al persoanelor cu dizabilități în regiunile selectate, Raport de analiză, Centrul de Resurse și Informare pentru Profesiuni Sociale - CRIPS, București, 2012*
4. *Hotărâre de Guvern Nr. 357 din 18.04.2018 cu privire la determinarea dizabilității*
5. *Hotărâre de Guvern Nr. 723 din 08.09.2017 cu privire la aprobarea Programului național de incluziune socială a persoanelor cu dizabilități pentru anii 2017-2022*
6. *Raport de totalizare a activității Consiliului Național pentru Determinarea Dizabilității și Capacității de Muncă în anul 2020*

E-mail: stela.panzaru@yahoo.com

low employment possibilities. The analysis of issues of social inclusion identified by research of the views of people with disabilities, of service providers and experts, will help strengthen mechanisms for assessing and improving social inclusion policies and will develop practical recommendations for institutions responsible for developing, implementing and monitoring policies of social inclusion.

Information technologies are indispensable in reforming the system for determining disability, with the following advantages: they reduce the time required to complete, verify and store information, they ensure transparency of disability determination procedures and effective communication between all Territorial Structures, access of specialists to the latest information on new trends and methodologies for determining disability.

Bibliography:

OILRIGHT – UN EXEMPLU DE REPLICARE REGIONALĂ ȘI DE PARTENERIAT LOCAL

OILRIGHT – AN EXAMPLE OF REGIONAL REPLICATION AND LOCAL PARTNERSHIP

economist, OilRight SRL,
co-fondator
Roxana
DAMASCHIN-
ȚECU
economist, OilRight SRL,
Co-founder

Rezumat. *OilRight este o întreprindere socială ce protejează mediul și asigură integrarea profesională a persoanelor vulnerabile prin producerea de lumânări din ulei alimentar uzat. Este, în economia socială, un exemplu de scalare prin replicare regională și de lucru în parteneriat la nivel local.*

Cuvinte cheie: *întreprindere socială, inserție, poluare, sustenabilitate, parteneriat, economie circulară, replicare, deșeu, ulei uzat, instituții, dizabilitate, lumânare.*

Aproape 500 de milioane de oameni din întreaga lume au nevoie de locuri de muncă decente, conform Organizației Internaționale a Muncii. Prin locuri de muncă decente înțelegem locuri de muncă care să permită un trai demn și care să fie stabile de-a lungul timpului. Acestea sunt vitale pentru a pune punct sărăciei globale. Însă, chiar și atunci când astfel de locuri de muncă sunt create, mulți oameni sunt lăsați pe dinafară - pentru că nu au abilitățile potrivite sau pentru că sunt afectați de discriminări. Unul din grupurile cele mai vulnerabile pe piața muncii din România este cel format din persoane adulte cu dizabilități psiho-sociale cu trecut instituțional sau în risc de instituționalizare. Conform statisticilor Ministerului Muncii, în prezent aproape 17.000 de adulți

Abstract. *OilRight is a social enterprise that protects the environment and ensures the professional integration of vulnerable people, by producing candles out of used cooking oil. It represents, in the social economy field, an example of regional replication and local level partnership-based implementation.*

Keywords: *social enterprise, insertion, pollution, sustainability, partnership, circular economy, replication, waste, used oil, institutions, disability, candle.*

Nearly 500 million people around the world need decent jobs, according to the International Labor Organization. By decent jobs we mean jobs that allow for a dignified life and that are stable over time. These are vital in ending global poverty. But even when such jobs are created, many people are left behind – because they do not have the right skills or because they are affected by discrimination. One of the most vulnerable groups on the labor market in Romania is that of adults with psycho-social disabilities with an institutional past or at risk of institutionalization. Currently, almost 17,000 adults with disabilities are institutionalized, according to the Ministry of Labor statistics, with no support in education, counseling, employment. Institutionalization

cu dizabilități sunt instituționalizați, fără sprijin în educație, consiliere, angajare. Programele de prevenție a instituționalizării și programele de dezinstituționalizare sunt aproape inexistente la nivel de comunitate, ceea ce explică, din păcate, numărul încă foarte mare de persoane instituționalizate, în ciuda strategiilor naționale și europene de promovare a traiului independent, în comunitate.

În același timp, pe plan global acumulăm tot mai mult credit de mediu: prin ceea ce consumăm, depășim capacitatea de regenerare a planetei. Global Footprint Network măsoară data acestei depășiri din 2006, limită atinsă atunci în octombrie. În 2020, la nivel global a fost 22 august; în România – 11 iulie. Practic, noi atunci ne-am lichidat stocul de resurse de mediu pentru tot anul și, de atunci până în 31 decembrie, am acumulat exclusiv deșeuri.

România are a doua cea mai slabă rată de reciclare (și a treia cea mai

prevention programs and deinstitutionalization programs are almost non-existent at community levels. This explains, unfortunately, the very large number of institutionalized people, despite national and European strategies to promote independent living in the community.

At the same time, we accumulate environmental credit at global level: through what we consume, we exceed the planet's regeneration capacity. The Global Footprint Network has been measuring this exceeding date since 2006, when we reached it in October. In 2020, it was August 22 for the planet; for Romania - July 11. Basically, we liquidated our stock of environmental resources for the whole year and, from then until December 31, we exclusively accumulated waste.

Romania has the second lowest recycling rate (and the third lowest collection rate) in Europe. One of the most polluting type of waste, gener-

Photo 1: Used cooking oil collection. Author: Cristian Țecu
Foto 1: Colectarea uleiului alimentară uzat. Autor: Cristian Țecu

slabă rată de colectare) din Europa. Unul din cele mai poluatoare deseuri, generate atât de consumatori casnici, cât și de persoane juridice, este uleiul alimentar uzat.

Acestea sunt doar două probleme sociale și de mediu cu care ne confruntăm – pe plan global și național. De-a lungul experienței mele de 10 ani în cadrul NESsT, am avut privilegiul să cunosc oameni fantastici, frustrați de modul în care uităm de lucrurile esențiale în procesul de dezvoltare, oameni care aleg să facă ceva. Acel *ceva* e legat de dezvoltarea de întreprinderi sociale – inițiative care folosesc soluții antreprenoriale și orientate spre piață, pentru rezolvarea de probleme critice. Iar oamenii care le implementează sunt motivați de viziune, curaj, creativitate, pragmatism, empatie, entuziasm. Un astfel de om am cunoscut cu cinci ani în urmă, el fiind pe scena unui eveniment de pitch-ing, prezentându-și ideea de afacere socială. Un om încrezător, cu un concept simplu, clar, plin de sens: transformarea uleiului alimentar uzat într-o lumânare eco-chic, cu un design simplu, atractiv, reușind în același timp să angajeze în acest proces și persoane vulnerabile. Ascultându-l, am fost convinsă de replicabilitatea modelului de business, de potențialul de creștere și de conexiunea directă dintre creșterea pe zona comercială și creșterea impactului social și de mediu. În același timp, am observat, în munca mea cu peste 100 de antreprenori sociali, cât de multe inițiative – mănate de rezolvarea aceleiași probleme – sunt fragmentate, rămân relativ mici și legate strict de comunitățile lor locale. Conectarea și apropierea de propria comunitate sunt sănătoase, însă sistemic pierdem resurse și timp prin faptul că nu construim de-ajuns unii pe experiența altora. Tindem să reinventăm de

ated by both domestic consumers and legal entities, is used cooking oil.

These are just two social and environmental issues we face globally and nationally. Throughout my 10 years of experience at NESsT, I have had the privilege of meeting fantastic people, frustrated by the way we forget about the essentials in the development process, people who choose to do something. That *something* is related to the development of social enterprises – initiatives that use entrepreneurial and market-oriented solutions to solve critical problems. The people who implement them are motivated by vision, courage, creativity, pragmatism, empathy, enthusiasm. I met such a man five years ago – he was on the stage of a pitching event, presenting his social business idea. A confident man, with a simple, clear, meaningful concept: the transformation of used cooking oil into an eco-chic candle, with a simple, attractive design, employing vulnerable people in this whole process. Listening to him, I was convinced of the replicability of that business model, its growth potential and the direct connection between commercial growth and the increase of the social and environmental impact. At the same time, I have noticed, in my work with over 100 social entrepreneurs, how many initiatives – driven by solving the same problem – are fragmented and remain relatively small and closely linked to their local communities.

Being close and connected to one's own community is healthy, but we waste resources and time at the macro level by not building enough on each other's experiences. We tend to reinvent the wheel too many times. Putting the two thoughts to-

prea multe ori roata. Punând cele două gânduri laolaltă, mi-am spus că, într-un fel sau altul, aş vrea să contribui la aducerea OilRight din Slovenia în România.

Acum sunt unul din co-fondatorii OilRight SRL, întreprindere socială de inserție din Timișoara. Misiunea OilRight este protejarea mediului în contextul crizei climatice și asigurarea integrării profesionale a persoanelor cu dizabilități, prin producerea de lumânări din uleiul alimentar uzat generat de gospodăriile din Timișoara și împrejurimi.

Lumânarea OilRight este produsul cu sens care lipsea de pe piața de profil din România. În contextul actual, în care petrecem tot mai mult timp în casă, nevoia de a avea un spațiu cald, luminos și sigur capătă înțâietate.

Aceasta poate fi acoperită prin achiziționarea lumânării ca produs finit sau a kit-ului prin care, la domiciliu, fieca-

gether, I told myself that, in one way or another, I would like to contribute to bringing OilRight from Slovenia to Romania.

I am now one of the co-founders of OilRight SRL, a social insertion enterprise from Timișoara. OilRight's mission is to protect the environment in the context of the climate crisis and to ensure the professional integration of people with disabilities, by producing candles from used cooking oil generated by households in Timisoara and its surroundings.

The OilRight candle is the meaningful product that was missing from the Romanian market. In the current context, in which we spend more and more time at home, the need to have a warm, bright and safe space becomes more and more important. This can be solved by purchasing the candle as an

CREATIVA – DO IT YOURSELF

Foto 2: Procesul de realizare a unei lumânări din ulei uzat, în propria bucătărie. Autor: Cristian Țecu
Photo 2: DIY candle making process.
Author: Cristian Țecu

re client își poate realiza lumânări din propriul ulei uzat.

OilRight aduce și practici responsabile în industria producției de lumânări, care încă folosește parafină, o resursă neregenerabilă derivată din produse petroliere; uleiuri de palmier, cu impact negativ asupra pădurilor tropicale); arome și coloranți cu potențial nociv pentru sănătate (eliberează toxine prin ardere, putând provoca indigestii sau dificultăți de respirație). Lumânările OilRight nu sunt toxice, ingredientele folosite sunt atent selecționate, iar procesul tehnologic Oil2Wax este unul certificat.

Toate criteriile importante fiind respectate – impact de mediu și social semnificativ, produs de calitate, vandabil, cu o nișă clară de piață și potențial de creștere – întreprinderea socială a devenit operațională. Dar fără parteneri de nădejde acest lucru nu ar fi fost posibil.

În căutarea celei mai bune căi de a rezolva o problemă, antreprenorii se izbesc de multe greutăți: lipsa banilor, probleme în dezvoltarea echipelor, piedici birocratice, mediu legal nestimulant. Au nevoie de aliați – de la sprijin cu investiții financiare la consiliere strategică, de la sfaturi de implementare la acompaniament în procesele de vânzare a produsului finit. Dacă e să am

end product, or the DIY kit through which each customer can make candles from their own used oil, right at home.

OilRight also brings responsible practices into the candle production industry, which still uses paraffin – a non-renewable resource derived from petroleum products; palm oils – with a negative impact on tropical forests; flavors and dyes potentially harmful to health (they release toxins by burning, and could cause indigestion or difficulty breathing). OilRight candles are non-toxic, the ingredients used are carefully selected, and the Oil2Wax technological process is certified.

All the important criteria being met – significant environmental and social impact, marketable, quality product, with a clear market niche and growth potential – the social enterprise became operational. But without reliable partners this would not have been possible.

In their search for the best ways to solve a problem, entrepreneurs face many difficulties: lack of money, problems in team development, bureaucratic obstacles, unstimulating legal environment. They need allies – from financial investment support to strategic advice, from implementation tips to support in the sales process of the finished

Foto 3: Lumânarea OilRight.

Autor: Cristian Țecu

Photo 3: OilRight candle.

Author: Cristian Țecu

vreo convingere, e aceea că nu poți face schimbări sustenabile în izolare, și că o idee împărtășită, analizată și disecată împreună cu profesioniști din diferite domenii și potențiali clienți are șanse mai mari de succes în implementare. Așa că am început să vorbesc despre OilRight încă de când am aflat de Acceleratorul de Întreprinderi Sociale, o oportunitate de training și finanțare pentru startup-uri sociale la care am decis să candidez. Iar bucuria cea mare de acum e legată de parteneriatele pe care OilRight l-a dezvoltat între timp. În primul rând, OilRight Slovenia a avut, încă de la început, o viziune de scalare în cadrul Europei Centrale și de Est, iar ideea replicării în România a venit la momentul potrivit. Apoi, în Timișoara exista de mai mulți ani o inițiativă de conștientizare a impactului negativ asupra mediului al aruncării necorespunzătoare a uleiului alimentar uzat – Borcanul cu Ulei. Experiența în ceea ce privește sistemul de colectare de la domiciliu și grupul lor de "ambasadori" ai acestei misiuni de mediu au

product. If I have any conviction, it is that one cannot make sustainable changes in isolation, and that an idea, shared, analyzed and dissected together with professionals from different fields and potential clients, has greater chances of success in implementation. So I kept talking about OilRight ever since I found out about Acceleratorul de Întreprinderi Sociale – a training and funding opportunity for social start-ups that I decided to apply for. And now, the great joy comes from the partnerships that OilRight has developed during all this time. First of all, OilRight Slovenia had from the very beginning a vision of scaling within Central and Eastern Europe, and the idea of replication in Romania came at the right time. Secondly, in Timișoara there was an awareness raising initiative, active for several years now, on the negative environmental impact on the inappropriate discarding of used cooking oil – Borcanul cu Ulei. The experience with home collection systems and their

Foto 4: Material educațional. Autor: OilRight Slovenia
Photo 4: Educational materials. Author: OilRight Slovenia

fost punctul de pornire în adaptarea modelului sloven la realitatea pieței noastre locale. Gândindu-ne la clienții produsului nostru final – oameni pentru care ambianța în care trăiesc face parte din personalitatea lor, ale căror valori se reflectă în alegerile făcute și obiceiurile de consum; persoane care apreciază arta, citesc și călătoresc – ne-am dorit să le fim cât mai aproape, într-un mediu frecventat de ei în mod obișnuit. Așa am ajuns să fim parte din comunitatea [AMBASADA](#), în spațiile [building.a.community](#), alături de alți antreprenori sociali și din zona industriilor creative. Biroul și atelierul nostru de producție sunt amenajate în containere maritime scoase din uz și recondiționate – sediul nostru încorporează în sine valoarea de mediu și reflectă conceptul de economie verde, circulară, central modelului nostru de afacere. În esență, noi transformăm un deșeu în resursă și promovăm schimbarea obiceiurilor nesănătoase de consum, bazându-ne pe lanțuri scurte de distribuție și aprovizionare, folosirea de ambalaje reciclate și re folosibile, oferirea serviciului de retur al ambalajelor în etapa de post-consum și investind în eforturi de conștientizare cu privire la poluarea cu ulei uzat, folosind kit-ul Do It Yourself ca pretext pentru ateliere pentru copii.

Pentru că impactul social al OilRight se reflectă și prin faptul că angajează persoane (din medii) vulnerabile, avem un parteneriat și cu [Fundația de Abilitare Speranța](#), care, prin programul [UnLoc](#), oferă alternative de trai în comunitate adulților cu dizabilități cu trecut instituțional și căreia îi vom dona profitul obținut. OilRight angajează beneficiari ai fundației, care aici au o primă experiență de muncă for-

group of “ambassadors” for this environmental mission were the starting point in adapting the Slovenian model to the reality of our local market. Thinking about the customers for our final product – people for whom the environment in which they live is part of their personality, whose values are reflected in their choices and consumption habits; people who appreciate art, who read and travel – we wanted to be as close as possible to them, in a familiar environment. That’s how we became a part the [AMBASADA](#) community, in [building.a.community](#) spaces, alongside other social and creative entrepreneurs. Our office and production workshop are set up in obsolete and reconditioned maritime containers – our headquarters incorporates the environmental values and reflects the concept of green, circular economy, central to our business model. In essence, we turn waste into a resource and promote the change of unhealthy consumption habits, based on short supply and distribution chains, recycled packaging, reverse logistics in the post-usage phase. We also invest in education and awareness activities on the pollution with used cooking oil, using the DIY kit as a good excuse for education workshops for children.

Because the social impact of OilRight is also reflected in the employment of people from vulnerable backgrounds, we have a partnership with [Fundația de Abilitare Speranța](#), which, through [UnLoc](#), provides alternatives for community living for adults with disabilities, and to whom we will donate the future profits. OilRight employs beneficiaries of the foundation,

Foto 5: Serenita.
Autor: Dan Ungureanu.
Photo 5: Serenita.
Author: Dan Ungureanu.

mală și devin din asistați social, contribuitori în comunitate. Pornind de la crezul că nu ne putem permite, ca societate, să continuăm fără empatie față de grupurile vulnerabile, îi avem aproape și pe cei de la [Asociația Ceva de Spus](#), care ne educă pe noi toți cu privire la teme importante cum ar fi incluziunea, accesul egal și respectarea drepturilor.

Iar pentru că aveam nevoie de finanțare suplimentară pentru materii prime, echipamente, digitalizare și promovare, am decis să o atragem tot printr-un parteneriat și prin puterea comunității, lansând și finalizând cu succes o campanie de crowdfunding cu recompense alături de [consolid8](#), în cadrul căreia am avut ca parteneri alte întreprinderi sociale sau artiști: [Rovinuhud](#), [ONEshirt](#), [Muma Pădurii](#), [Spune-mi Eli](#), [Dan Ungureanu Illustration](#).

Pandemia ne-a expus scara imensă a problemelor pe care le avem, ne-a arătat cât de vulnerabili suntem, dar ne-a și învățat să fim rezilienți și să

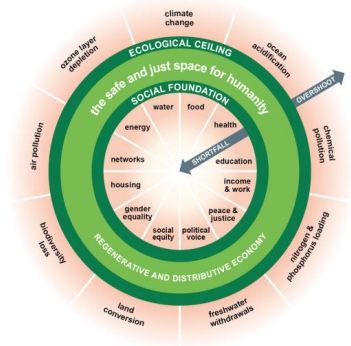

Foto 6: Imaginea Doughnut Economics.

Sursa: en.wikipedia.org
Photo 6: Doughnut Economics Image.
Source: en.wikipedia.org

who gain here a first formal work experience and become, from passive social services recipients, contributors in the community. Starting from the belief that we cannot afford, as a society, to continue without empathy for the vulnerable people, we work closely with [Asociația Ceva de Spus](#), who educates us all on inclusion, equal access and respect for human rights.

And because we needed additional funding for raw materials, equipment, digitization and promotion, we decided to attract it through yet another partnership, harnessing the power of the community. We successfully launched and finalized a rewards based crowdfunding campaign with [consolid8](#), partnering for this with other social businesses and artists: [Rovinuhud](#), [ONEshirt](#), [Muma Pădurii](#), [Spune-mi Eli](#), [Dan Ungureanu Illustration](#).

The pandemic has exposed the huge scale of the problems that we face, it has revealed the degree of our vulnerabilities, but it has also taught us how

apreciem sentimentul de "împreună".

A creat și oportunitatea pentru guverne de a ne îndepărta economia de dependența de carbon, cu costuri financiare, sociale și politice mai mici decât orice alt context. Poate fi un catalizator spre un nou model de dezvoltare economică despre care se vorbește tot mai mult în ultimul timp, deși a fost lansat încă din 2012 de economista Kate Raworth – the doughnut economy: un model de dezvoltare sustenabil care răspunde nevoilor tuturor oamenilor, fără efecte negative asupra planetei.

Suntem convinși că modelul propus de OilRight este modelul de a face business spre care tot mai mulți se vor îndrepta.

Însă e nevoie ca noi toți, fiecare în parte și împreună, să facem ca "socialul" din întreprinderea socială să aibă un rol egal cu "întreprinderea", iar "planeta" să fie un element la fel de important ca celelalte două.

Putem pune presiune pe autoritățile naționale și locale cu privire la modul în care este cheltuit banul public și în care sunt organizate achizițiile

to be resilient and appreciate the feeling of "togetherness". Furthermore, it has created an opportunity for governments to shift economy away from carbon dependence, with lower financial, social and political costs than any other context. It can be a catalyst for a new model of economic development that has been talked about more and more lately, even though it has been launched since 2012 by the economist Kate Raworth – the doughnut economy: a model of sustainable development that meets the needs of all people without negative effects on the planet.

We are convinced that the model proposed by OilRight will become the business model of choice for more and more entrepreneurs.

But it is necessary that all of us, each and every single one of us, to make the "social" in the social enterprise have an equal role with that of the "enterprise", and the "planet" to be as important as the other two.

We can put pressure on national and local authorities on how public money is spent and how public procurement is organized – why not in-

Foto 7: Lumânarea OilRight.

Autor: Cristian Țecu.

Foto 7: OilRight candle. Author: Cristian Țecu.

publice – de ce să nu introducă și să respecte clauze sociale în criteriile de selecție, așa cum se face deja la nivelul Uniunii Europene? Putem fi mult mai conștienți de ceea ce cumpărăm zilnic și putem să ne întrebăm furnizorii despre originea produselor și despre modul în care sunt tratați de cei implicați în producție și distribuție. Fiecare dintre noi poate să devină parte a unei mișcări globale, sprijinind antreprenori sociali cu ceea ce știm să facem mai bine – comunicare, analiză financiară, producție și operațiuni, vânzări, creație, măsurare impact social – lansând întreprinderi sociale (sau replicând modele care ne atrag – de ce să nu avem mai multe OilRight locale?), sau devenind, pur și simplu, clientul unei întreprinderi sociale. Dacă cu toții am face asta, am putea avea un efect de multiplicare. Om cu om, picătură cu picătură, facem diferența!

Concluzii

Parteneriatul autentic, bazat pe valori și misiune comune, este unul dintre elementele de succes în implementarea unei întreprinderi sociale. Fiecare dintre noi, prin gesturi mai mari sau mai mici, putem alege să fim parte dintr-o mișcare globală, sustenabilă și incluzivă.

Bibliografie

1. Damaschin-Țecu R., TEDx Talk, Cluj-Napoca, 2016
2. Global Footprint Network, *Earth Overshoot Day 2020*
3. International Labor Organisation, *World Employment and Social Outlook: Trends 2020*, International Labor Office -Geneva, 2020, 108 pagini
4. Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adopții, *Date statistice 31 decembrie 2020*, 2020, 19 pagini
5. Raworth K., *Doughnut Economy*, Random House, 2018, 384 pagini

Date de contact:

+40724078487, info@oilright.ro

introduce social clauses in the selection criteria and comply for real with existing regulations, as it is already being done at EU level? We can all be more aware of what we buy on daily basis and we can question our suppliers about the origin of the products and the way those involved in production and distribution are treated. Each of us can become part of a global movement, supporting social entrepreneurs with what we know how to do best – communication, financial analysis, production and operations, sales, creativeness, social impact measurement – launching social enterprises (or replicating models that attract us – why not have several OilRights?), or simply becoming customers of the social enterprises around us. If we all did that, we could have a multiplier effect. Person by person, drop by drop, we can make a difference!

Conclusions

Authentic partnership, based on common values and mission, is one of the elements of success in implementing a social enterprise. Each of us, through great or small gestures, can choose to be part of a global, sustainable and inclusive movement.

Bibliography

ANTREPRENORIATUL SOCIAL ÎN MEDIUL RURAL – PERSPECTIVE, NECESITĂȚI ȘI PRIORITĂȚI

SOCIAL ENTREPRENEURSHIP IN RURAL AREAS - PERSPECTIVES, NEEDS AND PRIORITIES

*Doctorand, Facultatea de Filosofie și
Științe Social-Politice,
Universitatea „Alexandru
Ioan Cuza” din Iași, Departamentul –
Științe ale Comunicării*

**Elena
VASILIU**

*PhD Student at “Alexandru Ioan Cuza”
University of Iasi, Faculty of Philoso-
phy and Socio-Political Sciences, De-
partment of Communication Sciences
and Public Relations, Iasi, Romania,*

Rezumat În ultimii ani antreprenoriatul social a devenit un fenomen global. Este un subiect care se discută la cele mai înalte forumuri, iar în contextul pandemiei rolul antreprenoriatului social a devenit și mai evident. Antreprenoriatul social reprezintă un model economic hibrid care îmbină instrumentele din business-ul clasic cu misiunea socială caracteristică organizațiilor non-profit. Crizele economice anterioare au arătat că întreprinderile sociale sunt mai reziliente, mai incluzive și mai durabile. În ciuda dificultăților economice, acestea păstrează locurile de muncă și în paralel continuă să rezolve problemele sociale pentru care s-au înființat. În mediul rural, rolul inițiativelor antreprenoriale este esențial pentru competitivitatea economică, pentru creșterea gradului de atractivitate, pentru rezolvarea problemelor sociale cu care se confruntă lumea satului – lipsa locurilor de muncă, accesul precar la servicii sociale, infrastructura deficitară. Acest articol prezintă perspectiva asupra antreprenoriatului social în spațiul rural românesc și aduce în atenție rezultatele unei cercetări informale care a urmărit să evalueze cât de mare este interesul pentru dezvoltarea de afaceri sociale în mediul rural, care sunt nevoile, prioritățile și domeniile de interes pentru cei intenționează să devină antreprenori sociali.

Cuvinte cheie: antreprenoriat social, economie rurală, antreprenor social, afaceri sociale.

Introducere

Antreprenoriatul social a devenit un fenomen global, cu recunoaștere extinsă la cel mai înalt nivel. În anul

Abstract. In recent years, social entrepreneurship has become a global phenomenon. It is a topic that is discussed in the highest forums, and in the context of the pandemic the role of social entrepreneurship has become even more obvious. Social entrepreneurship is a hybrid economic model that combines the tools of classic business with the social mission characteristic of non-profit organizations. Previous economic crises have shown that social enterprises are more resilient, more inclusive and more sustainable. Despite the economic difficulties, they keep their jobs and at the same time continue to solve the social problems for which they were set up. In rural areas, the role of entrepreneurial initiatives is essential for economic competitiveness, for reducing the migration of young population, for solving social problems faced by the rural areas - lack of jobs, poor access to social services, poor infrastructure. This article presents the perspective on social entrepreneurship in rural Romania and brings to attention the results of an informal research that aimed to assess the level of interest for the development of social businesses in rural areas, what are the needs, priorities and areas of interest for those intending to become social entrepreneurs.

Keywords: social entrepreneurship, rural economy, social entrepreneur, social enterprise

Introduction

Social entrepreneurship has become a global phenomenon, with widespread recognition at the high-

2021 tema antreprenoriatului social a fost o prioritate pe Agenda Forumului Economic de la Davos, ca sector esențial în restructurarea economică post-pandemie. Potrivit informațiilor World Economic Forum, în ultimele două crize financiare, economia socială a depășit celelalte sectoare ale industriei și a generat până la 12% din locurile de muncă, rezolvând în același timp și probleme sociale presante.

Doar în Europa sunt aproximativ 2,8 milioane de întreprinderi sociale. Se estimează că anual, 1 din 4 întreprinderi înființate în Uniunea Europeană este întreprindere socială. În Senegal, 18,1% din populația țării este antrenată în inițiative de antreprenoriat social. În SUA, 89% din totalul afacerilor sociale au fost înființate începând cu anul 2006, iar 22% dintre întreprinderile sociale înregistrează venituri de peste 2 milioane dolari. Potrivit Raportului Thomson Reuters¹, primele 5 țări incluse în topul celor mai bune țări în care să fii antreprenor social sunt: Canada, Australia, Franța, Belgia, Singapore.

Antreprenoriat social și antreprenorii sociali

Progresele industriale din secolul trecut și transformările tehnologice fără precedent din ultimii ani au creat oportunități extraordinare, dar totodată ne-au lăsat și să ne confruntăm cu insecurități multiple cu privire la viitor. În general, oamenii se așteaptă ca rezolvarea problemelor sociale și economice să vină din partea guvernelor. Acum mai mult ca oricând, este evident că instituțiile publice sunt depășite de situație și acolo unde statul nu mai are resurse

est level. In 2021, the topic of social entrepreneurship was a priority on the Davos Economic Forum Agenda, as a key sector in post-pandemic economic restructuring. According to the World Economic Forum, in the last two financial crises, the social economy has overtaken other sectors of industry and generated up to 12% of jobs, while solving pressing social problems.

There are about 2.8 million social enterprises in Europe alone. It is estimated that annually, 1 in 4 businesses set up in the European Union is a social enterprise. In Senegal, 18.1% of the country's population is involved in social entrepreneurship initiatives. In the US, 89% of all social businesses have been established since 2006, and 22% of social enterprises have revenues of over \$ 2 million. According to the Thomson Reuters Report¹, the top 5 countries included in the top of the best countries to be a social entrepreneur are: Canada, Australia, France, Belgium, Singapore.

Social entrepreneurship and social entrepreneurs

The industrial advances of the last century and the unprecedented technological transformations of recent years have created extraordinary opportunities, but at the same time they have left us facing multiple insecurities about the future. In general, people expect the resolution of social and economic problems to come from governments. Now more than ever, it is obvious that public institutions are overwhelmed by the situation. Where the state no longer

1 <https://poll2019.trust.org/>

1 <https://poll2019.trust.org/>

să intervină pentru rezolvarea problemelor, modelul economiei sociale devine tot mai atractiv și mai viabil.

Antreprenorii sociali sunt acei „visători pragmatici” care au talentul, abilitatea și viziunea de a rezolva problemele sociale, de a face lumea un loc mai bun pentru fiecare dintre noi. Antreprenorii sociali au o abordare unică. Pe de o parte ei operează într-un sistem bazat pe capital economic și profit, pe de altă parte ei trebuie creeze, în egală măsură, impact social. Sunt două întrebări la care acești lideri ai comunităților și „visători pragmatici” trebuie să aibă un răspuns clar: 1. Cum îmi folosesc abilitățile și resursele pentru a crea profit? și 2. Cum îmbunătățesc calitatea vieții oamenilor? Așadar, pentru antreprenorii sociali, profitul nu este nicidecum opțional, ci esențial, însă doar ca instrument al schimbării. Bani sunt resursa necesară pentru realizarea misiunii sociale și devine foarte clar că dimensiunea impactului social este direct proporțională cu dimensiunea profitului.

Antreprenoriatul social în România

În Raportul de țară pentru România 2020¹, Comisia Europeană notează că potențialul antreprenoriatului social / economiei sociale pentru îmbunătățirea condițiilor sociale este insuficient folosit. Economia socială se confruntă cu provocări majore. Impactul economic al întreprinderilor sociale rămâne marginal. Se estimează că în mod real sunt active pe piață 6.000 de întreprinderi socia-

has the resources to intervene to solve problems, the social economy model is becoming more attractive and viable.

Social entrepreneurs are those “pragmatic dreamers” who have the talent, ability and vision to solve social problems, to make the world a better place for each of us. Social entrepreneurs have a unique approach. On the one hand, they operate in a system based on economic capital and profit, on the other hand, they must also create social impact. There are two questions that these community leaders and “pragmatic dreamers” need to have a clear answer to: 1. How do I use my skills and resources to make a profit? and 2. How do I improve people’s quality of life? So, for social entrepreneurs, profit is by no means optional, but essential - but only as an instrument of change. Money is the necessary resource for achieving the social mission and it becomes very clear that the size of the social impact is directly proportional to the size of the profit.

Social entrepreneurship in Romania

In the Country Report for Romania 2020¹, The European Commission notes that the potential of social entrepreneurship / social economy to improve social conditions is underused. The social economy faces major challenges. The economic impact of social enterprises remains marginal. It is estimated that 6,000 social enterprises are actually active on the market, and the total number of employees in

1 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european_semester_country-report-romania_en.pdf

1 https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european_semester_country-report-romania_en.pdf

le, iar numărul total de angajați din aceste întreprinderi este de 19.065 (Comisia Europeană, 2019). Doar o pondere mică din totalul întreprinderilor sociale sunt atestate ca întreprinderi sociale de inserție și dețin marca socială. Aproape nouă din zece întreprinderi sociale sunt asociații sau fundații, în timp ce numărul cooperativelor, atelierelor protejate, întreprinderilor sociale de inserție este foarte scăzut (12,6%). Cadrul legislativ este caracterizat de lipsa măsurilor speciale pentru întreprinderile sociale de inserție, stimulente fiscale limitate și dificultăți în accesarea resurselor financiare.

Potrivit cercetării realizate de Anica Iancu, Luminița Popescu & Virgil Popescu (2020)¹, în România sunt două categorii de factori care influențează decizia de a desfășura afaceri cu impact social: cei cu influență negativă (lipsa fondurilor necesare, frica de eșec, lipsa de experiență și implicare în proiecte și activități sociale) și cei cu influență pozitivă (cunoașterea conceptului de antreprenoriat social și a problemelor sociale care pot fi rezolvate prin inițiative antreprenoriale).

Investigația citată a evidențiat o situație particulară – preferința pentru a înființa o afacere în mediul rural este semnificativ mai mare față de preferința de a înființa o afacere socială în mediul urban (59,29% rural versus 49,78% urban), ceea ce se poate explica printr-o mai mare con-

these enterprises is 19,065 (European Commission, 2019). Only a small share of the total number of social enterprises are certified as work integration social enterprises and have the social mark. Almost nine out of ten social enterprises are associations or foundations, while the number of cooperatives, sheltered workshops, social insertion enterprises is very low (12.6%). The legislative framework is characterized by the lack of special measures for social inclusion enterprises, limited tax incentives and difficulties in accessing financial resources.

According to the research conducted by Anica Iancu, Luminița Popescu & Virgil Popescu (2020)¹, in Romania there are two categories of factors that influence the decision to conduct business with social impact: those with negative influence (lack of necessary funds, fear of failure, lack of experience and involvement in social projects and activities) and those with positive influence (knowledge of the concept of social entrepreneurship and the social problems that can be solved through entrepreneurial initiatives).

The cited investigation highlighted a particular situation - the preference to set up a business in rural areas is significantly higher than the preference to set up a social business in urban areas (59.29% rural versus 49.78% urban), which can be explained by a greater awareness

1 Anica Iancu, Luminița Popescu & Virgil Popescu: Factors influencing social entrepreneurship intentions in Romania, Economic Research-Ekonomska Istraživanja, DOI:10.1080/1331677X.2020.1820358

1 Anica Iancu, Luminița Popescu & Virgil Popescu: Factors influencing social entrepreneurship intentions in Romania, Economic Research-Ekonomska Istraživanja, DOI:10.1080/1331677X.2020.1820358

știentizare a existenței problemelor sociale și a faptului că acestea pot fi rezolvate prin inițiative de antreprenoriat social.

Datele prezentate de Comisia Europeană (2019) au dezvăluit o distribuție inegală a întreprinderilor sociale la nivel național concentrând aprox. 75% din totalul întreprinderilor sociale în zonele urbane. Întreprinderile sociale create în trei regiuni de dezvoltare - București-Ilfov, Sud-Muntenia și Nord-Vest concentrează 55% din numărul total de întreprinderi sociale. Cele mai puține întreprinderi sociale sunt în regiunea Sud-Vest Oltenia¹.

Antreprenoriatul în mediul rural este în mod inerent social

La nivelul întregii Uniuni Europene, populația rurală constituie 28%. Potrivit unui raport Eurostat 2021², în aproximativ 40% din țările europene rata sărăciei a fost considerabil mai mare în zonele rurale decât în orașe. În România, aproximativ 44% din populație trăiește în mediul rural. Cel puțin jumătate din populația rurală din România era în pericol de sărăcie sau excluziune socială în 2015³. Totodată, persoanele care trăiesc în zonele rurale sunt de două ori mai expuse la acest risc față de populația urbană.

Anuarul Eurostat 2018⁴ a arătat diferențe minore între zonele ur-

of the existence of social problems and the fact that they can be solved through social entrepreneurship initiatives.

Data presented by the European Commission (2019) revealed an unequal distribution of social enterprises at national level concentrating about 75% of all social enterprises in urban areas. Social enterprises created in three development regions - Bucharest-Ilfov, South-Muntenia and North-West concentrate 55% of the total number of social enterprises. The fewest social enterprises are in the South-West Oltenia region¹.

Entrepreneurship in rural areas is inherently social

At the level of the entire European Union, the rural population is 28%. According to a Eurostat 2021 report², in about 40% of European countries the poverty rate was considerably higher in rural areas than in cities. In Romania, approximately 44% of the population lives in rural areas. At least half of the rural population in Romania was at risk of poverty or social exclusion in 2015³. At the same time, people living in rural areas are twice as exposed to this risk as the urban population. The Eurostat Yearbook 2018⁴ showed minor differences between urban and rural areas in terms of employment

1 Idem

2 <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/ks-02-20-499>

3 <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/59433.pdf>

4 https://ec.europa.eu/romania/news/20180921_anuar_regional_eurostat_editie_2018_statistici_romania_ro

1 Idem

2 <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/ks-02-20-499>

3 <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/59433.pdf>

4 https://ec.europa.eu/romania/news/20180921_anuar_regional_eurostat_editie_2018_statistici_romania_ro

bane și cele rurale în ce privește ocuparea forței de muncă la nivelul UE. În schimb, România se numără printre țările în care deosebirile sunt notabile. Diferența dintre rata ocupării forței de muncă în regiunile predominant rurale și cele predominant urbane este deosebit de mare, respectiv 6.6%¹. Cu toate acestea, sunt țări în care acest decalaj este chiar mai mare – Bulgaria (12,8 puncte procentuale diferență), în Slovacia (10,9), Finlanda (8,4), Estonia (7,3), Lituania (7,1).

În România sectorul agricol și economia rurală au un potențial imens – pondere ridicată a zonelor rurale în cadrul teritoriului național, resurse naturale aflate în stare bună de conservare, pondere ridicată a populației active în mediul rural, materii prime agricole și non-agricole de calitate, tendință de creștere a sectorului de produse ecologice ș.a. Cu toate acestea, populația rurală este expusă sărăciei și se confruntă cu probleme structurale majore, iar economia rurală este slab integrată în economia de piață. 29% din totalul suprafeței agricole din România este ocupat de fermele de subsistență sub 5 hectare, reprezentând 93% din totalul fermelor. Această fragmentare puternică duce la producții slabe din punct de vedere calitativ și cantitativ, iar fermierii abia își pot acoperi costurile de exploatare, fără să mai fie vorba de un profit.

Pentru cea mai mare parte a exploatațiilor agricole românești se înregistrează un nivel scăzut de dezvoltare economică. Ca valoare a

at EU level. By contrast, Romania is among the countries where the differences are notable. The difference between the employment rate in predominantly rural and predominantly urban regions is particularly large, respectively 6.6%¹. However, there are countries where this gap is even larger - Bulgaria (12.8 percentage points difference), Slovakia (10.9), Finland (8.4), Estonia (7.3), Lithuania (7,1).

In Romania, the agricultural sector and the rural economy have a huge potential - high share of rural areas within the national territory, natural resources in good condition, high share of the active population in rural areas, quality agricultural and non-agricultural raw materials, growth trend of the organic products sector, etc. However, the rural population is exposed to poverty and faces major structural problems, while the rural economy is poorly integrated into the market economy. 29% of the total agricultural area in Romania is occupied by subsistence farms under 5 hectares, representing 93% of the total farms. This strong fragmentation leads to poor production in terms of quality and quantity, and farmers can barely cover their operating costs without a profit.

For most of the Romanian agricultural holdings there is a low level of economic development. As a value of the farm, 96.7% of the total number of farms belong to the category below 8,000 euros, representing 43% of EU farms in this size

1 <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/59433.pdf>

1 <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/59433.pdf>

exploatației agricole, 96,7% din numărul total de ferme fac parte din categoria sub 8.000 de euro, reprezentând 43% din fermele din UE din această clasă de mărime¹.

Potrivit analizei prezentate în Programul Național pentru Dezvoltare Rurală 2014 - 2020², ponderea sectorului agricol este de peste trei ori mai mare decât media UE, deși ponderea în valoarea adăugată brută a scăzut constant în ultimii ani, în favoarea sectorului secundar și terțiar.

Accesul IMM-urilor la finanțare este problematic. Serviciile financiare pentru întreprinderile din mediul rural sunt insuficient dezvoltate și nu există instrumente dedicate pentru finanțarea micilor întreprinzători. Un alt factor care a dus la comprimarea economiei rurale este reducerea numărului de ateliere de prestări servicii și a unităților cooperativei meșteșugărești. Totodată, se observă tendința de reducere a cooperativelor agricole.

În mediul rural sunt înregistrate doar 18,1% dintre IMM-urile active cu profil non-agricol la nivel național, ceea ce denotă o pondere redusă a IMM-urilor din rural implicate în desfășurarea activităților non-agricole (industrie, servicii și turism rural).

Antreprenoriat social în mediul rural - priorități și nevoi

În perioada 25 septembrie 2020 - 15 decembrie 2020, a fost deschis apelul pentru Schema de ajutor de minimis

class¹. According to the analysis presented in the National Program for Rural Development 2014 - 2020², the share of the agricultural sector is more than three times higher than the EU average, although the share of gross value added has steadily fallen in recent years in favour of the secondary and tertiary sectors.

Small and medium-sized enterprises' (SMEs) access to finance is problematic. Financial services for rural enterprises are underdeveloped and there are no dedicated instruments for financing small entrepreneurs. Another factor that has led to the compression of the rural economy is the reduction of the number of service workshops and handicraft cooperative units. At the same time, there is a downward trend in agricultural cooperatives.

In rural areas, only 18.1% of active SMEs with a non-agricultural profile are registered at national level, which denotes a low share of rural SMEs involved in non-agricultural activities (industry, services and rural tourism).

Social entrepreneurship in rural areas - priorities and needs

Between 25 September 2020 and 15 December 2020, a call was opened for the "Support for the establishment of social enterprises in rural areas" de minimis aid scheme, related to the Operational Program Human Capital 2014 - 2020, priority axis no. 4 "Social inclusion and combating poverty."

1 https://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/PNDR_2014_-_2020_01.07.2014.pdf

2 https://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/PNDR_2014_-_2020_01.07.2014.pdf

1 https://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/PNDR_2014_-_2020_01.07.2014.pdf

2 https://www.madr.ro/docs/dezvoltare-rurala/programare-2014-2020/PNDR_2014_-_2020_01.07.2014.pdf

„Sprijin pentru înființarea de întreprinderi sociale în mediul rural”, aferentă Programului operațional Capital uman 2014 - 2020, axa prioritară 4 „Incluziunea socială și combaterea sărăciei”.

În acest context, în luna decembrie 2020, am realizat o cercetare informală, la care au răspuns 115 persoane, cu scopul de a evalua interesul pentru antreprenoriat social în mediul rural și a analiza nevoile și așteptărilor persoanelor care doresc să fie implicate în întreprinderi sociale ca asociați, membri, angajați, voluntari sau colaboratori.

Iată ce relevă analiza rezultatelor:

Topul domeniilor de interes pentru înființarea unei afaceri sociale în sfera producției: Prelucrarea și conservarea fructelor, legumelor - 33%; Fabricarea pâinii; fabricarea prăjiturilor și a produselor proaspete de patiserie - 15,7%; Fabricarea sucurilor din fructe și legume - 13,9%; Producția, prelucrarea și conservarea cărnii și a produselor din carne - 12,2%; Fabricarea biscuiților și a pișcoturilor; fabricarea prăjiturilor și a produselor conservate de patiserie - 10,4%.

Topul domeniilor de interes pentru înființarea unei afaceri sociale în sectorul serviciilor: 1. Educație - 43,5%; 2. Social - 34,8%; 3. Recreere - 25,2%; 4. Sănătate - 24,3%; 5. Industrii creative - 20%.

Nr. locuri de muncă raportat la suma grantului: 1. Ajutor de minimis mai mare de 150.000 euro și maximum 200.000 euro - minimum 7 locuri de muncă create, din care 5 locuri de muncă sunt ocupate de tineri NEETs - 30,4%; 2. Ajutor de minimis mai mare de 40.000 euro și maximum 60.000 euro - minimum 3 locuri de muncă create, din care 1

In this context, in December 2020, we conducted an informal survey in order to assess the interest in social entrepreneurship in rural areas and analyse the needs and expectations of people who want to be involved in social enterprises as partners, members, employees, volunteers or collaborators. 115 people completed the questionnaire. 67% of all respondents said they wanted to start a social business, and the remaining 33% expressed interest in getting involved in the development of a social enterprise that will be set up through this program as partners, members, employees, volunteers or collaborators.

Here is what the analysis of the results reveals:

Top areas of interest for setting up a social business in the field of production: 1. Processing and preserving fruits, vegetables - 33%; 2. Manufacture of bread; manufacture of cakes and fresh pastries - 15.7%; 3. Manufacture of fruit and vegetable juices - 13.9%; 4. Production, processing and preservation of meat and meat products - 12.2%; 5. Manufacture of biscuits and biscuits; manufacture of cakes and preserved pastry goods - 10.4%.

Top areas of interest for setting up a social business in the services sector: 1. Education - 43.5%; 2. Social - 34.8%; 3. Recreation - 25.2%; 4. Health - 24.3%; 5. Creative industries - 20%.

Number of jobs related to the amount of the grant: 1. De minimis aid higher than 150,000 euros and maximum 200,000 euros - minimum 7 jobs created, of which 5 jobs are occupied by young NEETs - 30.4%; 2. De

loc de muncă este ocupat de un tânăr NEET – 18,3%.

Intenția de dezvoltare a întreprinderii sociale de inserție: 68,7% dintre respondenți au optat pentru intenția de a solicita marca socială - statut de întreprindere socială de inserție în care minim 30% din angajați și minim 30% normă din total angajați sunt persoane din categorii defavorizate prevăzute de Legea Economiei Sociale.

Cele mai mari nevoi sociale din comunitate: lipsa locurilor de muncă, inclusiv pentru tinerii vulnerabili, persoane cu dizabilități; lipsa serviciilor specializate pentru bătrâni, pentru tineri.

Forma juridică preferată: 60,9% SRL, 28,7 % ONG, interes scăzut pentru cooperative.

Servicii de suport necesare pentru dezvoltarea unei întreprinderi sociale: 1. Consiliere pentru realizarea planului de afaceri 65,2; 2. Mentorat 56,5%; 3. Consiliere pentru realizarea studiului de piață 53,9%; 4. Formare profesională 53,9%; 5. Suport în obținerea atestatului de întreprindere socială 53%.

Activități necesare pentru dezvoltarea sectorului de economie socială: activități de promovare a economiei sociale și a impactului economic și social pe care îl au întreprinderile sociale în comunitate (75,7%); lobby și advocacy pentru includerea de facilități fiscale și non-fiscale în legislație (50,4%); seminarii & workshop-uri de promovare a economiei sociale; maparea întreprinderilor sociale într-o hartă a întreprinderilor sociale; dezvoltarea de spații de co-working / hub-uri de inovare socială.

minimum aid higher than 40,000 euros and maximum 60,000 euros - minimum 3 jobs created, of which 1 job is occupied by a young NEET - 18.3%

Intention to develop a social insertion enterprise: 68.7% of the respondents opted for the intention to apply for the social mark - status of social insertion enterprise in which at least 30% of the employees and at least 30% of the total employees are persons from disadvantaged categories provided by the Social Economy Law.

Social needs in the community: Lack of jobs, including for vulnerable young people, people with disabilities. Lack of specialized services for the elderly, for young people.

Preferred legal form: 60.9% LLC, 28.7% NGOs, low interest for cooperatives.

Support services required for the development of a social enterprise: 1. Advice for the realization of the business plan 65.2%; 2. Mentoring 56.5%; 3. Advice for conducting the market study 53.9% 4. Vocational training 53.9%; 5. Support in obtaining the social enterprise certificate 53%

Necessary activities for the development of the social economy sector: Activities to promote the social economy and the economic and social impact of social enterprises in the community (75.7%); Lobby and advocacy for the inclusion of tax and non-tax facilities in legislation (50.4%); Seminars & workshops to promote the social economy; Mapping social enterprises in a map of social enterprises; Development of co-working spaces / social innovation hubs.

Concluzie

Carențele economiei rurale sunt multiple, dar oferă tot atâtea oportunități de a le rezolva prin inițiative de antreprenoriat social. Antreprenoriatul și întreprinderile mici și mijlocii din mediul rural sunt în mod inerent sociale pentru că impactul acestora la nivelul comunității este profund. Aceste afaceri creează locuri de muncă pentru populația rurală, ceea ce duce la creșterea veniturilor. În continuare, aceste venituri sunt apoi direcționate spre achiziția de bunuri și servicii comercializate de alte afaceri locale, spre îmbunătățirea nivelului de trai, spre investiții în educația copiilor. Taxele și impozitele pe care le plătesc aceste afaceri sociale generează venituri pentru bugetele locale, care pot finanța dezvoltarea infrastructurii de bază a localității, a serviciilor sociale. În plus, noile oportunități de angajare și dezvoltare profesională reprezintă pentru tineri un motiv de a rămâne în comunitate.

Referințe:

1. Anica Iancu, Luminita Popescu & Virgil Popescu (2020): *Factors influencing social entrepreneurship intentions in Romania*, *Economic Research-Ekonomska Istraživanja*, DOI: 10.1080/1331677X.2020.1820358
2. <https://www.weforum.org/videos/davos-2021-unlocking-social-entrepreneurship-for-the-recovery-english>
3. <http://socialgoodstuff.com/2016/08/statistics-from-around-the-world/>
4. <https://www.classy.org/blog/social-entrepreneurship-programs-19-universities-paving-the-way/>
5. <https://skoll.org/>
6. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Schwab_Foundation_2020_Impact_Report.pdf
7. <https://blogs.microsoft.com/blog/2020/02/21/creating-a-world-of-good-microsoft-launches-the-global-social-entrepreneurship-program/>
8. <https://startups.microsoft.com/en-us/social-entrepreneurship/>
9. *Evoluții recente ale economiei sociale în Uniunea Europeană. Comitetul Economic și Social European* - <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-17-876-ro-n.pdf>

Conclusions:

The deficiencies of the rural economy are many, offering as many opportunities to solve them through social entrepreneurship. Business endeavors, small and medium enterprises in rural areas are inherently social because their impact on the community is profound. These businesses create jobs for the rural population, leading to increased incomes. These revenues are then used for the acquisition of goods and services traded by other local businesses, for the improvement of living standards, for children's education. The income taxes and paid by these enterprises generate revenues for the local budgets, which can finance the development of the basic infrastructure of the locality, of the social services. In addition, new employment and professional development opportunities are a reason for young people to stay in the community.

References:

**Revista de economie socială” este creată în cadrul proiectului:
„Parteneriat transfrontalier pentru dezvoltarea
antreprenoriatului social”**

**Program finanțare: Uniunea Europeană în cadrul Programului
Operațional Comun România-Republica Moldova 2014-2020, prin
intermediul Instrumentului European de Vecinătate (ENI).
Contract finanțare nr: 2SOFT/1.1/107**

**Materialele publicate în „Revista de economie socială” nu reflectă
neapărat punctul de vedere al redacției.**

**Responsabilitatea asupra conținutului articolelor revine
în exclusivitate autorilor.**

**Drepturile de autor asupra articolelor publicate aparțin autorilor.
Periodicitatea – trimestrial**

Versiunea online: <https://www.aap.gov.md>

Adresa redacției: MD-2070, mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100

Tel.: (0-22) 28-40-78, fax: (0-22) 28-48-71

E-mail: aap.editura@yahoo.com

Bun de tipar: 31.05.2021

Tipar executat la: Tipografia PRINT-CARO

Tiraj: 100 exemplare.

Difuzare gratuită.

„Uniunea Europeană este alcătuită din 27 de state membre care au decis să își unească treptat cunoștințele, resursele și destinele. Împreună, pe parcursul unei perioade de extindere de 50 de ani, aceste state au construit o zonă de stabilitate, democrație și dezvoltare durabilă, menținând în același timp diversitatea culturală, toleranța și libertățile individuale. Uniunea Europeană se angajează să împărtășească realizările și valorile sale cu țările și oamenii de dincolo de granițele sale.”

*The „Social Economy Magazine” is created within the project:
„Cross-border partnership for the development
of social entrepreneurship”*

**Grant program: European Union within the Joint Operational
Program Romania-Republic of Moldova 2014-2020, through
the European Neighborhood Instrument (ENI).**

Grant contract no: 2SOFT/1.1/107

**The materials published in the “Social Economy Magazine” do not
necessarily reflect the point of view of the editorial.**

**The responsibility for the content of the articles belongs exclusively
to the authors.**

The copyright on the published articles belongs to the authors.

Periodicity - quarterly

Online version: <https://www.aap.gov.md>

Editorial address: MD-2070, Chisinau mun., Ialoveni str., 100

Tel.: (0-22) 28-40-78, fax: (0-22) 28-48-71

E-mail: aap.editura@yahoo.com

Signature for the press: 31.05.2021

Press executed on: PRINT-CARO

Edition: 100 copies.

Free distribution.

***Acest material a fost realizat cu sprijinul Uniunii Europene.
Conținutul acestui material este responsabilitatea partenerilor
de proiect și nu reflectă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii
Europene. Întreaga răspundere asupra corectitudinii și coerenței
informațiilor prezentate revine inițiatorilor revistei.***

Website-ul programului de finantare: www.ro-md.net